

Monitorul Economic

analize și programe trimestriale

Numărul 20

Q 2 / 2010

Monitorul Economic

Analize și programe trimestriale

Numărul 20

Trimestrul 2, 2010

Acest produs apare cu suportul financiar al the Balkan Trust for Democracy. Pentru orice informație legată de acest raport, contactați Centrul Politici Economice al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, Coordonatorul produsului, Viorel Chivriga.

Adresa: MD-2005, Republica Moldova, Chișinău, str. Iacob Hancu, 10/1,
IDIS „Viitorul”, pentru CPE;

Telefon: 37322-22-18-44, Fax: 37322-24-57-14

e-mail: viorel.chivriga@viitorul.org și me@viitorul.org

© IDIS Viitorul, 2010

Despre IDIS „Viitorul”

IDIS „Viitorul” este o instituție de cercetare neguvernamentală și neafiliată politic, cu scop ne-comercial din Republica Moldova, deținând calitatea de membru al câtorva rețele internaționale de politici publice. Misiunea sa este de a contribui la formarea unui mediu analitic independent ce ar stimula procesul democratic din Republica Moldova și de a consolida capacitatele societății civile în ceea ce privește participarea la procesul de formulare a politicilor și de monitorizare a guvernării.

Cercetarea economică la IDIS „Viitorul”

În cadrul IDIS „Viitorul” cercetarea economică și educația economică a publicului este efectuată de Centrul de Politici Economice (CPE). CPE este orientat spre analiza politicilor economice, spre educarea publică prin promovarea cunoștințelor economice și spre influențarea procesului de formulare a politicilor, oferind evaluări anticipatorii și integrate asupra unui segment larg de probleme economice.

Domeniile principale de cercetare economică

• Politicile macroeconomice (monetare, fiscale, comerciale);
• Dezvoltare și strategii antisărăcie;
• Competitivitate și analize sectoriale;
• Economie rurală și agrară;
• Economie publică (servicii sociale, infrastructura);
• Politici socio-economice (munca, venituri, sărăciei și inegalitate);
• Dezvoltarea tehnologică și inovațiile;
• Globalizarea și integrarea regională;
• Politici structurale și instituții economice;
• Politica economică a integrării europene.

Tipuri de servicii prestate

• Cercetare și design de politici economice;
• Propagarea cunoștințelor economice;
• Monitorizarea și alertarea asupra tendințelor economice curente;
• Oferire de consultații speciale.

Consiliul internațional

Consiliul național CPE este format din:
Dumitru Moldovanu, doctor habilitat, profesor universitar, decan
Facultatea Relații Economice Internaționale, Academia de Studii
Economice din Moldova
Natalia Burlacu, doctor habilitat, profesor universitar, șef catedră
Management și Marketing, Universitatea Liberă Internațională din
Moldova
Wojciech Marchlewski, Expert, Asociația Experților în domeniul
Administrației Publice, Warsaw, Polonia
Veaceslav Ioniță, Dr. în economie, conferențiar universitar, ASEM

CPE depune toate eforturile pentru a asigura o calitate cât mai înaltă a cercetărilor sale economice. În cazul în care o persoană terță a suferit pierderi sau daune ca urmare a utilizării informației din publicațiile CPE, respectiva persoană nu poate să tragă la răspundere IDIS „Viitorul”, CPE, experții și consultanții IDIS „Viitorul” precum și membrii Consiliului internațional al CPE.

MULȚUMIRI

Acet număr al publicației *Monitorul economic: analize și programe trimestriale* fost efectuat de Centrul de Politici Economice al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”. La elaborarea studiului au contribuit Igor Munteanu, Cornel Ciurea, Viorel Chivriga, Viorica Antonov, Viorel Dandara, Ion Perju, Corina Gaibu, Sergiu Gaibu, Alexandru Fala și Laura Bohanțov.

Datorăm mulțumirile noastre tuturor experților externi care au oferit comentarii deosebit de pertinente în legătură cu prezentul raport.

Monitorul Economic exprimă opiniiile personale ale autorilor care pot să nu coincidă cu cele ale IDIS „Viitorul”. Oricare altă persoană terță, inclusiv IDIS „Viitorul” nu este responsabilă pentru concluziile prezentate în această publicație.

Centrul de Politici Economice al IDIS „Viitorul”

ACRONIME ȘI ABREVIERI

În prezența publicație au fost utilizate următoarele acronime și abrevieri:

BASS – Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat
BERD – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare;
BNM – Banca Națională a Moldovei;
BNS - Biroul Național de Statistică al RM;
BPN – Bugetul Public Național;
BS – Bugetul de Stat;
BUAT – Bugetele Unităților Administrative Teritoriale;
cca – circa;
CIS – Camera Înregistrării de Stat a RM;
CIS STAT – Comitetul interstatal de statistică a țărilor CSI;
CPE - Centrul de Politici Economice, IDIS „Viitorul”;
CSI – Comunitatea Statelor Independente;
DST - drepturi speciale de tragere, unitate utilizată de FMI pentru propriile tranzacții și operațiuni;
e – estimări;
ECE – Europa Centrală și de Est;
EUR - Euro;
FAOAM – Fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală
FMI – Fondul Monetar Internațional;
FNDR – Fondul Național pentru Dezvoltarea Regională;
H – jumătate a anului;
IFPS – Inspectoratul Fiscal Principal de Stat;
IPC - Indicele prețurilor de consum;
IPI – indicele volumului producției industriale, prețuri comparabile, %;
IPP – Institutul de Politici Publice;
IPPI – indicele prețurilor producției industriale, %;
ISD – Investiții străine directe;
ma – medie anuală;
MAIA – Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare;
MDL – leul moldovenesc;
ME – „Monitorul Economic: analize și prognoze trimestriale”;
MEc – Ministerul Economiei;
MF – Ministerul Finanțelor;
MMPSF – Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei;
OIM – Organizația Internațională a Muncii;
OPEC - Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol;
p – prognoze;
p.p. – puncte procentuale.
PI pc – producția industrială, prețuri curente;
PI reală - producția industrială reală, prețuri comparabile;
PIB – Produsul Intern Brut;
PSRE – Programul de Stabilizare și Relansare Economică;
RDC – Regiunea de Dezvoltare Centru;
RDCH – Regiunea de Dezvoltare Chișinău;
RDN – Regiunea de Dezvoltare Nord;

RDS – Regiunea de Dezvoltare Sud;

RDT – Regiunea de Dezvoltare Transnistria;

RDUTAG – Regiunea de Dezvoltare Unitatea Teritorial Administrativă
Găgăuzia;

Q – trimestru al anului;

rca – rata de creștere anuală (sfârșitul anului curent față de sfârșitul anului
precedent);

rmca – rata medie de creștere anuală;

rmsa - rata medie de schimb anuală;

SBGC – Sondajul Bugetelor Gospodăriilor Casnice;

SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;

SNDR – Strategia Națională de Dezvoltare Regională;

SUA – Statele Unite ale Americii;

SVRM – Serviciul Vamal al RM;

UE- Uniunea Europeană;

USD - dolar american;

VABind reală – valoarea adăugată brută reală în industrie, prețuri
comparabile;

CUPRINS

INDICATORII PRINCIPALI	9
REZUMAT	10
POLITICA	14
AGRICULTURA	25
BUSINESS	32
COMERȚUL EXTERN	37
PIAȚA MONETARĂ	43
FINANȚE PUBLICE	50
PREȚURILE	54
SITUAȚIA PE PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ ÎN MOLDOVA	59
DEZVOLTAREA REGIONALĂ	64
ECONOMIA MONDIALĂ	69
ANEXE STATISTICE	76

INDICATORII PRINCIPALI

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010e
Producția										
PIB, milioane MDL, prețuri curente	19 052	22 566	27 619	32 032	37 652	44 069	53 430	62 840	60 043	66 545
PIB / capita, USD, rmsa	408	459	549	721	812	890	1 229	1 694	1 461	1 562
PIB real, rca	6,1	7,8	6,6	7,4	7,5	4,8	3,0	7,2	-6,5	2,8
Producția industrială reală, rca	13,7	10,8	15,6	8,2	7,0	-4,8	-1,3	1,5	-22,2	6,0
Gospodării casnice										
Venitul personal disponibil pe lună, MDL	241	322	422	491	569	840	1 019	1 189	1 166	1 300
Comerț cu amănuntul, rca	14,8	34,2	18,2	5,6	5,3	6,9	7,6	8,8	-3,5	9,5
Prețuri										
Indicele prețurilor de consum	106,3	104,4	115,7	112,5	110,0	114,1	113,1	107,3	100,5	108,5
Indicele prețurilor produse alimentare	106,1	102,8	120,0	113,1	108,7	109,5	115,4	106,5	96,2	104,0
Indicele prețurilor produse nealimentare	107,9	108,2	111,5	111,9	114,9	115,7	111,6	102,1	102,5	108,7
Indicele prețurilor servicii	104,5	104,4	112,6	111,6	106,6	120,1	113,0	117,4	102,2	114,0
Indicele prețurilor producției industriale	112,0	105,0	109,0	105,6	105,3	112,2	126,5	103,4	101,0	107,0
Piața muncii										
Populația, mii	3 635	3 627	3 618	3 607	3 600	3 589	3 581	3 573	3 564	3 550
Populația ocupată în economie, mii	1 499	1 505	1 356	1 316	1 319	1 257	1 247	1 251	1 184	1 158
Rata şomajului, metodologia OIM	7,3	6,8	7,9	8,1	7,3	7,4	5,1	4,0	6,4	7,7
Salariul mediu lunar, lei	544	692	891	1 103	1 319	1 695	2 065	2 529	2 748	3 080
Salariile reale, rca	21,2	21,1	15,0	10,1	6,9	14,0	12,0	9,0	5,5	5,9
Comerț extern și balanță de plată										
Exportul de bunuri și servicii, rca	19,9	13,8	22,7	24,7	10,8	-3,6	27,6	19,0	-18,4	8,2
Importul de bunuri și servicii, rca	14,9	16,3	35,1	26,1	29,6	17,5	37,0	32,8	-33,1	15,7
Volumul comerțului extern cu bunuri și servicii, milioane USD	1 458	1 682	2 192	2 754	3 384	3 745	5 032	6 496	4 576	5 197
Venituri din retribuirea muncii prestate peste hotare, milioane USD	184	239	258	450	900	1 200	1 700	1 660	1 182	1 254
Finanțe publice*										
Venituri în bugetul consolidat, % din PIB	22,7	22,5	24,3	35,6	39,9	38,1	38,2	37,1	39,0	39,1
Datoria publică internă, % din PIB	12,6	12,5	10,7	11,6	10,0	8,5	7,0	5,6	12,5	14,5
Datoria publică externă și garantată de guvern, % din PIB	64,5	59,4	51,5	42,9	22,0	25,0	25,0	23,0	28,0	34,0
Indicatori financiari										
Masa monetara, milioane MDL	4 787	6 512	8 509	11 720	15 827	19 558	27 344	31 664	32 683	35 007
Rezerve valutare, milioane USD, sfîrșitul perioadei	229	270	302	470	597	650	1 050	1 505	1 480	1 510
Rata oficială de schimb media anuală MDL/USD	12,8	13,5	13,9	12,3	12,6	13,1	12,1	10,3	11,1	12,5
Rata dobânzii pentru credite în MDL, %, ma	28,5	23,1	19,2	21,0	18,9	18,2	18,9	21,1	20,3	16,6
Economia internațională										
PIB mondial, rca	2,4	3,0	3,9	4,8	4,5	5,1	4,9	2,5	-0,5	4,6
Media ponderată a creșterii PIB în principalele țări partenere (2/3 din exporturile Moldovei)	4,0	2,8	3,8	3,5	3,2	4,1	5,4	4,1	-4,0	2,2

* De la 2004 se calculează Bugetul Public Național
Surse: BNS, BNM, programe de ME

REZUMAT

Peisaj politic alambicat și grotesc

POLITICA. La 9 iuni de la preluarea puterii în stat, RM continuă să fie privită ca un stat încă destul de fragil pe care se aprind ori se sting diverse episoade electorale. Aceste episoade se succed și se suprapun, creând un peisaj politic alambicat și grotesc. PCRM a continuat pe parcursul acestei perioade să lupte pentru a sparge coeziunea Alianței, aplicînd diverse strategii precum anunțarea boicotului parlamentar, abordarea moldovenismului primitiv, discreditarea PDM, etc. Alianța pentru Integrare Europeană răspunde printr-o luptă comună în vederea organizării alegerilor anticipate prin referendum. În același timp, unitatea Alianței este serios pusă la încercare din cauza decretului, emis de Mihai Ghimpu, care califică data de 28 iunie, 1940 drept zi a ocupației sovietice. Trei din cele patru partide fondatoare ale AIE au dezaprobat semnarea acestui decret iar pe plan extern, acțiunile Președintelui în exercițiu atrag în mod explicabil numeroase iritări, soldate cu blocarea exporturilor de vinuri în Rusia și declarațiile revoltate ale Dumei Ruse, care acuză autoritățile de la Chișinău "că s-ar ocupa de rescrierea tendențioasă a istoriei".

În același timp, efectele crizei economice fac ravagii serioase în rândurile partidelor politice. Populația este afectată de prețuri înalte, de incertitudine economică și presiune fiscală, ceea ce o face mai puțin atentă la mesajele plăcute ale actorilor politici. Astfel poate fi explicat și eșecul referendumului. Temele divizive domină agenda publică și aici putem vorbi, pe de o parte, de o strategie comunistă în a provoca noua guvernare, dar și în existența obiectivă a unor teme controversate, cum a fost cea legată de marcarea zilei de 9 mai, urmată de data de 28 iunie, și care nu va înceta să producă surse noi de tensiune, câtă vreme statul va fi percepțut ca o entitate slabă, maleabilă sau ușor de înlocuit prin autoritatea unei singure persoane sau a unui partid de tip exclusivist.

Prețuri majorate la produsele agricole până la campania de recoltare din anul următor

AGRICULTURA. Anul agricol 2010 a debutat cu schimbări vizibile în structura suprafețelor culturilor agricole-reducerea suprafețelor ocupate de culturile cerealiere și creșterea esențială a ponderii culturilor tehnice în structura culturilor agricole.

În primul semestru al anului 2010, în agricultură pot fi evidențiate și unele procese, care vor influența sădăt sectorul agrar-campania întârziată de recoltare a cerealelor din prima grupă, panică declanșată pe piața cerealelor și creșterea prețurilor la produsele agricole, restricționarea exporturilor de băuturi alcoolice în Rusia și reducerea numărului de exportatori de produse vegetale pe piața estică. Pierderile cantitative din agricultură au determinat în mare măsură creșterea prețurilor la principalele produse agricole, care vor cunoaște un trend evolutiv de majorare până la campania de recoltare din anul următor.

Principalele previziuni ale CPE pentru anul 2010

Principalele previziuni ale CPE pentru sectorul agricol sunt următoarele: în anul 2010, producția globală agricolă va crește cu circa 14%, producția de cereale și leguminoase boabe va înregistra circa 2400 mii tone, de struguri-470 mii tone, fructe și pomușoare-320 mii tone, legume-310 mii tone, semințe de floarea soarelui – 470 mii tone, sfeclă de zahăr-917

mii tone, carne (greutate vie)-127 mii tone, lapte-529 mii tone, și ouă-730 milioane bucăți.

BUSINESS. În anul 2010 evoluția economiei moldovenești va fi marcată de o relansare temperată. Per ansamblu, caracterul lent al revenirii economice în primul an post-criză, precum și perpetuarea incertitudinii politice nu va genera o îmbunătățire esențială a condițiilor pentru mediul de afaceri.

Pe fonul revenirii lente a activității economice, parametrii ce caracterizează activitatea mediului de afaceri înregistrează evoluții neuniforme. Anticipăm ca indicatorii ce reflectă investițiile în capital fix vor avea o creștere modestă. Totuși, per ansamblu, activitatea investițională a depășit faza de descreștere și încet se revigorează. În expresie agregată, ce cuprinde atât formarea brută de capital cît și variația stocurilor, investițiile vor avea o creștere bună pentru anul 2010 (presupunem că ritmul anual de creștere, exprimat în termeni reali, va fi de 10,8%). Acest lucru se va datora variației stocurilor, care vor înregistra un "mare salt". Această evoluție spectaculoasă este una normală, deoarece în procesul relansării economice agenții economici încep să-și mărească stocurile, fiind în aşteptarea unor vînzări mai mari.

La fel, ritmuri bune de creștere vor avea industria (pentru 2010 prognozăm un ritmul real de creștere de 6%). În principiu, în 2010, industria va înregistra o tendință ascendentă, care va devia parțial din cauza măsurilor limitative cărora sunt expuse exporturile de vinuri moldovenești pe piața Rusiei. Aceste acțiuni prohibitive vor avea urmări nefaste, în special pentru fabricarea vinului, însă vor fi afectate și ramurile conexe, ca industria sticlei și cea a hîrtiei.

Activitatea comercială, la fel, își revine după criză. Prevedem că în 2010 volumul comerțului cu amănuntul va constitui 24,7 miliarde MDL, iar serviciile prestate populației contra plată vor atinge valoarea de 14 miliarde MDL.

COMERȚUL EXTERN. În prima jumătate a anului 2010 în comerțul exterior al R. Moldova au prins contur primele semnale de stabilizare a fluxurilor internaționale de mărfuri. În perioada ianuarie-iulie 2010, exporturile moldovenești au păstrat ritmurile de creștere stabilite în primul semestru de 6,9 la sută. Importurile au progresat, înregistrând 1990,1 milioane dolari USA, ceea ce reprezintă o majorare cu 12,8 la sută față de perioada similară a anului 2009.

Disproporțiile în evoluția exporturilor și importurilor Republicii Moldova au determinat acumularea în această perioadă a unui sold negativ al balanței comerciale în valoare de 1250,6 milioane dolari, ceea ce constituie o majorare cu 16,8 la sută sau cu 179,7 milioane dolari SUA a deficitului balanței comerciale, comparativ cu anul 2009. Evoluția curentă din comerțul exterior este influențată de unii factori externi, cum ar fi restricțiile instituite de Federația Rusă la exporturile moldovenești de produse agricole și băuturi alcoolice, dar și de cererea redusă de bunuri moldovenești pe piețele tradiționale de export.

Creșterea lentă a importurilor, odată cu majorarea accizelor a influențat și veniturile acumulate din achitarea drepturilor de import și export. În ianuarie-august 2010, acestea au crescut cu 28% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Mai multe stocuri datorită creșterii economice

În anul 2010, exporturile și importurile de bunuri și servicii vor crește cu 8,2% și 15,7% corespunzător

Masa monetară ajunge la valoare record în istoria sa

PIAȚA MONETARĂ. După o perioada de criză destul de dură, prima jumătate din anul 2010 reflectă o activitate economică pe prag de relansare, însotită de o dinamică a masei monetare. Aceasta a crescut în intervalul de timp menționat până la cel mai înalt nivel înregistrat vreodata - de peste 33 mldr lei.

Liberalizarea pieței, combinată cu lipsa unui mediu activ în sectorul real, au condus la diminuarea depozitelor în valută, cu aproape 600 mln echivalent lei, în principal datorită aprecierii valutei naționale. Erodarea valorii depozitelor valutare în expresia valutei naționale în perioada primelor 6 luni ale anului curent a reprezentat aproximativ -6.8%: depozitele în EUR s-au erodat cu 11.2%, iar cele în dolari SUA s-au majorat cu 4.4%.

Volumul creditării a crescut în 2010 față de anul 2009, cu cca un miliard de lei, însă comparativ cu 2008 mai avem de parcurs o treime din drum pentru a atinge nivelul anului respectiv. Economia națională mai necesită spitalizare pentru a ajunge la nivelul indicatorilor din 2008.

Deși dobânda la creditele acordate a scăzut în mediu cu cca 1%, până la 16,46% în lei, în prima jumătatea a anului, proiecte fiabile la prețul resurselor financiare curente în condițiile actuale sunt foarte puține, ceea ce generează neutilizarea semnificativă a resurselor financiare și „autosterilizarea” lor.

Ne așteptăm ca în perioada următoare cererea de credite să crească, chiar dacă aceasta se va petrece într-un ritm relativ lent.

Imaginea macroeconomică obiectivă prognozată nu se modifică. Pentru anul 2010 remitențele, nivelul exporturilor și finanțările externe vor asigura suficientă valută pentru a menține cursul planificat de către guvernul Moldovei, adică o medie anuală de 12.53 MDL/USD.

TVA - principala sursă de venit la bugetul de stat

FINANȚE PUBLICE. Îmbunătățirea indicatorilor economico-financiari din prima jumătate de an este un semnal clar de stabilizare sau chiar îmbunătățire a situației macroeconomice, lucru care se reflectă și la capitolul executării părții de venituri ale Bugetului Public Național. Acestea au înregistrat o creștere cu 14,5% în prima jumătate de an, comparativ cu situația similară din anul precedent. În prima jumătate a anului 2010 s-a înregistrat cel mai înalt grad de colectare a încasărilor la bugetul de stat din ultimii 4 ani, de 49,2% din încasările planificate.

Relaxarea politicilor antiinflaționiste au creat coridor verde pentru politicile de renaștere economică

PREȚURILE. Deflația din trimestrul doi 2010 nu va fi un impediment ca să avem pana la sfârșit de an o creștere de preturi de cca 10%. Considerăm că până la finele anului, inflația va avansa datorită factorilor de reglementare, a cursului valutar și a inflației importate. Este foarte clar că spre sfârșitul anului vom avea o inflație peste țintă. Menținem estimările indicelui prețurilor de consum la nivelul de cca 10% pentru anul 2010. S-ar putea că acest indicator să fie mai mic în condițiile în care întărirea leului a ajutat la calmarea inflației. Oricum în condițiile de renaștere economică, inflația indicată nu este un pericol pentru echilibrul economic.

SITUAȚIA PE PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ ÎN MOLDOVA. Pe parcursul primelor șase luni ale anului 2010, şomajul a înregistrat o creștere de 7%, comparativ cu aceeași perioadă al anului precedent. În continuare, principalul catalizator al distorsiunilor pe piața forței de muncă rămâne

a fi migrația și odată cu aceasta se înregistrează o creștere rapidă a numărului persoanelor în vîrstă, în timp ce numărul populației active fiind în scădere. Ca drept urmare, pensia medie este insuficientă față de creșterea rapidă a prețurilor la consum și servicii, fapt ce reduce în vogă necesitatea de revizuire a sistemului de pensii în Republica Moldova. Numărul de salariați în economie fiind în diminuare, poate să provoace serioase modificări în bugetul de asigurări sociale pentru anul 2011.

Fenomen unic întâlnit în economie -creștere economică însotită de șomaj în creștere

DEZVOLTAREA REGIONALĂ. În documentul strategic „Relansăm Moldova”, semnat la 24 martie curent la Bruxelles între Guvernul Republiei Moldova și partenerii săi, dezvoltarea regională reprezintă una dintre prioritățile de bază pentru dezvoltarea economiei naționale. Pentru anul 2010 valoarea Fondului național pentru dezvoltare regională constituie 135 milioane lei. Totodată, Guvernul a aprobat Documentul unic de program (DUP) pe anii 2010-2012, care stabilește acțiunile prioritare pentru următorii trei ani pentru implementarea obiectivelor de dezvoltare regională a țării și include, de asemenea, lista a 56 de proiecte de dezvoltare regională care vor beneficia de finanțare totală sau parțială din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională.

Dezvoltarea regională – una din prioritățile pentru dezvoltarea economiei naționale

ECONOMIA MONDIALĂ. La nivel mondial se așteaptă o redresare economică. Sunt șanse foarte mari ca procesul de revenire să fie în continuă creștere. Se menține necesitatea de implementare a măsurilor de stimulare economică, de reducere a vulnerabilităților, de dezvoltare și implementare a unor politici solide legislative și de supraveghere a stabilității financiare.

Relansare economică mondială

Politicele băncii europene centrale vor merge spre stabilizarea valutei euro. Alături de politica SUA de a stimula exporturile, este foarte probabil ca euro să înregistreze creștere în a doua jumătate de an.

Recuperarea economiei europene – cea mai modestă ascensiune în 2010

În 2010, prețul barilului de petrol se menține relativ constant, cu unele oscilații. Menționăm că mai există pârghii care pot menține o explozie a prețurilor la petrol cum ar fi creșterea importurilor chineze, întărirea yuanului. În acest caz există pericolul unui preț de trei cifre al aurului negru până la sfârșitul anului. Or, în condiții de relansare economică, un preț mare al petrolului devine o piedică în plus în calea unei creșteri economice durabile, iar prețurile mari per baril afectează toate industriile și toți consumatorii.

POLITICA

Sinteza evenimentelor

La aproape un an de la preluarea puterii în stat, RM continuă să fie privit ca un stat încă destul de fragil pe care se aprind ori se sting diverse episoade electorale. Deși, PCRM nu a reușit să fisureze Alianța (AIE) după cum și-ar fi dorit după spectaculoasa sa pierdere a puterii în 2009, liderii săi nu au încetat să recurgă la o vehementă campanie de guerilla pe care o practică în raport cu AIE, beneficiarii transferului de putere. Datorită boicotării reușite a referendumului inițiat de Alianță pe tema alegerii președintelui, PCRM a păstrat influența asupra unor segmente largi de stânga, chiar dacă acestea sunt mai puțin curtate de pe marile ecrane ale posturilor TV private și publice. Explicația rezidă în orgolioasele dispute interne din AIE, dar și în structurile inerțiale ale electoratului rural și rusofon, confiscate aproape integral de retorica agresivă și xenofobă a PCRM și a aliaților săi sezoniști. Simbolismul convietuirii în cadrul AIE a unor partide cu agendă și doctrine diferite pare să creeze sporturi extremale pentru anumiți politicieni. AIE reușește să-și înfrâneze diferențele, promovând o agenda legislativă aglomerată, deși Alianța nu poate evita numeroase conflicte în comunicarea dintre liderii alianței și discrepanțele tot mai vizibile înainte de alegerile anticipate din 28 noiembrie.

**Apărându-se de
aceste învinuiri,
liderii AIE au
reușit să se
regrupeze, mai
mult sau mai
puțin ordonat,
preluând
inițiativa politică
abia din luna
iunie**

Feriți-vă de Danai, chiar și cînd aduc daruri!

Jumătatea a 2 al anului 2010 surprinde întreaga clasă politică într-o nouă spirală de tensiuni, frustrări și ultimatumuri. Aliniați la tehniciile unui **model politic de guerilla ușor inflamabil**, liderii PCRM au sperat să convingă pe toată lumea că, "cei care au preluat puterea în 2009 în RM au reușit deja să o uzurpe, după 29 iulie 2009", evitând noi alegeri prin tertipuri, niciodată justificate legal. De pe noul sau rol de opoziție masivă, PCRM a emis mai multe mesaje controversate din care ar fi reieșit că și-ar dori să negocieze, pe de o parte, dar numai dacă anumite partide din alianță i-ar fi ajutat pe comuniști să-și răpună colegii, încercând să prindă pe picior greșit anumite partide pentru care constituirea AIE a însemnat doar un compromis provizoriu, niciodată asumate pe deplin. În iunie, PCRM a pornit o campanie masivă de acuze în adresa PD, care nu se manifestă, în opinia sa "ca un partid veritabil de stânga", și care greșește atunci când respiră același aer cu partidele liberale. Deputații PCRM revin în primele săptămâni ale lunii iunie în ședințele de parlament, așteptându-se ca acest efort să fie răsplătit prin re-votarea poziției de speaker deținute de Mihai Ghimpu, Președintele PL, care mai este și Președintele interimar al RM.

Ideologii lui Voronin recunosc implicit că anume **coezionea AIE** le-a dejucat planurile de revenire la putere și că instigarea PD în folosul unei alianțe cu PCRM s-a prăbușit cu trosnet, în 2009 și 2010 și că, în ciuda micilor și deselor defectiuni ale AIE, guvernarea liberal-democrată a reușit să se păzească de "cântecul de sirena" al PCRM.

Totuși, PCRM nu renunță și nu se predă de bun[voie]. Moldovenismul primitiv ridicat sus pe steagurile unei partide formate din radicali rusofoni mobilizați de PCRM este steril și se consumă greu chiar și de către cei mai inveterați activiștii comuniști. Liniile directoare ale PCRM devin tot mai puternic legate de loialitățile culturale ale unui grup etnic minoritar rusofon. Simțindu-se pericolat de pierderea unor segmente tradiționale de votanți, PCRM se radicalizează încercând să capteze votanții protestatari. Cu acest scop, PCRM s-a lansat într-o acțiune de guerilla, în formatul așa-zisului boicot parlamentar, anunțat în aprilie 12, care ar fi trebuit să-și atingă punctual său maximal de intensitate la 16 iunie, data la care PCRM a cerut ultimativ dizolvarea legislativului de la Chișinău. Ulterior, PCRM anunță întreruperea oricăror relații cu AIE și cere în mod ultimativ retragerea tuturor inițiatiivelor sale cu privire la parteneriatul constructiv anunțat anterior de liderul său, V.Voronin, afirmând că după 16 iunie, în RM se instaurează "un regim anticonstituțional care nu are dreptul de a reprezenta RM pe plan extern și în interiorul țării"¹. Așteptându-se ca acțiunile sale să-și găsească reflectiile sale și în anumite decizii ale Comisiei de la Venetia, PCRM este luat prin surprindere de schimbarea poziției Consiliului European, fiind obligat să renunțe (după 16 iunie) la proiectul unei mobilizări politice totale. Totuși, PCRM insistă pe poziția sa că Alianța ar detine în mod ilegal puterea și revine la politica boicotului, ca mijloc politic de mobilizare, de această dată – contra referendumului anunțat pentru data de 5 septembrie, 2010. Menționăm că doar un singur partid, PSD, preluat recent de businessmanul rusofon Victor Șelin, un apropiat al ideologului oficial al PCRM, Mark Tkaciuk, a decis să susțină aceste inepții², prevenind asupra tentației actualei AIE de a utiliza resursa administrativă la referendumul constituțional din septembrie.

Apărându-se de aceste învinuiri, liderii AIE au reușit să se regrupeze, mai mult sau mai puțin ordonat, preluând inițiativa politică abia din luna iunie, atunci când obține acordul unor oficiali importanți ai CoE, și implicit – ai Comisiei de la Venetia, pentru soluționarea crizei politice prin acceptarea organizării de alegeri, dar la pachet cu un referendum constituțional în problema alegerii șefului de stat, în septembrie. Președintele în exercițiu, M.Ghîmpu, a anunțat public că ya dizolva Parlamentul, însă, numai după ce Guvernul RM va organiza și desfășura referendumul constituțional, cu scopul modificării art.78 din Constituție, în privința alegerii directe a șefului statului³. Soluția acceptată unitar de către AIE și CoE a urmat după o discuție total nefericită a Secretarului General al CoE cu liderul PCRM, V.Voronin, la care s-a putut constata totala inflexibilitate, neconstructivitate și intoleranță, caracteristică fostului șef de stat, drept care, CoE a agreat în mod oficial susținerea sa pentru "soluția în evantai", adică – referendumul pe tema modalității de alegere a Președintelui RM, în septembrie, și – alegeri parlamentare anticipate – la mijlocul lunii noiembrie⁴.

Rezultatele referendumului din 5 septembrie au fost însă cu totul surprinzătoare. Referendumul din 5 septembrie 2010 era considerat din oficiu ca și produs. Cetățenii au fost invitați să-și exprime opinia în favoarea /împotriva schimbării art. 78 din Constituție fapt care ar fi permis poporului să aleagă președintele în mod direct. În pofida optimismului care bântuia în interiorul Alianței pentru Integrare Europeană, Comisia

Referendumul n-a fost însă un eșec pentru Alianță, care a reușit să obțină un rezultat important în circumstanțe dezavantajoase

1 17.06.2010 [DECA-press]

2 21.06.2010 [DECA-press] #1154* PSD: „Alianța guvernează în afara cadrului constituțional”

3 end – 16.06.2010 [DECA-press]

4 08.06.2010, DECA-press, „Comisia de la Venetia susține organizarea referendumului și a alegerilor anticipate în Moldova”

Electorală Centrală a anunțat că din cele 33,33% necesare pentru a valida referendumul, doar 29,05% din populația țării s-au prezentat la secțiile de vot ceea ce a însemnat eșecul referendumului din cauza neprezentării unui număr suficient de alegători.

Referendumul n-a fost însă un eșec pentru Alianță. Chiar dacă Partidul Comuniștilor din Moldova, care este și cel mai mare partid de opoziție, a îndemnat poporul să boicoteze referendumul, Alianța pentru Integrare Europeană a reușit să obțină un rezultat important în circumstanțe dezavantajoase. Cca 35-40% din populație nu participă la scrutin sau nu au acces la vot (de exemplu, moldovenii care se află ilegal peste hotare). Din cele 60% rămase, aproape jumătate ar putea să reprezinte electoratul comunist, iar ceilalți votează Alianța.

Din totalul celor care au participat la referendum, 87,5% au votat în favoarea alegerii directe a președintelui, iar restul s-au pronunțat împotrivă. Cele 29,05% reprezintă în cifre 779,527 dintre care 701,486 reprezintă voturile pentru schimbarea art. 78. Comparând aceste cifre cu cele de la alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009, vom constata că diferențele nu sunt foarte mari, având în vedere că numărul total al votanților celor 4 partide din Alianță a fost de 808,598. Îndemnul Partidului Comuniștilor a fost unul ușor de urmat deoarece nu solicită efort și din această cauză nu putem să atribuim PCRM toti absenteiștii, în timp ce în cazul Alianței există indicatori relativ precisi de măsurare.

Imediat după anunțarea rezultatelor, comuniștii au declarat prăbușirea referendumului drept o victorie a democrației și o dovadă a creșterii conștiinței civice a societății moldovenești. În pofida criticilor lansate de mass-media și de comentatori, partidele din arcul guvernamental au interpretat rezultatele intr-o manieră optimistă, pretinzând că rezultatul nu a fost chiar atât de prost. În opinia lor, rata mică a participării de aproape 30% reflectă nucleul dur al electoratului lor, care în teorie pare să fie mai mare decât voturile ne-exprimate, ce pot fi atribuite comuniștilor, partidelor mici și cetățenilor care locuiesc peste hotare.

Simbolismul și prețul conviețuirii AIE

După episodul 9 mai, în care AIE a trecut printr-o profundă baie de reproșuri și acuzații pe subiectul participării RM la parada militară de la Moscova, la sfârșitul lunii iunie, Președintele în exercițiu, M. Ghimpu, emite un Decret care califica data de 28 iunie, 1940 drept zi a ocupării sovietice, hotărând să comemoreze astfel victimele regimului sovietic, obligând autoritățile publice să coboare în bernă drapelele de stat, să organizeze depuneri de flori la monumentele, mormintele și memoriale victimelor ocupației sovietice⁵. Dar, accentuând momentul ocupației sovietice, Decretul Președintelui Ghimpu nu scăpa ocazia să înțepe Federația Rusa somînd-o să-și retragă trupele din Transnistria, făcând intenționat ori ne-intenționat o legătură directă între anul ocupației din 1940 și amplasarea curentă a trupelor Federației Ruse în Republica Moldova, ceea ce produce în mod automat o transpunere a sintagmei “ocupație” și asupra prezentei rusești în regiune, camuflate prin contradictoriul lor statut de “mediator principal în conflictul 5 plus 2”. Legat de raportul Comisiei de stat pentru investigarea crimelor regimului comunist (Comisia Cojocaru), semnarea acestui Decret a

⁵ 24.06.2010 [DECA-press]

declanșat o adevărată revoltă pe puntea de comandă a AIE, pe fundalul unui atac furibund al grupurilor filo-sovietice împotriva acestei inițiative. Astfel că, în timp ce la Chișinău se dezvelea piatra comemorativă în memoria victimelor ocupăției sovietice⁶, amintindu-se că este obligația unor autorități democratice de a interzice oficial utilizarea simbolurilor comuniste (nu și a partidului comunist), numeroase grupuri politice și pseudo-politice din RM se mobilizau contra acestui decret, apreciindu-l ca fiind contradictoriu și neavenuit.

Astfel, liderii PCRM l-au văzut ca un fapt ce confirmă voința liberalilor de a reabilita memoria lui Antonescu, și de a folosi puterile statului pentru a scoate din competiția viitoare Partidul Comuniștilor din Moldova. În bătălie s-au inclus și anumite autorități locale din zona UTAG și Bălți, care au declarat public că “nu intenționează să aplique acest decret, în semn de protest”. Pronunțânu-se vehement contra calificării zilei de 28 iunie drept zi a ocupăției sovietice, PCRM își anunță decizia de a reveni la ședințele Parlamentului doar pentru a-l demite pe Președintele M.Ghimpă din poziția de speaker⁷, sugerând că s-ar fi agreat chiar anumite înțelegeri cu anumite verigi slabe ale AIE⁸. Trei din cele patru partide fondatoare ale AIE au dezaprobat anterior semnarea acestui decret, considerându-l “greșit” sau “inoportun din punct de vedere politic” (I.Corman), “un adevărat cadou adus comuniștilor în ajun de alegeri” (D.Diacov), etc. și liderii PLDM au calificat drept “pripite” acțiunile PL, susținând că ar putea să nu voteze adoptarea unei hotărâri în Parlamentul RM prin care s-ar dori interzicerea simbolurilor PCRM, sub argumentul că AIE ar trebui să se abțină “de a oferi teme de campanile oponenților, sau de a continua ilegalitățile regimului comunist” (A.Tănase). Atacat din toate părțile, PL insistă însă asupra justății și oportunității recunoașterii faptului ocupăției sovietice, și chiar a recunoașterii comiterii unui genocid contra basarabenilor⁹. Acțiunile PL au fost privite cu o anumită iritate de către partenerii săi de coaliție, considerând că interzicerea simbolurilor PCRM ar lovi ca un bumerang în AIE.

În acest fel, simbolismul datei comemorate la Chișinău accelerează procesul de auto-poziționare și delimitări ideologice pe scena politică din RM. Alături de PCRM, și deputații Moldovei Unite au cerut demisia lui Mihai Ghimpă, amenințând că altminteri vor boicotata pe viitor ședințele legislativului. Totuși, cele 3 partide ale AIE, nefavorabile decretului nu s-a desolidarizat complet de semnificația acestui decret, după 28 iunie, și nici nu a acceptat să voteze demisia lui M.Ghimpă, în condițiile pe care le-ar fi dorit liderii PCRM, care a reușit să se asigure de susținerea MU și PSD. PD nu va vota pentru ca situația din țară să se agraveze, deși efectele acestui decret se resimt negativ asupra electoratului care ar trebui să fie angajat în viitoarele alegeri. În temei, PL a fost acuzat că ia decizii care subminează relații cu Rusia. Apărut oarecum din senin, decretul ajunge să fie susținut doar de (MAE) Mișcarea Acțiunea Europeană, Partidul Național Liberal și Forumul Democrat al Românilor din Moldova, care tratează apariția lui ca un pas în direcția scoaterii în afara legii a PCRM¹⁰. Pe plan extern, acțiunile Președintelui în exercițiu atrag în mod explicabil numeroase iritări, soldate cu blocarea exporturilor de vinuri în Rusia și declarațiile revolte ale Dumei Ruse, care acuză autoritățile de la Chișinău “că s-ar ocupa de rescrierea tendențioasă a

6 28.06.2010 [DECA-press]

7 30.06.2010 [DECA-press]

8 25.06.2010 [DECA-press]

9 14.06.2010 [DECA-press]

10 09.06.2010 [DECA-press]

istoriei”¹¹. Oarecum predictibile fiind aceste reacții din partea Rusiei, același Decret devine o referință prețioasă într-o extrem de valoroasă Declarație a Adunării Parlamentare OSCE cu privire la “retragerea trupelor rusești de pe teritoriul RM”, fapt care reabilitează autorul moral al acestui act emis de către Președintele în exercițiu. În mod neașteptat intervine în această dispută însă Curtea Constituțională, care declară prin decizia sa (4 iulie, 2010) că decretul este neconstituțional, oferind o anumită satisfacție PCRM, dar răspunzând oarecum și iritării vădite ale unor partide membre ale AIE față de efectele produse de acest Decret. Dedesubturile acestui episod sunt intens discutate pe scena politică, motiv pentru care acțiunile CC sunt contestate de anumite partide și grupuri ale societății civile.

Pe ce se va miza către viitoarea campanie și care ar putea fi acțiunile principaliilor actori ai săi politici în următoarele luni?

Navigând spre alegeri parlamentare anticipate

Efectele crizei economice fac ravagii serioase în rândurile partidelor politice. Populația este afectată de prețuri înalte, de incertitudine economică și presiune fiscală, ceea ce o face mai puțin atentă la mesajele plăcute ale actorilor politic. Incertitudinile sociale sunt exacerbate de efectul cumulat al recentelor calamități naturale, ceea ce creează din fenomenul inundațiilor din lunca Prutului un adevărat reactiv față de viitoarele reacții ale populației, translate în termenii comportamentului politic, și care așteaptă în continuare un rol mai mare al statului în viața lor, ceea ce înseamnă decât că Guvernul RM va fi nevoie să transfere importante resurse bugetare pentru a face față prejudiciilor cauzate și asigura case sinistrațiilor, deși ar fi putut direcționa banii suplimentari, apărând la momentul rectificării Legii bugetului de stat 2010, pentru alte nevoi presante, sau chiar investiții pet imp de criză. În ajunul unui nou ciclu politic (în 2 ritmi – alegeri generale precedate de un referendum), aceste presiuni se traduc în importante mize și dezechilibre politice. Pe ce se va miza către viitoarea campanie și care ar putea fi acțiunile principaliilor actori ai săi politici în următoarele luni?

Barometrul de Opinie Publică din mai 2010, confirma în mare parte rezultatele conferite de măsurările IMAS și IDIS din aprilie și martie: statistica opiniei exprimate de respondenți arată că populația RM este împărțită în două tabere mari: anticomunistă sau pro-europeană (circa 40%), procomunistă sau prorusă (circa 30%), în timp ce restul nu are simpatii politice sau geopolitice, fluctuant între ambele tabere în funcție de alți factori, de cele mai multe ori de origine „extrapolitic”, dar ușor de identificat din comportamente și mentalități, segmentate cultural. Segmentul conservator al electoratului care vede în continuare o mare diferență între limba română și cea moldovenească se ridică la circa 45% (apr. 42% afirmând contrariul); tot ei consider formarea RSSM în 1940 ca un factor pozitiv istoric (53%), iar posibila apropiere după modelul german între RM și România ca pe o amenințare (57%). Ideea dominantă este că Rusia nu poate împiedica integrarea RM în UE (62%), cu care trebuie să avem relații folositoare (92%), în special pentru că piața agricolă este legată de Est. Circa 19% dintre cei întrebați în sondaje se așteaptă numai la neplăceri din partea Rusiei, iar circa 60% ar dori ca RM să ia exemplu de la Rusia în conducerea statului.

Electoratul decis se concentrează în jurul a 4 partide politice de bază,

¹¹ Moldova.org. Liberal MP blames Duma for interference into Moldova's affairs, <http://politicom.moldova.org/news/liberal-mp-blames-duma-for-interference-into-moldovas-affairs-210634-eng.html>

**Pe ce se va miza
către viitoarea
campanie și
care ar putea
fi acțiunile
principalilor
actori ai săi
politici în
următoarele
luni?**

iar după coborârea pragului electoral la 4%, șansa intrării în viitorul for legislativ îl păstrează cel mult 5 partide, care se pot asocia într-un număr limitat de coaliții de guvernare. Majoritatea acestor partide s-au lansat abrupt în alegeri chiar din a 2 zi după alegerile din 2009, chiar dacă rezultatele ultimului scrutin le-au mutat de cealaltă parte a baricadei, alta decât cea cu care erau obișnuiți până atunci. PCRM a pierdut instrumentarul său obișnuit de scoatere a dividendelor electorale prin exploatarea până la refuz a puterii deținute în stat, prin controlul asupra audiovizualului public, folosirea resurselor administrative, utilizarea nelimitată a resurselor financiare oferite de businessul autohton în condiții de protecție și servilism de cartel, dar încă nu a pierdut deplin relația cu anumite grupuri clientelare, care din punct de vedere ideologic, programatic și social se simt atașați acestui partid. Printre aceștia se găsesc anumite grupuri reziduale de cetăteni alofoni definiți de identități etatocratice filosovietice, alias filorusești, tineri radicalizați ca urmare a efectelor socializării comuniste din ultimul deceniu, grupuri de pensionari rusofoni nostalgic recrutați din rândul vechii nomenclature de partid și militare, dar și grupuri de cetăteni moldo-sovietici, educați pe litera manualelor sovietice și a prospectelor xenophobe de partid, editate în perioada în care să vorbești românește însemna să fii naționalist român.

Totuși, între PCRM și posibila sa revenire la preluarea puterii în stat se află câteva posibile piedici: (1) indecișii, (2) puterea administrativă deținută de AIE, și presiunea schimbării din societate, care a început între timp să placă tot mai mult unor grupuri active de cetăteni ai RM, mai ales că o anumită parte a lor au contribuit efectiv la producerea schimbărilor politice din 2009. Constatăm că în ultimele luni, PCRM este tentat să apeleze din nou și din nou la modelul campaniilor de guerilla contra unei guvernări, care nu se arată înduplecătă să cedeze benevol armele¹², și care nu s-a arătat interesat de ofertele generoase ale lui Voronin, expuse de fiecare dată sub formă de ultimatum, din care de fapt nici nu aveai ce alege. Imediat după pierderea puterii, PCRM a acuzat partidele – componente ale AIE că ar fi animate de dorința de a uzurpa puterea de stat, inclusiv prin schimbarea regulilor de joc pe parcursul jocului. Inițial, aceste argumente se refereau doar la inițiativa adoptării unei noi Constituții a RM, pe valul criticilor exprimate față de textul Constituției existente, dar revenind din nou în discursul PCRM, care a susținut că noile amendamente ar defavoriza opoziția¹³. În special, aceste critici se referă la: (1) extinderea votului în străinătate, posibile de fraude peste hotarele RM, dar și (2) la diminuarea numărului de mandate alocate ca urmare a distribuirii proporționale, dar nu în termeni absoluci a mandatelor neallocată, ca urmare a resturilor electorale. Menționăm că, Parlamentul RM a operat un sir de modificări în Codul Electoral, coborând pragul de accesare în parlament până la 4% pentru partidele politice, 7% și 9% pentru blocurile formate din două și, respectiv, trei partide. Amendarea Codului electoral a survenit în ultimele 6 luni înainte de alegeri, ceea ce ar contraveni practicilor încurajate de OSCE și CoE, dar numai dacă am ignora în mod intenționat și alte opinii și recomandări, transmise autorităților din RM din partea acestor organizații, în ultimii 3 ani. Nu ar trebui de uitat însă că și Parlamentul ales în urma alegerilor din 5 aprilie, 2009, a introdus schimbări ale Codului Electoral cu mai puțin de 45 de zile înainte de alegeri, ferindu-se să provoace alegeri, rezultatele cărora nu le-ar fi putut valida într-o prezență minoră la urnele de vot.

12 Omega, Mark Tkaciuk: ПКРМ призывает власть сложить оружие <http://omg.md/Content.aspx?id=9302&lang=3>

13 30.06.2010 [DECA-press]

Astfel chiar dacă rezultatele alegerilor rămân imprevizibile în acest moment există o serie de condiții care vor influența spațiul de manevră al actorilor politici. PCRM a încercat în prima parte a lui 2010 să-și recupereze o parte din votanții care păreau să migreze spre PDM și MU, privite ca antipod al partidului egocentric și autoritar al lui Voronin. Cel puțin la nivel de discurs public, PCRM a trebuit să renunțe la teza trădării lui Lupu, care devenise între timp un fenomen de masă, încercând să-și creeze noi aliați vremelnici – prin capturarea controlului politic asupra PSDului. Ca linie tactică, PCRM a urmat să speculeze în continuare pe pericolul românesc, polarizând în continuare segmentul cel mai larg al populației cu drept de vot între cei ce se identifică moldoveni și români, capitalizând pe o ideologie statalistă de tip rusesc, conflictuală și misionară, chiar și atunci cînd logica continuității istorice între principatul lui Ștefan cel mare și domnia lui V. Voronin lipsește cu desăvârșire. PCRM mai poate miza pe loialitatea unor segmente rusofone, dar aceste loialități sunt cîștigate printr-o luptă la baionetă cu rivalul său apropiat, PD, liderul căruia, M. Lupu, este privit cu mult mai multă simpatie la Moscova decît ex-președintele V. Voronin, ceea ce rezonează automat și în luările de poziție ale vorbitorilor de limbă rusă din RM. Aflat în izolare oficială de puterea de la Moscova, ceea ce include și relațiile cu politice cu Edinaia Rossia, PCRM are acces doar la anumite grupuscule de ideologi recrutați din numărul unor centre de cercetare din Rusia, destul de îndoienice sub aspect academic, dar care acceptă să muncească pentru succesul promovării unei societăți comuniste în RM pe bani mari și foarte mari.

Legat ombilical de partidul lui Ziuganov, PCRM nu se poate regăsi pe formatul creat în Rusia de noua protipendadă Putin-Medvedev, care-l detestă deschis și în mod sistematic pentru indolență și atavismul originilor sale ideologice. În afara spațiului rusesc, însă, PCRM nu se poate regăsi decît pe filonul stângii marginale europene, care întrunește mai puțin de 4% în Parlamentul European. Sub aspect ideologic, PCRM a renunțat complet la modelul construirii unei ordini socialiste sau comuniste, fiind mânat de curentele pragmatische ale anturajului și familiei Voronin spre un capitalism de tip rusesc, paternalist și vulnerabil, în același timp, după cum s-a arătat în 2009. În ciuda concesiilor pe care le-a acceptat în fața Rusiei, liderii PCRM nu s-au mișcat nici cu un milimetru în direcția unei reintegrări teritoriale, conforme Constituției actuale. PCRM se vede confruntat cu o serie de necunoscute pe plan intern și extern. Izolat pe plan extern și tratat cu iritare vizibilă chiar și printre categoriile de susținători virtuali ai săi, PCRM pare să se împace cu idea că cea mai bună ideologie a sa este cîștigarea alegerilor, singurul fel în care poate recăpăta controlul asupra intereselor businessului și administrației, relațiile externe fiind pe locul doi. Liderii PCRM se manifestă zelos însă în demonizarea PL și a AIE, în ansamblu, vorbind în termeni pe care Federația Rusă i-ar tolera atunci cînd privește spre Republica Moldova, și care și-ar dori maleabilitate extremă ca să-și mențină status quo-ul din Transnistria, exploatajînd condițiile electorale pentru a-și cumpăra politicienii de care are nevoie.

Cu 4 luni înainte de alegeri, partidele Alianței (AIE) anunță despre încheierea unui pact de neagresiune¹⁴, luînd decizia de a nu se ataca reciproc pînă la excluderea oricărora atacuri, în campanie, dar se izbesc frontal, chiar în aceeași zi în care fac acest anunț, la sedințele de Parlament în care deliberează asupra excluderii Curtilor economice din sistemul judecătoresc, care nu și-au demonstrat eficiența, ci

14 29.06.2010 [DECA-press]

mai degrabă penetrabilitatea la corupție și interese oculte. Ulterior, am constatat incapacitatea lor de a crea un staff comun în perioada campaniei pro-referendum, iar mai tîrziu, observăm existența unor rezerve legate de semnarea unui pact de neagresiune pentru perioada campaniei electorale pentru alegerile din noiembrie. Presa independentă atestă în acest moment o toleranță extremă de redusă față de liderii de partide afiliate la AIE, fiecare dintre acestea simțindu-se aproape obligate să reproșeze coechipierilor lor orice împiedică ori îl doare pe moment – chiar în detrimentul propriilor interese, ca într-o spirală a violenței. Dar, iraționalul contradicțiilor din mai – iunie trădează și asumarea deliberată a conflictului cu alte partide din AIE, în efortul de reposiționare ori decuplare de partidul care creează angoasă. Conform sondajului IPP/CIVIS din mai, 2010, există un recul considerabil în atitudinile comunităților etnice minoritare din RM față de AIE. În timp ce circa activitatea Guvernului este apreciată de circa 30% dintre moldoveni ca fiind „bună și foarte bună”, printre etnicii ruși, % acestora este de numai 6%, ucraineni – 6%, alte etnii – 11,1%. Drept rea și foarte rea au apreciat activitatea guvernului Filat 23,9% din moldoveni/români, în timp ce 44,9% ruși și 44,4% ucraineni și 43,7% - alte naționalități, se pronunță negative față de executiv.

Dilemele pre-electorale ale AIE țin de o altă natură, dar niciodată nu sunt mai puțin dificile.

Numerouse dintre aceste conflicte rezidă și în preferințele geopolitice ale liderilor politici, dar și a fief-urilor electorale la care se raportează aceste partide. Deși admitem că opțiunile antitetice pe care le împărtășesc partidele reflectă structura etnică a societății și diverse sisteme de legitimare prin care conviețuiesc grupuri politice concurente, notăm că și AIE are mari dificultăți la gestionarea unor teme controversate. Astfel, deși 61,4% dintre respondenți afirmă că ar vota pentru aderarea RM la UE, dacă ar avea loc un referendum duminica viitoare, totuși Rusia reprezintă principalul partener strategic al RM – pentru 50,1%, UE ridicându-se la mare distanță cu 27,3%, urmată de România – cu 9,1% și 1,6%¹⁵. Temele divizive au dominat agenda publică și aici putem vorbi, pe de o parte, de o strategie comunistă în a provoca noua guvernare (ceea ce, trebuie să recunoaștem, nu e prea dificil), dar și în existența obiectivă a unor teme controversate, cum a fost cea legată de marcarea zilei de 9 mai, urmată de data de 28 iunie, și care nu va înceta să producă surse noi de tensiune, cîtă vreme statutul va fi perceput ca o entitate slabă, maleabilă sau ușor de înlocuit prin autoritatea unei singure persoane să a unui partid de tip exclusivist.

Cine mută calul negru?

Având o importanță cu totul deosebită după cum prezic și analiștii politici¹⁶, alegerile din noiembrie vor fi pline de surprize în RM. Apărătorii vechiului regim de guvernare, întemeiat pe verticala puterii și controlul voluntarist asupra spațiului public, vor încerca să-și ia revanșa printr-o mobilizare fără precedent, tranzacționându-și opțiunile politice în favoarea oricărora semne de sprijin politic din partea statelor patron. Să ne amintim că, în ultimii ani, Rusia a privilegiat în mod tradițional PCRM, oferindu-i uriașe avantaje imagistice liderului său, în schimb unor concesii făcute pe problemele de interes deosebit pentru Moscova. În luna martie 2009, vizita-fulger de la Barviha, acceptată de Președintele

**Apărătorii
vechiului regim
de guvernare,
întemeiat pe
verticala puterii
și controlul
voluntarist
asupra spațiului
public, vor
încerca să-și ia
revanșa printr-o
mobilizare fără
precedent**

¹⁵ Barometrul de opinia publică, IPP, mai 2010, pp.86-87

¹⁶ Dan Dungaciu, *Sase luni decisive pentru RM*, TIMPUL, 9 iulie, 2010, <http://www.timpul.md/articol/sase-luni-decisive-pentru-rm-13071.html>

Medvedev s-a plătit din contul Declarației comune Voronin-Smirnov-Medvedev din 18 martie, 2009, pe care Moscova a încercat insistent să acrediteze ca un echivalent al recunoașterii legalității prezenței militare ruse pe teritoriul RM, și acceptul oficial al operațiunii de menținere a păcii în zona transnistreană sub egida Federației Ruse. Interesul strict electoral al PCRM de a da bine pe sticlă înainte de scrutin a venit în contrapartidă cu interesul Moscovei de a demonstra că există progrese de formă și de esență pe cazul Transnistriei, iar semnarea unui document intermediar între Chișinău și Tiraspol, este ca și pregătit, între două părți egale, eliminând astfel criticele că Rusia ar fi o parte a problemei înghețării unei soluții pe conflictul transnistrean.

Prins pe picior greșit, ori poate înțelegând bine valoarea acestui gest suicidal, potrivit unor analiști politici internaționali, gestul liderului PCRM, pe atunci Președinte al RM, a echivalat cu ridicarea steagului capitulării în fața unei Rusii offensive și dezlănțuite¹⁷, punând sub bătaie întreaga construcție politică legată (1) de evacuarea deplină a trupelor rusești, ca urmare a obligațiilor asumate de Rusia la Summitul OSCE de la Istanbul, (2) reglementării conflictului într-un format internaționalizat 5 plus 2, care nu ar permite Rusiei să-și impună în mod arbitrar punctul de vedere, și (3) ieșirii demonstrative a Rusiei din aplicarea prevederilor Tratatului FACE, concomitent cu încercarea de a scoate orice referință la RM și conflictul transnistrean din orice documente negociate de Rusia cu diverși actori internaționali. Încercarea disperată a liderului PCRM de a prinde un nou tren în ajunul alegerilor din 29 iulie, 2010, nu a dat însă aceleași rezultate. Rușii s-au ferit să-i ofere aceleași beneficii de imagine, deși nu au ignorat integral solicitările provenite din partea staffului electoral al PCRM, aflat într-un declin de imagine, ca urmare a suspiciunilor de fraude electorale.

După constituirea AIE, Federația Rusă a arătat fără greș către acei actori politici, care îi convin cel mai mult, repudiindu-l pe liberali, și menținându-și în spațiul de joc numeroase alte mișcări și resurse suplimentare, printre care și biserică. Lansarea proiectului Pasat la 14 iunie 2009, cu sprijinul clar al Rusiei și al preoțimii pravoslavnice, aflate în subordinea canonica a Patriarhiei Ruse, a trezit numeroase întrebări și comentarii. La ce mai servește Constituția dacă un grup de clerici pot obliga statul să introducă un curs de religie doar prin argumentul majorității statistice pe care tot clerul îl consideră a fi cel mai relevant în identificarea sau auto-identificarea cetătenilor? De ce se implică Mitropolia Moldovei în susținerea acestui proiect câtă vreme nu există un consens politic și nici social asupra utilității unui asemenea referendum, care atentează la fundamentele statului laic: art.35 – învățământul de stat este laic, dar statul asigură, în condițiile legii, libertatea învățământului religios? Cui va servi acest proiect, transfigurat total în mai puțin de 2 luni de la lansarea sa oficială; de la o aparent nevinovată inițiativă de organizare a unui referendum consultativ în problema predării religiei în școli la anunțarea unui proiect politic pro-rusesc, cu sprijinul masiv al Mitropoliei Moldovei, și marșuri frenetice pe străzile capitalei, campanii door-to-door, și victimizarea clerului contra unor pretinse persecuții pentru convingerile religioase.

Există un consens aproape neclintit în acest moment că proiectul Pasat este argumentul Moscovei în lupta contra liberal-democraților,

¹⁷ Vladimir Socor: Căutând sprijin electoral la Moscova, Voronin a pierdut multe voturi pe plan intern, Interlic, <http://www.interlic.md/2009-03-21/vladimir-socor-cautand-sprijin-electoral-la-moscova-voronin-a-pierdut-multe-voturi-pe-plan-intern-9176.html>

iar acest punct de vedere este susținut de majoritatea membrilor AIE¹⁸. Inițial, proiectul Pasat avea în vizor 2 ținte extrem de precise – pe de o parte, acest proiect transportă în sine frustrările clerului la fenomenul de modernizare și occidentalizare a societății din RM, inspirându-se din atitudinea generală a ortodoxiei de tip rusu-bizantin, refractară la schimbare socială și închisătă în sine, pe de altă parte, autorul politic (sau instrumentul său), traduce într-o acțiune politică un scenariu de vendetă contra fostei guvernări, prin deciziile căruia a zăcut câțiva ani în pușcărie, o experiență pe care puțini ar putea-o uita. Asimilându-se cu biserică, acest grup politic pretinde că o reprezintă și intenționează să exploateze la maximum una din cele mai vaste rețele de influență comunitară, eparhiile creștin ortodoxe afiliate Mitropoliei Moldovei, chiar în momentul în care cel mai înalt arhieereu al Patriarhiei din care ea face parte susține că este datoria creștinilor din RM să rămână o parte a sfintei Rusii¹⁹.

Ar fi înșelător însă să ajungi la concluzia că acest proiect va juca pe terenul comuniștilor, decuplând rețelele, care l-au avantajat anterior. Și asta pentru că nu există nici o garanție asupra preferințelor clerului, obișnuit oarecum cu stilul și metodele cazonale PCRM, și care în mod necesar pot avea propriile opțiuni în privința celor pe care îi vor asista în alegeri, iar indicațiile pe care Mitropolia, ca tributar obedient al bisericii muscovite, sunt articulate de obicei pe serioase și grave rațiuni geopolitice modelate de către puterea de la Kremlin. Nu știm cu ce intensitate și unde vor lovi electoral susținătorii acestor interese în rasă, găzduiți de Mitropolia Moldovei în RM. Singura certitudine este în privința intențiilor necamuflate ale Patriarhiei ruse de a se opune expansiunii occidentale în spațiul său canonic, altminteri spus, spațiul vital al intereselor geopolitice rusești, ca să urmărim și conceptul folosit cu insistență de către diplomația Rusiei. Între timp, clerul pro-mosovit din RM și-a declarat deplinul sprijin în folosul proiectului Pasat, trasând indicații clare și mobilizând resurse immense în susținerea emisarului său, cu trecut notoriu de emisar al SIS și KGB. Deloc întâmplător că deși scopul oficial al Mitropoliei este de a promova necesitatea unui curs religios în școli, clerul nu ezită să se avânte într-o polemică activă cu actualul Cabinet de Miniștri al RM, căruia îi reproșează subit presiuni asupra episcopatului și preoțimii în ideea de a influența clerul să-și schimbe poziția față de referendum, și nu împotriva țintei originale, PCRM.

Nu a trecut mult să ne convingem însă că Membrii Sinodului Mitropoliei Moldovei au și trecut în ofensivă, la o săptămână după lansarea proiectului Pasat, Secretariatul Mitropoliei dădea deja lecții de politică actualului guvern, învinuindu-l că se opune unei noi forțe politice ce derivă din istoria seculară a poporului (în comparație cu guvernul care este efemer!), și că este singura instituție care răspunde la interesele vitale ale populației²⁰. Aici, scribii Mitropoliei comit cu bună știință cel puțin 2 gafe crase, încurcând derivele politice cu tradițiile clericale, și uitând că anume guvernul, prin instituțiile sale executive este cel care ajută, în acest moment, populația afectată de inundațiile masive, exact

¹⁸ Mihai Godea „Biserica este ultima armă pe care o aruncă Moscova în luptă pentru a menține R. Moldova în raza sa de influență și a stopa aspirațiile europene ale actualei guvernări de la Chișinău”, afirmă Godea. Potrivit lui, în 20 de ani au fost epuizate toate căile de a aprobia că mai mult a R. Moldova de Federația Rusă. „Odată cu lansarea proiectului politic al ex-directorului SIS, Valeriu Pasat, cu implicarea Mitropoliei Moldovei, se încearcă să fie oprit cursul european al republiei noastre”, Jurnal TV, 2 iulie, 2010.

¹⁹ Unimedia, 22 august, 2010, Patriarhul Chiril: Moldova este parte integrantă a Sfintei Rusii, <http://unimedia.md/?mod=news&id=22710>

²⁰ 16.06.2010 [DECA-press]

**De fapt, situația
în viitorul
Parlament poate
să fie identică
cu situația din
Parlamentul
actual**

În momentul în care poporul ortodox ar trebui să fie ajutat de cler, care își aduce aminte de obligațiile sale istorice mai ales la praznice. Totuși, referendumul anunțat de gruparea Pasat a fost respins, la cererea unor grupuri active ale societății civile, dar decizia Curții de Apel, care a suspendat decizia CEC de a înregistra grupul de inițiativă pentru colectarea celor 200.000 de semnături (art.144, Codul Electoral)²¹. Implicarea directă în viața politică este privită cu multă circumspectie și frustrare chiar de către o parte a clerului acestei Mitropolii. Merită să menționăm că acțiunea politică în sine a stârnit tensiuni și contracurente importante, inclusiv prin grupuri disidente și scrisori deschise adresate Sinodului Bisericii Ortodoxe (BOM)²² contra susținerii unui partid de către Mitropolie, exprimându-se temerea că această inițiativă va lovi în credibilitatea bisericii. Reacția Patriarhului Chiril a îngropat însă rapid speranța că implicarea bisericii în politică ar putea fi opriță, adeverindu-se clar că acțiunea Pasat este dirijată, croită și finanțată de Moscova în scopul propriilor interese.

Ce va urma?

În rezultatul referendumului, peisajul politic din Moldova nu s-a schimbat dramatic, însă partidele politice sunt obligate să-și revizuiască planurile politice. Alianța de guvernare a anunțat că va iniția imediat dizolvarea Parlamentului, urmată fiind de organizarea alegerilor anticipate, care ar trebui să aibă loc în noiembrie.

Se pare că marile partide politice vor să reproducă impasul actual în următorul Legislativ, sperând că, între timp, vor interveni noi elemente care le va ajuta să-și învingă oponenții. Liderii politicii ai Alianței existente au declarat intenția lor de a sprijini în continuare ideea alegerii directe a președintelui, însă nu există o viziune foarte clară asupra felului cum ar putea fi realizat acest lucru. De fapt, situația în viitorul Parlament poate să fie identică cu situația din Parlamentul actual. În noul Parlament, partidele vor încerca să aleagă președințele cu 61 de voturi. În cazul în care reușesc să le colecteze, Parlamentul își va continua activitatea. Dacă eșuează, parlamentarii vor alege un președinte interimar (care, de fapt, va fi, din nou, Președințele Parlamentului) și pot purcede la schimbarea constituției conform propunerii Partidului Comuniștilor de a alege președințele în parlament în 3 runde. și noi alegeri anticipate urmează să fie organizate.

Riscul perpetuării la nesfîrșit a unor alegeri anticipate este atât de mare, încât partidele politice sunt aproape obligate să găsească un compromis pentru a evita ridicoulul. Aceștia ar trebui să ajungă la un acord și să voteze președințele în Parlament cu 61 de voturi. Există o presiune asupra partidelor care cere ca toate formațiunile politice să ajungă la o înțelegere în viitorul parlament cu privire la candidatura nouului președinte. El poate fi membru al unui partid sau un candidat neutru. Cu toate acestea, înțelegerea dată nu poate fi obținută în scurt timp. Partidele sunt deja intrate în luptă electorală și de aceea sunt obligate să ia o distanță unele de altele pentru a se poziționa mai bine pe scena politică. Cu toate acestea, ideea unui compromis în viitorul parlament asupra alegerii președintelui pare să fie tema dominantă care va anima discuțiile politice după alegerile parlamentare. Din această cauză, posibilitatea partidelor politice de a juca pe cont propriu s-ar putea să fie zdruncinată în perioada postelectorală, cu condiția păstrării raportului de forțe actual.

21 14.06.2010 [DECA-press]

22 22.06.2010 [DECA-press]

AGRICULTURA

Evoluții curente în agricultură

Anul agricol 2010 a debutat cu schimbări vizibile în structura suprafețelor culturilor agricole-reducerea suprafețelor ocupate de culturile cerealiere și creșterea esențială a ponderii culturilor tehnice în structura culturilor agricole.

În primul semestru al anului 2010, în agricultură pot fi evidențiate și unele procese, care vor influența sădăt sectorul agrar – campania întârziată de recoltare a cerealelor din prima grupă, panică declanșată pe piața cerealelor și creșterea prețurilor la produsele agricole, restricționarea exporturilor de băuturi alcoolice în Rusia și reducerea numărului de exportatori de produse vegetale pe piața estică. Pierderile cantitative din agricultură au determinat în mare măsură creșterea prețurilor la principalele produse agricole, care vor cunoaște un trend evolutiv de majorare până la campania de recoltare din anul următor.

Principalele previziuni ale CPE pentru sectorul agricol sunt următoarele: în anul 2010, producția globală agricolă va crește cu circa 14%, producția de cereale și leguminoase boabe va înregistra circa 2400 mii tone, de struguri – 470 mii tone, fructe și pomușoare – 320 mii tone, legume – 310 mii tone, semințe de floarea soarelui – 470 mii tone, sfeclă de zahăr – 917 mii tone, carne (greutate vie) – 127 mii tone, lapte – 529 mii tone, și ouă – 730 milioane bucăți.

Prețuri majorate la produsele agricole până la campania de recoltare din anul următor.

Principalele previziuni ale CPE pentru anul 2010.

Sectorul vegetal

Anul agricol 2010 a debutat cu schimbări vizibile în structura suprafețelor culturilor agricole. Suprafața înființărilor cu culturi cerealiere și leguminoase boabe s-a redus comparativ cu anii precedenți și a înregistrat în structura suprafețelor culturilor agricole o pondere de circa 63 la sută. Din aceste culturi, un trend descendente al suprafețelor este consemnat la majoritatea culturilor cerealiere din prima grupă.

Schimbări vizibile în structura suprafețelor culturilor agricole.

Pe de altă parte, suprafețele cu înființări cu culturi tehnice au înregistrat cel mai înalt nivel din ultimii 4 ani. Astă, datorită creșterii suprafețelor de terenuri agricole ocupate cu tutun, floarea soarelui, sfeclă de zahăr și soia. Suprafețele ocupate cu sfeclă de zahăr au crescut cu 3,5 mii ha, floarea soarelui cu 27,8 mii ha, i-ar cele cu tutun și soia cu 1,8 mii ha, și respectiv cu 10,4 mii ha comparativ cu anul 2009. La fel, în anul 2010, s-au majorat nesemnificativ suprafețele ocupate cu culturi leguminoase și plante pentru nutreț.

Tabelul 1. Suprafețele principalelor culturi agricole în perioada anilor 2001-2010, mii ha.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Suprafețe însămânțate – total	1484,0	1567,5	1540,3	1483,4	1499,2	1500,3	1459,0	1468,8
Cultiuri cerealiere și leguminoase boabe	896,6	1077,1	1034,7	917,6	955,4	1005,8	951,2	925,6
grâu de toamnă	202,0	310,8	401,2	290,2	307,1	408,6	351,7 ¹	328,8
orz de toamnă	8,8	54,1	56,4	39,4	54,4	73,6	154,9 ²	133,9
orz de primăvară	69,9	70,9	62,4	69,3	73,2	56,6		
porumb pentru boabe	553,5	584,3	455,9	459,3	466,2	428	402,9	419,7
leguminoase boabe	46,1	37,2	41,5	41,5	39,3	27,8	32,4	34,8
Cultiuri tehnice	417,1	344,7	358,0	400,7	368,2	342,1	362,7	388,7
sfeclă de zahăr (industrială)	37,8	34,9	34,2	42,4	34,3	24,7	23,6	27,1
floarea-soarelui	352,4	270,6	275,7	287,4	233,6	228	224,6	252,6
soia	18,3	28,5	36,2	55,7	50,5	30,5	48,7	59,1
tutun	5,6	5,7	4,7	3,5	3,1	2,7	2,5	4,3
Cartofi, legume și bostănoase	89,9	79,1	79,8	87,6	81,5	81,2	76,1	77,7
cartofi	38,5	34,6	35,9	34,4	35,4	31,2	28,1	27,6
legume de câmp	41,6	36,4	36,7	42,4	37,7	39,8	36,1	38,2
Plante de nutreț	80,4	66,6	67,8	77,5	94,1	71,2	69,0	76,8

Surse: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova și MAIA.

1 Grâu de toamnă și primăvară.

2 Orz de toamnă și primăvară.

Dacă sunt luate în considerație corecțiile apărute în structura înființărilor cu culturi agricole în primăvara anului curent, atunci creșterea suprafețelor ocupate cu sfeclă de zahăr, tutun, soia, culturi leguminoase și plante pentru nutreț poate fi considerată ca un mic progres în optimizarea structurii culturilor agricole. Ceea ce nu poate fi remarcat în cazul semănăturilor cu floarea soarelui. În anul 2010, acestea au ocupat o suprafață de 252,6 mii ha, care este net superioară celor înregistrate în anii 2007-2009. Conform programului Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare de producere a florii-soarelui pe anii 2002-2010, până-n anul 2010, se preconiza reducerea suprafeței de însămânțare cu această cultură până la mărimea științific fundamentată – 130 mii ha. Creșterea suprafeței înființărilor cu floarea soarelui de 2 ori față de indicatorul stabilit de MAIA, înseamnă un eșec clar în realizarea programului ministerului.

Randamente și producții de cereale sub așteptări.

În anul curent, este remarcată și o stagnare în producerea cerealelor din prima grupă, datorită condițiilor climaterice nefaste, dar și din cauza realizării unei campanii de recoltare întârziate. Randamentele medii au fost și ele sub așteptări: la grâu de toamnă – 2,3 chintale/ha, grâu de primăvară – 2,0 chintale/ha, mazăre – 1,3 chintale/ha, orz de toamnă – 2,0 chintale/ha, orz de primăvară – 2,0 chintale/ha, și rapiță – 1,2 chintale/ha.

Este necesar de menționat, că randamentele medii în R. Moldova oscilează tradițional între 5,0 și 27,5 ghintale/ha, în timp ce randamentele medii în UE sunt de circa 3 ori mai mari. De exemplu, în anii 1999-2009, productivitatea medie în UE-27 a variat între 45,1 – 55,9 chintale/ha, UE-25 – 48,3-58,9 chintale/ha, iar EU-15 – 52,8-62,6 chintale/ha. În unele state ale UE, cum ar fi Belgia, Irlanda, Olanda, și Marea Britanie, randamentele minime înregistrate în ultimul deceniu oscilează între 70 și 100 chintale/ha.

Tabelul 2. Productivitatea medie a grâului în țările europene, chintale/ha

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU-27	47,5	51,0	49,5	49,7	47,6	49,3	45,1	55,9	51,1	50,9	48,4
EU-25	50,4	54,6	52,2	52,8	50,6	53,4	48,3	58,9	54,3	53,8	52,6
EU-15	54,8	60,2	57,0	58,6	54,7	57,8	52,8	62,6	57,9	59,3	56,6
Moldova	32,4	26,7	23,5	19,6	27,2	25,1	5,0	27,5	26,1	23,5	15,2

Sursă: Eurostat și BNS.

În aceste condiții, MAIA a decis să acorde premii, ca și în anii precedenți pentru „performanțe deosebite și pentru minimalizarea pierderilor de recoltă”. În acest scop, deja, după finalizarea campaniei de recoltare, MAIA dorește să stimuleze minimalizarea pierderilor de recoltă și propune crearea unei comisii în vederea evaluării performanțelor obținute de agricultori și desemnarea celor mai productivi 3 agricultori, cărora li se va acorda în funcție de locul ocupat, 60 de mii, 40 de mii și respectiv 30 de mii de lei.

Recolta globală de grâu a constituit 770 mii tone, ceea ce reprezintă un nivel aproape similar cu cel produs în anul 2009. Producțiile de orz de primăvară și toamnă au constituit 252,7 mii tone, de rapiță – 45859 tone, mazăre-boabe – 19784 tone, ovăs – 4508 tone, și secară – 656 tone. Recolta obținută de cereale, deși modestă, asigură securitatea alimentară a țării, dar nu va influența trendurile actuale de creștere a prețurilor pe piața internă de cereale. Situația de pe piața internă va fi determinată preponderent de presiunile existente pe piața regională, catalizate periodic de previziunile sumbre privitor la reducerea producțiilor de cereale în marea state producătoare de cereale din regiune – Federația Rusă, Ucraina și Kazahstan. Un alt imbold, care va determina creșterea cererii pe piață, dar și a prețurilor la aceste produse, îl va constitui barierele netarifare la exportul cerealelor din aceste țări – interdicția instituită de autoritățile rusești la exportul cerealelor și a produselor cerealiere cu începere de la 15 august 2010, dar și eventualele restricții la export, care pot fi impuse de Ucraina și Kazahstan în ultimele luni ale anului curent.

Pe termen scurt, prețurile la cereale vor crește după scenariul din anul 2008 și vor fi orientate spre repere apropiate de plafoanele maximale înregistrate în acest an (august 2008). Odată cu creșterea prețurilor la grâu, orz, secară și porumb, apar premise clare pentru majorarea prețurilor la produsele de morărit, panificație, nutrețuri combinate, unele băuturi alcoolice. La fel, sunt așteptate unele presiuni asupra prețurilor la produsele agricole importate, cum ar fi hrișca, și mai puțin orezul. Astă, din cauza panicii existente pe piețele din statele din care importăm tradițional aceste produse: Rusia, și Ucraina. Excepție va constitui pâinea socială, sau unele categorii ale acesteia. În situația creată, vor avea de câștigat producătorii de cereale, care au înregistrat randamente plauzibile. În luna septembrie, pe piețele agroalimentare, erau stabilite următoarele prețuri medii la principalele produse agricole:

**Creșterea
prețurilor la
produsele
agroalimentare.**

- grâu alimentar – 2500-2700 lei/tona (gluten 18-23%) în Republica Moldova, 180 USD – în statele UE, 130-140 USD – în Ucraina și Rusia.
- grâul furager – 2200 lei/tona.
- orz – 2100 lei/tona.
- rapiță – 4200 lei/tona.
- floarea soarelui – 4500 – 5000 lei/tona.

Pentru anul 2011, mai este așteptată și o creștere mai accentuată a suprafețelor principalelor culturi cerealiere.

Tabelul 3. Producția culturilor agricole în perioada anilor 2003-2010,mii tone.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ³
Cereale și leguminoase boabe – total	1612,7	2993,7	2837,9	2290,2	901,9	3169,5	2177	2420
grâu de toamnă	100,6	853,9	1047,1	677,9	402,1	1277,4	729	770,0
orz (de toamnă și de primăvară)	57,0	268,3	212,0	200,1	115,2	353,1	261	252,7
porumb pentru boabe	1413,6	1794,5	1492,0	1322,2	362,7	1478,6	1141	1320
leguminoase boabe	29,6	50,1	64,5	67,5	14,1	37,1	-	-
Floarea-soarelui	390,0	335,2	331,1	379,9	155,5	371,9	284	420
Soia	19,4	40,2	65,6	79,8	39,8	58,1	49	87
Sfeclă de zahăr	656,8	911,3	991,2	1177,3	612,3	960,7	337	917
Tutun	6,9	7,9	6,7	4,8	3,6	3,9	4,2	5,4
Cartofi	302,8	317,7	378,2	376,9	199,4	271,0	261	39
Legume	360,8	315,2	389,3	475,2	221,8	376,3	307	310
Bostănoase	71,6	56,9	48,3	92,0	41,0	69,9	-	77

Surse: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova și MAIA.

³ Estimări ME.

În anul 2010, există semnale încurajatoare pentru agricultorii, care au preferat creșterea culturilor tehnice (sfecla de zahăr, floarea soarelui, tutun, rapiță). Creșterea prețurilor la principalele produse agricole, dar și la cele produse de industria prelucrătoare va influența pozitiv creșterea veniturilor agricultorilor în anul agricol curent.

Sectorul animalier

Efectivul de animale – semne de stabilizare.

În primul semestru al anului curent în sectorul animalier este înregistrată o creștere a producției cu 12,7%, datorită creșterii producției de carne cu 24,2% și a producției de ouă cu 12,8%. În această perioadă au crescut și prețurile de vânzare de către întreprinderile agricole la produsele animaliere cu 3,9%, în special la păsări (în masă vie) – cu 17,2%, lapte cu 8,5% și ovine și caprine (în masă vie) – cu 5,1%. Excepție constituie prețurile de vânzare la bovine și porcine în masă vie, care s-au redus cu 8,3% și cu 7,1% respectiv, și la ouă alimentare cu 6,4%. În se-mestrul II, prețurile la produsele animaliere vor continua să crească, datorită majorării prețurilor la furaje și nutrețuri combinate.

În anul 2010, sunt înregistrate semnale mai temeinice de restabilire a efectivului de animale. La începutul anului, numărul animalelor a fost superior celui înregistrat în perioada anilor 2008 – 2009. Astfel, numărul porcinelor, ovinelor, caprinelor și păsărilor a depășit nivelul înregistrat în anul 2007, iar cel al bovinelor numărul efectivului din 2008. Pentru finele anului 2010, estimăm o încetinire a creșterii efectivului de animale și o creștere a prețurilor la majoritatea produselor animaliere. La fel, este așteptată o majorare cu circa 70 la sută la nutrețuri.

Tabelul 4. Efectivul de animale în perioada anilor 2003-2010, mii la finele anului.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ⁴
Bovine, total	373	331	311	299	275	218	222	223
din care vaci	256	231	217	207	194	160	161	161
Porcine	446	398	461	532	299	284	377	381
Ovine și caprine	938	942	938	947	853	866	915	915
Păsări	15765	17522	22235	22531	17157	18328	22456	-

Sursă: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

⁴ La începutul anului.

POLITICI AGRARE

Subvenționarea agriculturii

În martie 2010, Guvernul a aprobat Hotărârea Guvernului nr. 167 din 09.03.2010 cu privire la aprobarea modului de utilizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli¹. Conform acesteia, mijloacele fondului de subvenționare a producătorilor agricoli în sumă de 300,0 mil. lei se repartizau după cum urmează:

- a) stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancare – 4,0 mil. lei;
- b) stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură – 10,0 mil. lei;
- c) stimularea investițiilor pentru înființarea plantațiilor multianuale – 32,5 mil. lei;
- d) subvenționarea investițiilor pentru producerea legumelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii) – 5,0 mil. lei;
- e) stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol, precum și a echipamentului de irigare – 17,2 mil. lei;
- f) susținerea promovării și dezvoltării agriculturii ecologice – 1,0 mil. lei;
- g) stimularea investițiilor pentru utilarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice – 8,0 mil. lei.
- h) stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului lor genetic – 8,5 mil. lei;

¹ Monitorul Oficial nr.35/221 din 12.03.2010

- i) stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postre-coltare și procesare – 10,0 mil.lei;
- j) compensarea cheltuielilor energetice pentru irigare – 10 mil. lei;
- k) compensarea datorilor:
- pentru susținerea înființării plantațiilor viticole – 50,5 mil. lei;
 - pentru subvenționarea utilizatorilor de produse de uz fitosanitar (pesticide) și de fertilizanți (îngrășăminte minerale) – 8,3 mil.lei.
 - pentru subvenționarea producătorilor agricoli la livrarea pe teritoriul țării a producției agricole de fabricație proprie – 135,0 mil.lei.

Tabelul 5. Informație APIA privind executarea mijloacelor Fondului de subvenționare a producătorilor agricoli la situația din 2.09.2010.

Formele de sprijin	Precizat pe perioada de gestiune, mii lei	Precizat pe perioada de gestiune pentru AIPA	Nr. de dosare receptionate	Suma, mii lei	Nr. de contrac-te încheiate	Suma, mii lei
Creditarea producătorilor agricoli	2000,0	2000,0	115	3972,5	48	1708,3
Stimularea asigurării riscurilor în agricultură”	12496,8	5876,7	127	10469,8	64	5320,2
Înființarea plantațiilor multianuale”, inclusiv:	99708,8	36177,6	267	44573,8	221	36311,1
Plantații viticole	77208,8	21291,2				
Plantații pomicole	22500,0	14886,4				
Subvenționarea investițiilor pentru producerea legumelor pe teren protejat (serii de iarnă, solarii)	1000,0	1400,3	39	2118,9	28	1361,5
Stimularea și subvenționarea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol, precum și a echipamentului de irigare	29300,0	19467,6	382	30537,8	280	19493,7
Stimularea promovării și dezvoltării agriculturii ecologice	1400,0	1400,0	21	1168,7	17	773,3
Stimularea investițiilor în utilizarea și renova-re tehnologică a fermelor zootehnice	6000,0	2200,0	18	2693,9	9	1496,7
Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului lor genetic	5000,0	4159,5	18	4780,2	12	1781,6
Stimularea investițiilor în dezvoltarea infrastruc-turii postrecoltare și procesare	2794,4	1655,0	26	5383,4	13	2021,1
Subvenționarea producătorilor agricoli pen-tru compensarea cheltuielilor energetice de irigare”	10000,0	9315,0	37	6388,2	37	6388,2
Subvenționarea utilizatorilor de produse de uz fitosanitar	10300,0	2012,1				
TOTAL	180000,0	85663,8	1050	112087,2	729	76655,7

Previziuni pentru anul 2010.

Principalele previziuni ale CPE pentru sectorul agricol sunt următoarele: în anul 2010, producția globală agricolă va crește cu circa 14%, producția de cereale și leguminoase boabe va înregistra circa 2400 mii tone, de struguri – 470 mii tone, fructe și pomușoare -320 mii tone, legume – 310 mii tone, semințe de floarea soarelui – 470 mii tone, sfeclă de zahăr – 917 mii tone, carne (greutate vie) – 127 mii tone, lapte – 529 mii tone, și ouă – 730 milioane bucăți. Principalele provocări pentru agricultură în 2010, rămân aceleași ca și în anul 2009. În special, ne referim la prevalarea populismului în aplicarea politicilor agricole. Aprobarea Hotărârii Guvernului nr. 739 din 16.08.2010 cu privire la instituirea premiilor pentru rezultatele obținute la recoltarea culturilor cerealiere și leguminoase de prima grupă în anul 2010 și Hotărârea Guvernului nr. 488 din 14.06.2010 pentru aprobarea Regulamentului privind compensarea costurilor aferente operațiilor tehnologice mecanizate în sezonul agricol 2010 constituie numai unele din multele acte normative aprobată cu caracter vădit populist. În anul 2010, aşa și nu s-a reușit obținerea acceptului părții ruse pentru dechiderea mai multor terminale și puncte vamale pentru companiile moldovenești, care exportă băuturii alcoolice în Federația Rusă. Mai mult, ca atât, anume în anul curent, instituțiile rusești în nenumărate rânduri au restrictionat accesul a mai multor întreprinderi moldovenești pe piața rusească.

**Previziunile CPE
pentru anul 2010.**

**Politici agricole-
populiste.**

BUSINESS

În 2010, mediul de afaceri resimte o ușoară revenire a activității economice

În anul 2010 evoluția economiei moldovenești va fi marcată de o relansare temperată. Per ansamblu, caracterul lent al revenirii economice în primul an post-criză, precum și perpetuarea incertitudinii politice nu va genera o îmbunătățire esențială a condițiilor pentru mediul de afaceri.

În primul trimestru al anului 2010, PIB a crescut cu 4,7% în comparație cu perioada similară a anului 2009. Aportul major la creșterea PIB-ului l-au avut impozitele nete pe produse. În comparație cu trimestrul I al anului 2009, majorarea acestui indicator a fost de 17,4%, iar contribuția sa la creșterea PIB-ului a fost de 2,8%. Într-o anumită măsură, acest fapt reprezintă o repercusiune a deprecierii MDL operate la sfârșitul anului 2009. Astfel, deprecierea leului a determinat faptul ca sumele asociate operațiunilor de comerț exterior, exprimate în MDL, să crească, aceasta, la rândul său, a dus la majorarea încasărilor bugetare din taxele indirecte colectate la vamă. Concomitent, în această perioadă, creșterea valorii adăugate brute (indicator, care, de fapt, exprimă volumul total al producției de bunuri și servicii finale) a fost foarte mică, de doar 1,8%, și a avut o contribuție modestă la formarea PIB-ului, de doar 1,6%. Astfel în primul semestru al anului 2010 PIB-ul s-a majorat cu 5,6% în comparație cu aceeași perioadă a anului trecut. Contribuția majoră la formarea PIB-ului, de 3%, a avut-o valoarea adăugată brută, care s-a majorat cu 3,6% comparativ cu perioada similară a anului trecut. Rolul impozitelor nete pe produse, care s-au majorat cu 14,8%, a rămas semnificativ la formarea PIB-ului, contribuind la creștere cu 2,4%.

Agenții economici continuă să activeze într-un climat de afaceri incomod

Relansarea economică nu poate fi unicul ingredient pentru îmbunătățirea climatului de afaceri. Realizarea reformelor economice de către instituțiile publice are un rol esențial pentru mediului de afaceri. Deși s-a remarcat deschiderea Guvernului față de agenții economici și ambicioasele măsuri prevăzute în documentele elaborate în a doua jumătate a anului 2009 cum ar fi "Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2009-2013" și "Programul de stabilizare și relansare economică a Republicii Moldova pe anii 2009-2011", reformele economice se implementează cu greutate și nu dau efectele scontate. Moldova continuă să "suferă" din cauza funcționării deficitare a instituțiilor publice. Acest fapt este atestat și de "The Global Competitiveness Report 2010-2011" (raport elaborat de „Forumul Economic Mondial”) conform căruia, la capitolul „Instituții” Moldova se situează la coada clasamentului, ocupând locul 102, într-un rating format din 139 de state. Conform aceluiași raport importantă piedici în derularea activității antreprenoriale sunt corupția și ineficiența instituțiilor publice.

Cu toate acestea, Moldova înregistrează succese "mici" în ceea ce ține de oportunitățile de dezvoltare a mediului de afaceri. Astfel, conform raportului "Doing Business 2010", Moldova a reușit să-și îmbunătățească ratingul, înaintând cu 14 poziții de la 108 la 94, într-un clasament ce cuprinde 183 de state. Progrese s-au înregistrat în inițierea afacerilor și plata impozitelor și taxelor. Dar, în pofida acestor reușite, Moldova are un mediu de afaceri mai puțin atrăgător decât statele central și est-europene. Pe segmente ca protecția investitorilor, permiterea construcțiilor, derularea operațiunilor de import-export nu se atestă schimbări,

aceste domenii continuă să creeze serioase probleme pentru mediul de afaceri.

Pe fundalul revenirii lente a activității economice, parametrii ce caracterizează activitatea mediului de afaceri vor avea evoluții neuniforme. Astfel, în domeniul investițiilor se prevăd evoluții interesante. Anticipăm ca indicatorii ce reflectă investițiile în capitalul fix vor avea o modestă creștere nominală, iar în expresie reală vor fi sub valorile anului 2009. O asemenea situație indică asupra efectelor crizei, care își pierd greu din intensitate: căderea economică a afectat grav situația financiară a agenților economici, iar relansarea activității economice pornește de la un nivel foarte scăzut. Pe de altă parte, instabilitatea politică îngrijorează investitorii străini, în felul acesta creând un obstacol adițional pentru relansarea activității investiționale.

Relansarea activității economice se caracterizează printr-o dinamică neuniformă a varibilelor economice

Însă investițiile în anul 2010 vor avea o creștere bună. Acest lucru se va datora variației stocurilor, care vor înregistra un "mare salt". Această evoluție spectaculoasă este una normală, deoarece în procesul relansării economice agenții economici încep să-și mărească stocurile, fiind în aşteptarea unor vânzări mai mari. La fel ritmuri bune de creștere vor avea industria și comerțul intern. În principiu, în 2010, industria va înregistra o tendință ascendentă, care va devia parțial din cauza măsurilor limitative cărora sunt expuse exporturile de vinuri moldovenești pe piața Rusiei. Aceste acțiuni prohibitive vor avea urmări nefaste, în special pentru fabricarea vinului, însă vor fi afectate și ramurile conexe, ca industria sticlei și cea a hârtiei.

Industria

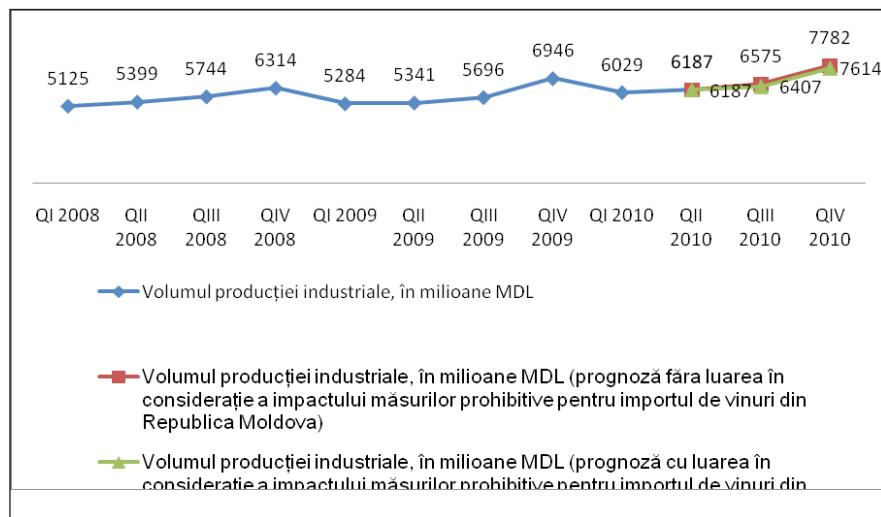
În primul trimestru al anului 2010, industria a avut o creștere reală de 6,6% în comparație cu perioada similară a anului trecut. Aportul principal la această creștere la adus industria prelucrătoare, care s-a majorat cu 7,8%. Pe baza evoluțiilor din primul semestru se reliefa o tendință de creștere anuală a industriei de circa 7%.

Activitatea industrială cunoaște o ascensiune bună, însă interdicția pentru exportul de vinuri în Rusia va tempera ritmurile creșterii

Totuși restricțiile impuse la exportul de vinuri spre Rusia aduce anumite corectări privind evoluția sectorului industrial. Estimăm ca pierderile industriei vinicole (pierderi asociate imposibilității de a realiza producția fabricată) se vor cifra la 315 milioane MDL, iar pierderile totale, luând în considerație și impactul asupra ramurilor conexe, vor fi de 340 milioane MDL. Aceste pierderi vor face ca până la sfârșitul anului valoarea producției industriale, exprimată în termeni nominali, să atingă o cifră de 26,2 miliarde MDL, cu un ritm de creștere real de 6%. Industria vinului va avea în 2010 o producție nominală ce va fi sub 2 miliarde MDL și va descrește, în termeni reali, cu peste 10%. Dificultățile întâmpinate de exportul producției vinicole reprezintă pentru economia Moldovei, mai degrabă, o lovitură dură decât un „knock-down”.

În al doilea semestru al anului 2010, deasupra ramurii industriale vor plana riscuri legate de incertitudinea relațiilor comerciale cu Rusia, ce s-ar putea prefigura în crearea unor obstacole pentru importul produselor din ramuri, diferită de fabricarea vinului, fapt ce ar putea minimiza valorile prognozate.

Figura 1. Evoluția producției sectorului industrial în perioada trimestrul I 2008 – trimestrul IV 2010

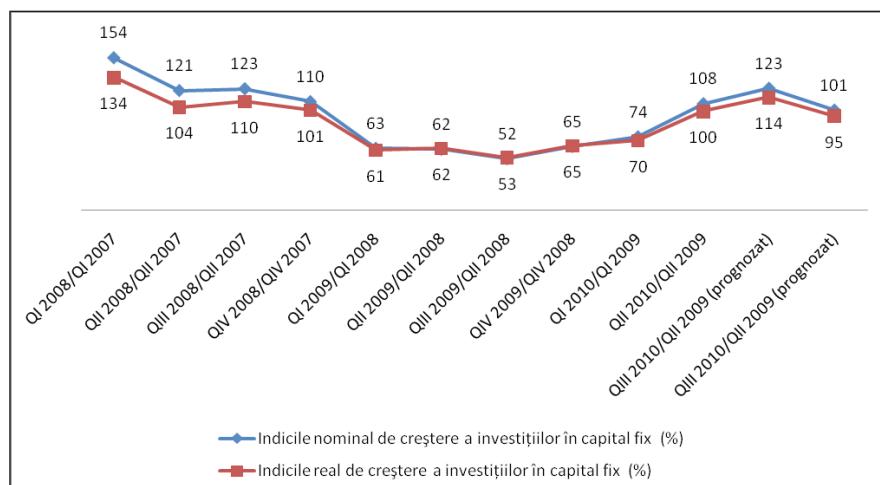
Sursa: calculele CEP în baza datelor BNS

Creșterea activității investiționale se bazează pe o controversă: pe de o parte, investițiile în capital fix vor avea o evoluție modestă, pe de altă parte, investițiile în stocuri vor avea o creștere fulminantă

Investiții și construcții

În anul 2010 vom avea o situație specifică în domeniul investițiilor. Sporeirea capacitaților productive ale economiei naționale, reflectată prin investițiile în capital fix și formarea brută de capital fix (indicator, care ia în considerație și uzura capitalului) au în prima jumătate a anului evoluții modeste. În primul semestru al anului 2010 investițiile în capitalul fix au scăzut cu 3,6% în comparație cu perioada similară a anului trecut, iar formarea brută de capital fix în trimestrul doi al anului 2010 a avut o creștere neglijabilă de doar 0,2%. Aici trebuie de menționat faptul că în primul trimestru al anului 2010 investițiile în capitalul fix au scăzut cu 23,4% în comparație cu perioada similară a anului 2009, astfel căderea cu doar 3,6% în primul semestru inspiră optimism. Activitatea investițională a depășit nivelul său critic și reintră lent pe o pistă ascendentă.

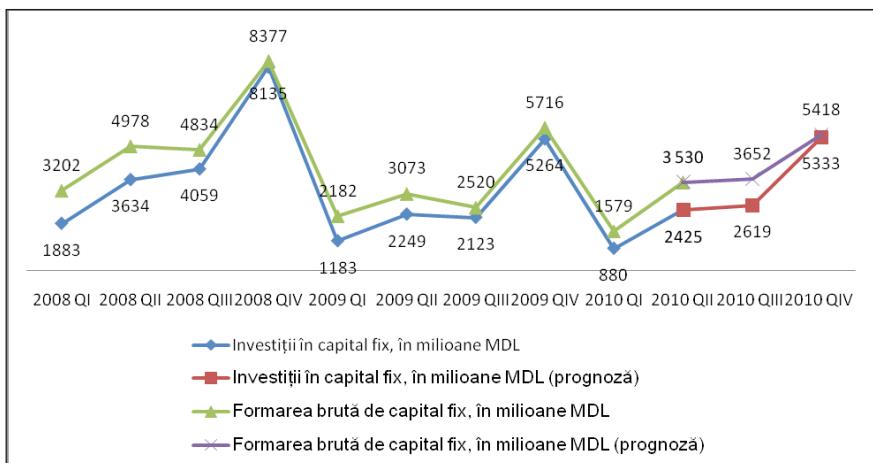
Figura 2. Evoluția indicelui de creștere a investițiilor în capital fix, în comparație cu perioada similară a anului precedent (%)

Sursa: calculele CEP în baza datelor BNS

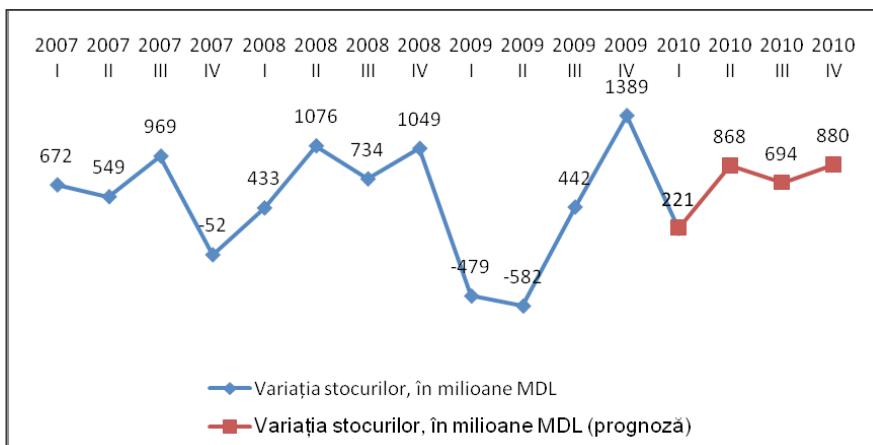
Revenirea economică lentă de după criză, precum și instabilitatea politică sunt factori ce încetinesc relansarea activității investiționale. În 2010, în prețuri curente, investițiile în capital fix vor fi de 11,2 miliarde MDL și formarea brută de capital fix va atinge o valoare de 14,1 miliarde MDL, ceea ce reprezintă creșteri nominale, destul de modeste, de 4 și 5,1%, respectiv, exprimate în termeni reali, acești indicatori vor scădea cu 2,3% și 1,3 %.

Figura 3. Evoluția investițiilor în capital fix și formarea brută de capital fix în perioada trimestrul I 2008 - trimestrul IV 2010

Sursa: calculele CEP în baza datelor BNS

Figura 4. Variația stocurilor în perioada trimestrul I 2008 - trimestrul IV 2010

Sursa: calculele CEP în baza datelor BNS

Deși în 2010 formarea de capital fix va fi caracterizată printr-o dinamică redusă, activitatea investițională, per ansamblu, va înregistra o creștere spectaculoasă. Volumul investițiilor în 2010 va fi de 16,4 miliarde MDL, ceea ce reprezintă o creștere reală de 10,8%. Această creștere se va datora variației stocurilor. În 2010 variația stocurilor va fi de 2,66 miliarde MDL, în comparație cu 770 milioane MDL în 2009 și în expresie reală va crește cu 224,6%. Deși în 2010 formarea de capital fix va fi

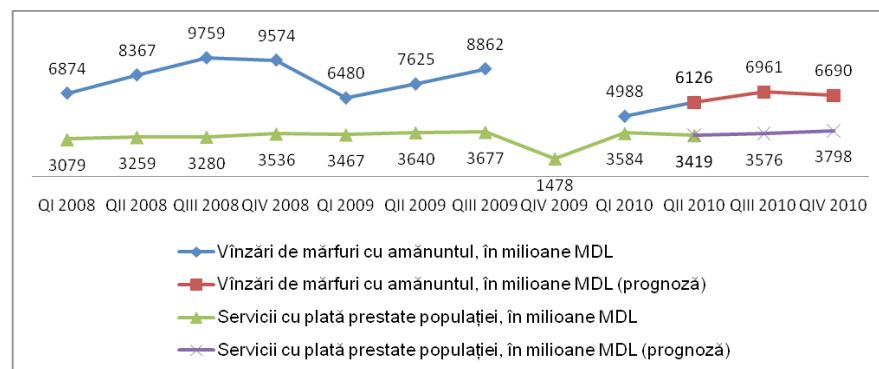
caracterizată printr-o dinamică redusă, activitatea investițională, per ansamblu, va înregistra o creștere spectaculoasă. Volumul investițiilor în 2010 va fi de 16,4 miliarde MDL, ceea ce reprezintă o creștere reală de 7,8%. Această creștere se va datora variației stocurilor. În 2010 variația stocurilor va fi de 2,3 miliarde MDL, în comparație cu 770 milioane MDL în 2009 și în expresie reală va crește cu 174 %.

Pentru activitatea investițională un risc major este legat de prelungirea instabilității politice. Astfel, evoluțiile electorale din toamna anului 2010, în urma căror nu s-ar putea crea un guvern și nu s-ar stabiliza scena politică, vor continua să distragă agenții economici, atât pe cei străini cât și pe cei naționali, de la inițierea unor noi proiecte.

Comerț intern și servicii

Activitatea comercială, la fel, își revine după criză. În linii generale comerțul, cât și serviciile prestate populației, vor avea o dinamică pozitivă în anul 2010. Anticipăm că în 2010 volumul comerțului cu amănuntul va constitui 24,7 miliarde MDL, iar serviciile prestate populației contra plată vor atinge valoarea de 14 miliarde MDL.

Figura 5. Evoluția vânzărilor de mărfuri cu amănuntul și serviciilor cu plată prestate populație în perioada trimestrul I 2008-trimestrul IV 2010

Sursa: calculele CEP în baza datelor BNS

COMERȚUL EXTERN

În prima jumătate a anului 2010 în comerțul exterior al R. Moldova au prins contur primele semnale de stabilizare a fluxurilor internaționale de mărfuri. În perioada ianuarie-iulie 2010, exporturile moldovenești au păstrat ritmurile de creștere stabilite în primul semestru, de 6,9 la sută. Importurile au progresat, înregistrând 1990,1 milioane dolari USA, ceea ce reprezintă o majorare cu 12,8 la sută față de perioada similară a anului 2009.

**În anul 2010,
exporturile și
importurile de
bunuri și servicii
vor crește cu
8,2% și 15,7%
corespunzător.**

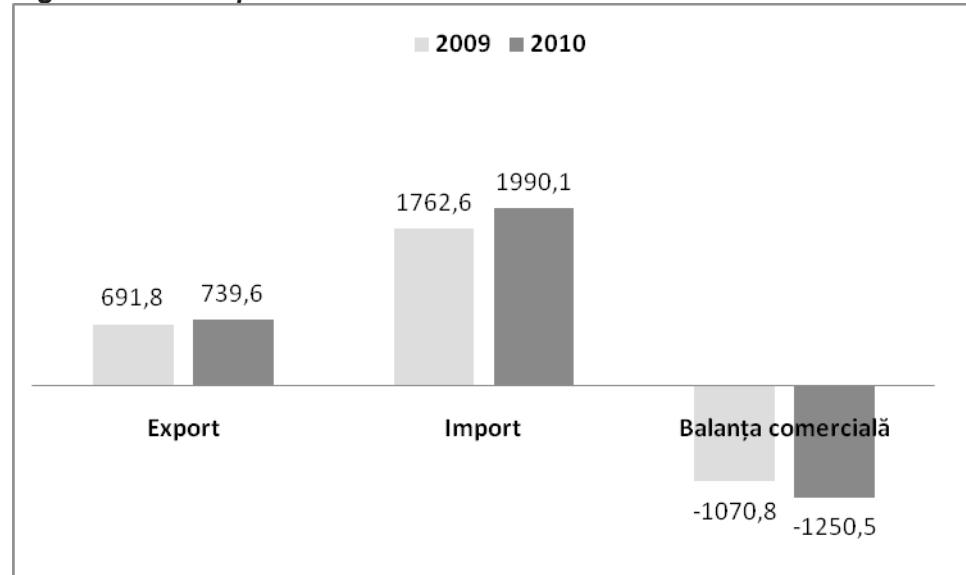
Disproporțiile în evoluția exporturilor și importurilor Republicii Moldova au determinat acumularea în această perioadă a unui sold negativ al balanței comerciale în valoare de 1250,6 milioane dolari, ceea ce constituie o majorare cu 16,8 la sută sau cu 179,7 milioane dolari SUA a deficitului balanței comerciale, comparativ cu anul 2009. Evoluția curentă din comerțul exterior este influențată de unii factori externi, cum ar fi restricțiile instituite de Federația Rusă la exporturile moldovenești de produse agricole și băuturi alcoolice, dar și de cererea redusă de bunuri moldovenești pe piețele tradiționale de export.

Creșterea lentă a importurilor, odată cu majorarea accizelor a influențat și veniturile acumulate din achitarea drepturilor de import și export. În ianuarie-august 2010, acestea au crescut cu 28% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Exporturile

În perioada ianuarie-iulie 2010, exporturile moldovenești au păstrat ritmurile de creștere stabilite în primul semestru, de 6,9 la sută. Acestea au înregistrat 739,6 milioane USD. Ponderea exporturilor în statele UE din totalul exporturilor a constituit 49,6% (în ianuarie – iunie 2010 – 48,8%), iar în statele CSI-37,9% (în ianuarie – iunie 2010 – 38,3%). În mare măsură, diminuarea volumului exporturilor în statele CSI este explicată prin reducerea livrărilor de băuturi alcoolice în Federația Rusă.

Un impact mai mic asupra volumului exporturilor moldovenești a fost determinat de reducerea livrărilor de mărfuri moldovenești în unele state, care în ultimii ani dețineau o poziție constantă printre primii parteneri comerciali ai Republicii Moldova – (România (-13,0%), Elveția (-66,5%), Germania (-16,4%), Belarus (-9,2%), Franța (-21,6%), Uzbekistan (-38,6%), Bulgaria (-8,5), Lituanie (-7,3%), Olanda (-11,4%) și Slovacia (-10,3%). Pe de altă parte, impactul negativ cauzat de reducerea exporturilor în țările indicate a fost atenuat de majorarea volumului de mărfuri livrate către Federația Rusă (+25,6%), Turcia (de 2,9 ori), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (+42,5%), Grecia (+83,0%), Statele Unite ale Americii (+97,4%), Ucraina (+10,0%), Georgia (+72,1%), Republica Cehă (+80,5%) și Irak (+66,0%).

Figura 6. Comerțul exterior al R. Moldova în ianuarie-iulie 2010

Cu toate acestea, pe termen scurt, ritmul de creștere a exporturilor va cunoaște o ușoară înviorare, facilitată de reluarea exporturilor în Rusia, datorită ridicării restricțiilor rusești la exportul produselor

Tabelul 6. Principalii parteneri comerciali ai Moldovei în derularea exporturilor, ianuarie-iulie 2010.

	Mil. dolari SUA	În % față de 2009
Rusia	175,4	125,6
România	121,9,6	87,0
Italia	80,3	101,2
Turcia	45,7	de 2,9 ori
Ucraina	44,2	110,0
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	43,3	142,5
Belarus	40,5	90,8
Germania	34,6	83,6
Polonia	21,0	106,6
Grecia	15,2	183,0

Sursă: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

vegetale și creșterii în continuare a volumului exportului în țările Uniunii Europene și Europei Centrale și de Est.

În structura exporturilor de mărfuri o pondere mai mare au avut următoarele grupe de mărfuri: articolele manufacture, produsele alimentare și animalele vii, băuturile și tutunul, mașinile și echipamentele pentru transport și materiale brute necomestibile.

Exporturile de articole manufacture dețin o cotă de 26,6% în structura exporturilor, fiind în creștere cu 2,2% față de aceeași perioadă a anului trecut. Cea mai mare parte a exporturilor de bunuri din această grupă revine exporturilor de îmbrăcăminte și accesorii (67,3% din total secțiunii).

ne și 17,9% din total exporturi), mobilă (8,4% din total secțiune și 2,2% din total exporturi) și încălțăminte (8,4% din total secțiune și 2,2% din total exporturi).

Exporturile de produse alimentare și animalele vii au avut o pondere de 18,8% în structura exporturilor, fiind în descreștere cu 12,8 la sută față de perioada similară a anului 2009. Creșteri a exporturilor în această grupă sunt înregistrate în comerțul cu următoarele bunuri: animale vii (de 10,6 ori), carne și preparate din carne (de 4,8 ori), produse lactate și ouă de păsări (148,7%), legume și fructe (115,0%), cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora (118,1%), hrană destinată animalelor (exclusiv cereale nemăcinante) - 137,8%.

Exporturile de băuturi și tutun au crescut cu 21,3% față de perioada similară a anului trecut și au avut o pondere de 15,2% în structura exporturilor. Ponderea băuturilor alcoolice și tutunului în structura exporturilor este în creștere și a constituit 12,4% și 2,8%. În ianuarie-iulie

- 2010, acestea au înregistrat creșteri de 13,5% și 75,9%. În al doilea semestru, creșterea exporturilor de băuturi alcoolice se va tempera, iar cele de tutun brut și prelucrat vor avea ritmuri de creștere mai înalte.

PERSPECTIVE ÎN NEGOCIEREA ACORDULUI DE LIBER SCHIMB CU UNIUNEA EUROPEANĂ

Pentru exportatorii din Moldova, semnarea unui ALS aprofundat cu Uniunea Europeană va însemna deschiderea unei vaste piețe de bunuri, caracterizate printr-un potențial mare de absorbție, putere de cumpărare ridicată, și stabilitate relativă a prețurilor. Pe această piață, concurența este și va fi extrem de dură sub raportul prețului și calității ofertei, dar și a politicilor de promovare a produselor. Procesul de deschidere va face ca economia Moldovei să devină mai atractivă pentru investitorii străini, ducând la creșterea afluxului valoric anual de investiții străine directe și a stocului de investiții străine directe din cadrul economiei. Pe termen mediu și lung, se estimează creșterea afluxului ISD și a investițiilor locale în sectorul agroalimentar și modernizarea agriculturii și a unităților din industria prelucrătoare.

Extinderea facilităților de liber schimb

(eliminarea contingentelor tarifare) asupra unor produse importante pentru economia Republicii Moldova exportate în Uniunea Europeană), cum ar fi băuturile alcoolice, zahărul, cerealele, o serie de produse animale, vor influența pozitiv creșterea schimburilor comerciale pe termen mediu și lung. În prezent, o bună parte din cotele oferite la export de UE nu sunt valorificate în totalitate. Produsele agroalimentare care și-au demonstrat potențialul pentru export de-a lungul anilor sunt cele cu valoare adăugată sporită, cum ar fi vinurile și băuturile alcoolice tari, fructele, legumele și nucile, dar și producțiile culturilor cerealiere și tehnice, cum ar fi semințele de floarea soarelui și ulei preparat din acestea, semințe de răpiță și nu în ultimul rând produsele agroalimentare ecologice, dezvoltarea cărora se află abia la început de cale.

Exporturile R. Moldova spre piețele din Uniunea Europeană și alte țări industriale sunt limitate nu doar din cauza dificultăților întâmpinate de către exportatori privind conformarea cu cerințele de calitate și securitate alimentară, dar și din cauza lipsei competitivității acestora.

După semnarea ALS, prin canalul taxelor vamale, Acordul de Liber Schimb va contribui la creșterea importurilor de produse agro-alimentare din Uniunea Europeană cu 11,1-15,5%. Creșterea importurilor va fi neuniformă, ea variind între 0 – pentru produsele, care deja au o taxă vamală de 0% și 78 -140 % - pentru zaharuri². În mediu, ritmul de creștere al importurilor va fi de 20-36%, pentru pozițiile tarifare, care au taxe vamale diferite de 0%³. Autorii estimează o creștere spectaculoasă a importului unor produse agro-alimentare din UE, care au acum o pondere mică în importul din Uniunea Europeană. Un exemplu în acest sens ar putea fi băuturile alcoolice.

Proximitatea geografică - în condițiile absenței taxelor vamale în comerțul cu UE, o parte

1 Valoarea de 11,1% se obține pe baza estimărilor modelului. Valoarea de 15,5% - se obține luând în considerație erorile de previziune a modelului.

2 Aceste valori se obțin pe baza estimărilor modelului, fără a lua în calcul erorile modelului și cu luarea în considerație a acestor erori.

3 Aceste valori se obțin pe baza estimărilor modelului, fără a lua în calcul erorile modelului și cu luarea în considerație a acestor erori.

din importatorii moldoveni s-ar putea orienta dinspre piețele estice: Rusia și Ucraina, spre țările apropiate Moldovei, care sunt membre ale UE: România, Bulgaria, Polonia. Semnarea mai târzie a ALS va face ca impactul acestui acord asupra importurilor să scadă. În principiu, influența taxelor vamale asupra importurilor nu este extrem de puternică. Importurile din UE vor continua să crească, în pofida menținerii taxelor actuale. În Moldova creșterea importurilor de produse agro-alimentare este cauzată de situația grea și posibilitățile limitate a agricultorilor autohtoni. Astfel, odată cu avansarea în timp majorarea adițională a importurilor din UE, provocată de reducerea taxelor vamale, va fi din ce în ce mai mică. Pe termen mediu și lung, ALS ar putea aduce avantaje:

- **Creșterea concurenței pe segmentul de produse agro-alimentare, care poate avea ca efect creșterea competitivității agentilor economici și a produselor moldovenești.**
- **Diminuarea treptată a dependenței exporturilor moldovenești de piața estică.**
- **Diversificarea ofertei la export și a cererii la import.**

- **Creșterea influxurilor ISD în sectorul agroalimentar și modernizarea agriculturii și a unităților din industria prelucrătoare.**
- **Preluarea bunelor practici de gestiune a afacerilor de la partenerii europeni și implementarea acestora în Moldova.**
- **Modernizarea instituțiilor moldovenești cu funcții de monitorizare a fluxurilor comerciale externe de mărfuri.**

Importurile

În ianuarie-iulie 2010, importurile au progresat, înregistrând 1990,1 mln. dolari USA, ceea ce reprezintă o majorare cu 12,8 la sută față de perioada similară a anului 2009. Fluxurile de mărfuri importate din Uniunea Europeană au avut ritmuri de creștere accentuate, în timp ce cele importate din statele CSI s-au redus. Importurile de bunuri din UE au înregistrat o creștere de 17,6%, îiar cele din statele CSI s-au diminuat cu 2,2%. Această evoluție a determinat majorarea cotei-părți a importurilor din UE până la 44,9% din totalul importurilor, și diminuarea ponderii importurilor din CSI de la 36,4% la 31,5%.

Creștere a drepturilor de import și export cu 28%.

Creșterea lentă a importurilor, odată cu majorarea accizelor a influențat și veniturile acumulate din achitarea drepturilor de import și export. În ianuarie-august 2010, acestea au crescut cu 28% comparativ cu perioada similară a anului precedent. În primele 8 luni ale anului, este înre-

gistrată o creștere a TVA la mărfurile importate cu 27,3%, a accizelor la rachiul, lichioruri și alte băuturi spirtoase cu 16,0%, accizelor la vinurile din struguri, la divinuri și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon cu 28,1%, accizelor la produsele de tutun cu 302,6%, accizelor la benzina și motorina cu 33,5%, a plășilor pentru procedurile vamale cu 25,7%, a taxelor vamale cu 20 la sută, a taxelor speciale cu 2 743,5%.

Tabelul 7. Evoluția perceperei drepturilor de import-export pentru ianuarie-august 2010⁴

Cap. &	Impozite si taxe	Calculat drepturi de im-ex pt. ianuarie-august a.2009	Cifra de control pentru ianuarie-august a.2010	Calculat drepturi de im-ex pt. ianuarie-august a.2010	Executarea Cifrei de Control		Raportul drepturilor de im-ex a.2010/a.2009	
					(mii lei)	(%)	(mii lei)	(%)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
115&02	-TVA la import	3 337 346	4 104 669	4 248 451	143 782	4	911 104	27,3
115&10	- Accize la materiale vinicole	7	0	0	0		-7	-97,1
115&11	- Accize la rachiul, lichioruri și alte băuturi spirtoase	12 457	11 210	14 454	3 244	29	1 997	16,0
115&12	- Accize la vinurile din struguri, la divinuri și vinurile din struguri saturate cu dioxid de carbon	5 228	7 260	6 697	-563	-8	1 469	28,1
115&13	- Accize la bere	44 724	56 020	33 088	-22 932	-41	-11 637	-26,0
115&14	- Accize la produsele din tutun	44 294	129 185	178 322	49 137	38	134 028	302,6
115&15	- Accize la bijuterii, inclusiv cu brillante	2 869	4 500	4 453	-47	-1	1 584	55,2
115&16	- Accize la benzina și motorina	413 569	595 390	551 986	-43 404	-7	138 416	33,5
115&17	- Accize la alte mărfuri	8 400	16 270	18 268	1 998	12	9 868	117,5
115&18	- Accize la autoturisme	253 333	280 275	230 286	-49 989	-18	-23 048	-9,1
115&24	- Accize la produsele petroliere altele decât benzina și motorina	39	0	32	32		-7	-18,4
Total ACCIZE		784 920	1 100 110	1 037 585	-62 525	-6	252 665	32
116&02	-Taxe vamale	387 017	466 920	464 561	-2 359	-1	77 544	20,0
116&03	-Proceduri vamale	119 971	152 285	150 794	-1 491	-1	30 823	25,7
116&04	-Taxe speciale	768	25 000	21 842	-3 158	-13	21 074	2 743,5
123&10	-Amenzi aplicate de Serv. Vamal	2 924	2 505	2 311	-194	-8	-612	-20,9
Total drepturi de import-export		4 632 947	5 851 489	5 925 544	74 055	1,3	1 292 597	28
115&43	-Taxa de folosire a drumurilor de către vehicule neînmatriculate în RM	476	501	578	77	15,4	102	21,3
115&45	-Taxa de folosire a drumurilor de către vehicule a căror masa totală , sarcina masivă pe osie depășește limitele admise	4 584	4 470	5 265	795	17,8	682	14,9
115&48	-Taxa pentru importul gazului lichefiat	7 686	7 410	8 243	833	11,2	557	7,2
115&46	-Taxa de eliberare a autorizațiilor p/u transporturi internationale	89	0	103				
Total plășii administrative de organele vamale		4 645 693	5 863 870	5 939 630	75 760	1,3	1 293 937	28

**Federația
Rusă începează
exporturile
moldovenesti
și își majorează
spectaculos
exporturile
proprietății
în Moldova.**

În ianuarie-iulie 2010, din grupurile de mărfuri importate de agenții economici, ponderea cea mai mare au avut-o importurile de mașini și echipamente pentru transport, de combustibili minerali, lubrifianti și

⁴ Datele Serviciului Vamal.

materiale derivate, mărfuri manufacture, produse chimice și produse derivate și produse alimentare și animale vii. Pe grupe de mărfuri au sporit importurile de materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili (+39,6%), produse alimentare și animale vii (+24,3%), mașini și echipamente pentru transport (+20,9%), mărfuri manufacture, clasificate mai ales după materia primă (+18,0%), produse chimice și produse derivate (+14,6%), băuturi și tutun (+6,2%), articole manufacture diverse (+2,3%), favorizând, astfel creșterea pe total a importurilor cu 13,0%⁵.

Tabelul 8. Principalii parteneri comerciali ai Moldovei în derularea importurilor în ianuarie – iulie 2010.

	Mil. dolari SUA	În % față de anul 2009
Federația Rusă	303,8	176,0
Ucraina	263,4	111,6
România	197,6	121,5
China	156,0	130,8
Germania	150,8	109,0
Italia	145,0	114,7
Turcia	103,2	111,7
Grecia	56,3	de 2,3 ori
Polonia	52,6	119,7
Belarus	51,5	78,9

Sursă: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Totodată, s-au redus importurile de combustibili minerali, lubrifianti și materiale derivate (-0,3%), în principal, datorită diminuării livrărilor de gaz și produse industriale obținute din gaz (-13,9%). Conform datelor BNS, comparativ cu anul 2009, importurile de produse alimentare și animale vii s-au majorat cu 24,3%, grație creșterii importurilor de legume și fructe cu 42,8%, pește cu 23,9%, produse lactate și ouă de păsări cu 35,1% și carne și preparate din carne cu 27,2%. Dintre partenerii comerciali ai Republicii Moldova s-a remarcat tradițional, în mod special, Federația Rusă, care pe de o parte a instituit bariere în calea exporturilor moldovenești de băuturi alcoolice și vegetale,

i-ar pe de altă parte reușește să majoreze exporturile în Moldova după exemplul anilor 2005-2006. În ianuarie-iulie 2010, Rusia a exportat cu 76,0% mai mult decât în anul precedent.

5 Datele BNS.

PIAȚA MONETARĂ

Masa Monetară

În trimestrul doi al anului curent, masa monetară a înregistrat o valoare record de peste 33 mld lei. În prima jumătate a anului, aceasta a crescut cu circa 300 mln lei. Majorarea volumului depozitelor la termen și la vedere în lei, au contribuit esențial la creșterea masei monetare. Depozitele în valută au scăzut drastic, cu aproape 600 mln echivalent lei, în principal datorită aprecierii valutei naționale. Erodarea valorii depozitelor valutare în expresia valutei naționale în perioada primelor 6 luni ale anului curent a reprezentat aproximativ – 6.8%: depozitele în Euro s-au erodat cu 11.2%, iar cele în dolari SUA s-au majorat cu 4.4%.

După o pauză de jumătate de an la sfârșitul anului 2009, BNM a reluat sterilizarea masei monetare începând cu ianuarie 2010. La sfârșitul trimestrului doi, au fost colectate deja peste 3,5 mld lei. Din moment ce nu există o alternativă, adică sectorul real al economiei este încă în incapacitate de absorbție masivă a lichidităților, băncile comerciale sunt nevoie să plaseze banii la BNM. Sterilizările date nu au nici un efect notabil asupra indicatorilor macroeconomici, cu excepția faptului că împiedică ieftinirea resurselor financiare. Or, în lipsă de funcționare a economiei la capacitatea deplină, acești bani, nefiind sterilizați ar fi rămas nevalorificați în conturile băncilor comerciale, ceea ce ar fi stimulat reducerea dobânzilor și elaborarea de politici de acordare mai activă de credite. Efectele acestor politici ar fi fost realizată doar treptat, stimulând în consecință creșterea economică și revigorarea economiei. Trebuie să recunoaștem că sterilizarea leilor accentuează aprecierea leului în perioada dată și acest factor nu este benefic pentru exportatorii de fructe și legume care pierd semnificativ în această perioadă.

Masa monetară fiind, una din premisele creșterii economice a atins o cotă acceptabilă, însă este o condiție insuficientă. Politica de relaxare a pieței monetare promovată de BNM în a doua jumătate a anului 2009 a adus în final la o majorare a masei monetare și a lichidităților în sistemul bancar, atingând cifre record. Dar aceste lichidități au rămas neutilizate din mai multe motive. Politica monetară extrem de restrictivă dusă pe parcursul anului 2008 – începutul 2009 a multiplicat dublu efectul crizei economice, ceea ce a stopat motorul economiei și a pus sectorul real pe picior de supravețuire. Lichiditățile curente nu au cerere și acest exces de resurse financiare sunt echivalente ca sens economic cu resursele sterilizate, adică nu participă la circuitul economic. Al doilea motiv de neutilizare a resurselor financiare libere sunt costul lor care sunt puțin acceptabile pentru economia reală încă slăbită. Sterilizarea efectuată de către BNM efectiv nu este altceva decât plata de către BNM pentru lichiditățile nevalorificate de către economia reală.

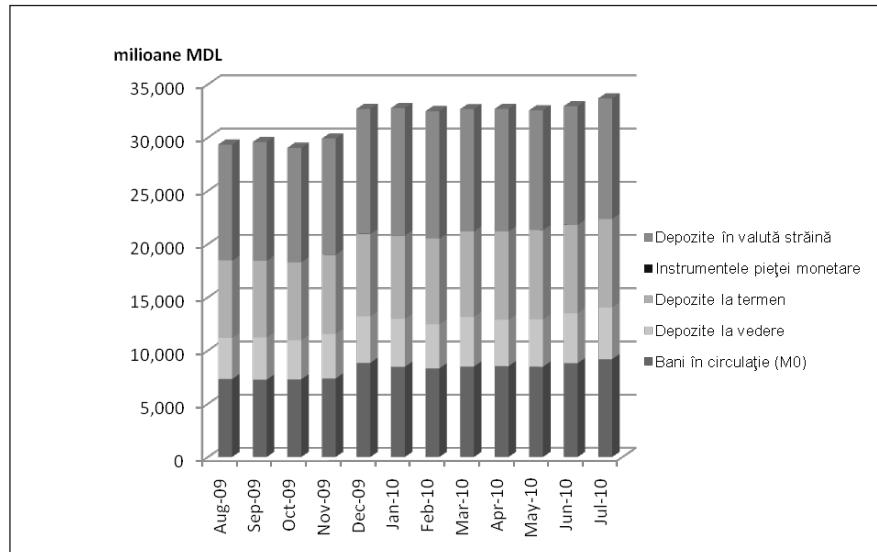
Așteptările de reducere a inflației prin sterilizarea masei monetare nu au nici un temei în conjunctura descrisă mai sus, inflația fiind stopată de către alti factori: deflație sezonieră în perioada estivală și aprecierea leului față de principalele valute de referință, provocată în principal de creșterea sezonieră a exporturilor de produse agricole (influx

Masa monetară ajunge la valoare record în istoria sa.

Sectorul real slăbit impune sectorul bancar să sterilizeze benevol lichiditățile excesive

de valută) și minimizarea importurilor de resurse energetice (diminuare reflux de valută).

Figura 7. Evoluția masei monetare în ultimele 12 luni

Sursa: BNM

Dar, după cum a fost prognozat în numărul precedent, inflația a devenit motiv de o ușoară reorientare a politicii monetare a BNM spre restricționare în scopul combaterii inflației, nejustificate de altfel la etapa actuală.

Dat fiind modul de abordare a proceselor inflaționiste de către BNM se aşteaptă în continuare sterilizarea masei monetare.

Inflația

Inflație în scădere în trimestrul doi

La fel cum a fost și pe parcursul anilor precedenți, cererea și oferta de lei în economie au o influență apropiată de nulitate asupra inflației. În primul trimestru am asistat la o inflație majoră, de altfel prognozată doar de IDIS-Viitorul, explicată exclusiv prin fenomene non-masă monetară. Perioada ianuarie-februarie a fost influențată exclusiv de politica tarifară și cursul valutar. Dacă primul factor nu are nici o atribuție la politica monetară, atunci al doilea are legătura cea mai directă. În situația în care Moldova este o țară cu aproximativ 60% dependență directă sau indirectă a consumului de importuri, cursul valutar este practic unicul factor monetar care influențează fluctuația prețurilor pentru consumatorul final. Din aceste condiții rezultă o legitate durabilă pe termen mediu și lung aplicabilă Moldovei:

Atât timp cât oferta de lei în economie nu creează presiuni durabile asupra cursului valutar, nu creează nici presiuni inflaționiste. Si invers, dacă oferta de lei nu a ajuns să influențeze cursul valutar (să existe o insuficiență cronică de valută pentru cerere acoperită cu lei), sterilizarea valutei naționale va avea un efect antiinflaționist apropiat de nulitate.

În ultimele luni ale anului curent asistăm la aprecierea leului față de valutele de referință de bază și, în același timp asistăm la o reducere a inflației. Desigur fenomenul dat se datorează scăderii sezoniere a prețurilor la o parte a producției agricolă, dar rezultatul deflaționist se datorează cel puțin în proporție de 40%-50% aprecierii leului.

Desigur se va invoca și fenomenul de sterilizare a masei monetare ca efect deflaționist, dar istoric instrumentul dat a influențat masiv doar dobânzile la resursele financiare și nicidem inflația. Mai mult ca atât, masa monetară la momentul actual a atins valori record, dar inflația este în descreștere, contrar principiilor invocate de anumiți specialiști în domeniu.

Masa monetară influențează inflația în cazul unui consum intern bazat preponderent pe producția proprie. În Moldova, consumul este acoperit preponderent de importuri. În cazul unei mase monetare majorate, cum este la momentul actual, provoacă cerere sporită de consum. Dacă această cerere este acoperită și de valută, atunci importurile funcționează în calitate de supapă, ce nu permite o creștere de inflație pe cale monetară.

Contra acestui efect asupra inflației, oferta de lei în exces față de cerere are un efect pozitiv asupra diminuării ratelor dobânzilor și stimulării creșterii economice.

Acest efect benefic este opriț de intervenția BNM prin sterilizare. Tentativa de a interveni pe piața monetară a fost de fapt prognozată în numărul precedent și la momentul actual asistăm la realizarea ei. Important este că intervenția dată nu a redus temporile de creștere a masei monetare și respectiv nu a declanșat realizarea scenariului pesimist stagfiaționist, descris ca un potențial risc în numărul precedent.

Obiectivul de bază al politicilor economice trebuie să fie creșterea economică. Economia națională trebuie să se apropie de o creștere economică de două cifre. În caz contrar nici un secol nu va fi suficient pentru a ajunge nivelul economic al țărilor dezvoltate. Iar orice creștere apropiată de două cifre, este însotită de inflație de două cifre. Fără acest corridor verde asigurat de inflație de două cifre, Moldova nu poate spera la o creștere economică accelerată și la o apropiere de nivelul țărilor cu trai decent.

În acest context obiectivul critic pentru autoritățile monetare este cursul valutar. Cursul valutar trebuie să fie menținut cât mai stabil și cu un trend ușor de depreciere a valutei naționale pentru stimularea exporturilor, care de altfel pe termen lung vor asigura substituirea remitențelor în termeni de influx de valută și va asigura stabilitatea macroeconomică a țării.

**Masa monetară
ajunge în
creștere - inflația
în descreștere.**

**Obiectivul de
bază al politicilor
economice
TREBUIE să
fie creșterea
economică.**

Cursul valutar

Imaginea macroeconomică obiectivă prognozată nu se modifică. Pentru anul 2010 remitențele, nivelul exporturilor și finanțările externe vor asigura suficientă valută pentru a menține cursul planificat de către guvernul Moldovei, adică o medie anuală de 12.53 MDL/USD.

În ultimele luni, leul înregistrează tendințe de apreciere față de princi-

**Leul se apreciază
în trimestrul doi
2010.**

palele valute de referință. Rezervele valutare au fost suplinite până la 1,49 mldr dolari pe fonul influxului de valută în țară. Însă, începând cu luna octombrie, situația se va inversa în direcția deprecierii leului față de dolar din cauza fenomenului sezonier de consum sporit la sfârșit de an și a importului masiv de resurse energetice.

În continuare, reiterăm cele enunțate în numărul anterior, că cel mai potrivit curs valutar pentru echilibrul macroeconomic pentru anul acesta ar fi de 12,5 lei pentru un dolar.

Ultimele fluctuații ale cursului valutar, au confirmat că acest indicator este un produs al factorilor psiho-sociali, pe de o parte, și influențabil cu un grad înalt rezultativ din partea BNM. În același timp s-a demonstrat că, cursul valutar nu poate fi supus unei prognoze calculate în baza unor legități macroeconomice. Astfel în capitolul dat ne vom opri la tendințele anuale și la factorii macroeconomici obiectivi care pot influența modificarea cursului valutar pe termen mediu și lung, după cum și la modelele macroeconomice care ar fi potrivite de urmat pentru un efect cu rezultantă benefică pentru întreaga economie a țării.

Cea mai critică problemă sunt fluctuațiile prea mari, care provoacă riscuri și pierderi în cadrul diferitor tranzacții economice și determină o majorare a „cheltuielilor” aferente acoperirii risurilor, care în mod cert se reflectă și în activizarea mai slabă a activității economice și în menținerea unui nivel mai înalt al prețurilor.

Am asistat și în acest an la fluctuații massive a cursului valutar care, este cert, puteau fi diminuate de intervenții oportune ale BNM.

Dacă în perioada de iarnă am asistat la o depreciere masivă a leului, atunci în perioada de vară asistăm la aprecierea lui, amplitudinea atingând valori de 2,5 MDL/EUR și 0,9 MDL/USD pe parcursul primului semestru.

**Evoluția cursului
valutar – contrar
intereselor
economice
naționale.**

Care este efectul asupra economiei naționale? Cursul redus în perioada de vară defavorizează masiv exportatorii de fructe și legume, producție agricolă. Cursul mare în perioada de iarnă favorizează importatorii de produse energetice, în special gaz natural și defavorizează consumatorii de combustibil. Politica valutară dusă, din acest punct de vedere, este diametral opusă intereselor economiei naționale! Or, această politică ar trebui din contra să favorizeze exportatorii naționali și consumatorii interni.

Inversarea acestui fenomen ar trebui să fie preocuparea de bază a elaboratorilor de politici valutare, în special că instrumentarul și capacitatele de administrare a acestui fenomen sunt mai mult ca suficiente.

Credite și depozite

**Situație generală
mai bună în sfera
creditatii.**

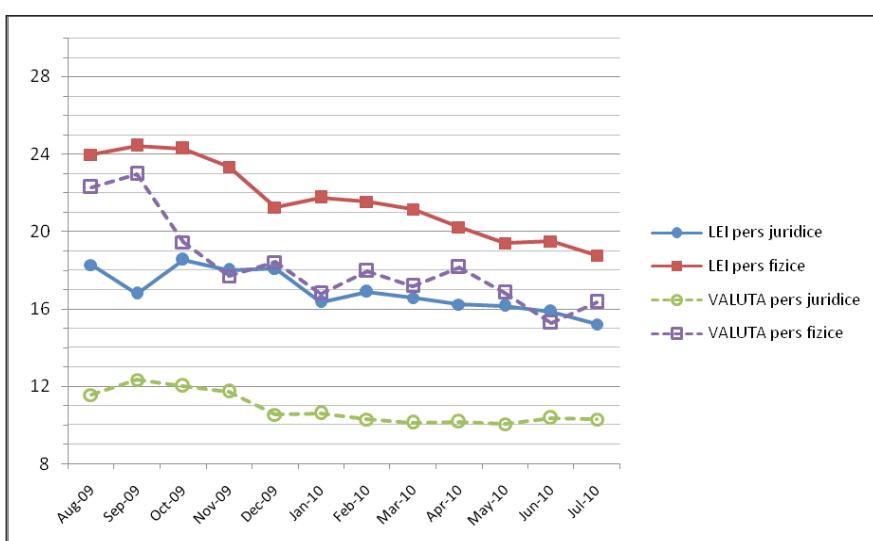
Cererea de credite a crescut ușor începând cu luna martie. Deși activitatea nu este foarte intensă pe acest segment, în luna iunie s-a înregistrat o serie de progrese vizibile. Dacă în primele două luni ale acestui an, cererea de credite a fost foarte redusă, ulterior se remarcă o creștere a solicitărilor de credite din partea populației. Aceeași evoluție este remarcată și la creditarea în valută. Nu vorbim de volume foarte mari, însă cert, în ultimele luni, situația s-a îmbunătățit.

Volumul creditării a crescut în 2010 față de anul 2009, cu cca un miliard de lei, însă comparativ cu 2008 mai avem de parcurs o treime din drum pentru a atinge nivelul anului respectiv. Economia națională mai necesita terapie pentru a ajunge la nivelul indicatorilor din 2008.

În același timp, sunt motive care indică reticența băncilor în a acorda finanțare fără a dispune de garanții solide. Aversiunea instituțiilor financiare față de risc este explicată în mare parte de creșterea alarmantă a creditelor neperformante în ultima perioadă. Calitatea portofoliului de credite pe sistemul bancar se înrăutățește în continuare și acest fenomen se va menține cel puțin până la sfârșitul anului curent. Ponderea sumelor restante la credite pe întreg sistemul bancar continuă lent să se majoreze ajungând la 18%. Față de începutul anului, acest indicator s-a majorat cu peste 1.8%, iar, comparativ cu iunie 2009, a înregistrat o creștere de 46.7%.

Totuși se majorează ponderea sumelor restante la credite pe întregul sistem bancar.

Figura 8. Evoluția ratei la creditele acordate în lei și valută în ultimele 12 luni

Sursa: BNM

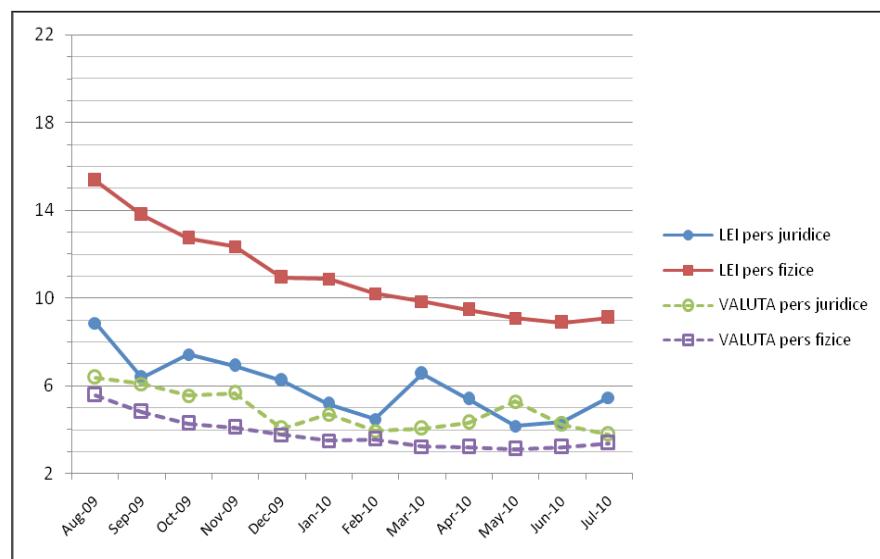
Deși dobânda la creditele acordate a scăzut în mediu cu cca 1%, până la 16,46% în lei, în prima jumătatea a anului, proiecte fiabile la prețul resurselor financiare curente în condițiile actuale sunt foarte puține, ceea ce generează neutilizarea semnificativă a resurselor financiare și „autosterilizarea” lor.

Ne așteptăm ca în perioada următoare cererea de credite să crească, chiar dacă aceasta se va petrece într-un ritm relativ lent.

Modificarea lentă a politicii BNM spre una antiinflaționistă pe cale monetară (creșterea costului resurselor pentru a reduce masa monetară și dea stimula consumul și sterilizarea), face ca lichiditățile neutilizate în circuitul economic, să rămână la fel de neutilizate la un preț mai mare. Trendul ratei dobânzilor la depozite și credite a stagnat deja, iar în ultimele luni se înregistrează ușoare creșteri la unele categorii, fapt ce va duce la stoparea trendului general de scădere a dobânzilor.

Reducerea semnificativă a dobânzilor la depozite și credite în condiții de aplicare politicii „antiinflaționiste” devine un vis nerealizabil pentru sectorul real al economiei.

Figura 9. Evoluția ratei la depozitele încasate în lei și valută în ultimele 12 luni

Sursa: BNM

Rata dobânzilor - în scădere.

Evoluția dobânzilor la depozite, contrar evoluției creditelor, cu excepția ultimilor două luni a fost în scădere mai dură. Aceasta se datorează apariției de resurse libere, în urma liberalizării pieței și, în același timp, în lipsa unui mediu activ în sectorul real, care ar fi capabil să absoarbă aceste lichidități, garantând în același timp un risc redus de nerambursabilitate. Este un fenomen absolut firesc, deoarece în condițiile unei economii cu agenți economici insolvenți și pe prag de faliment, este anormal ca puțina valoare adăugată realizată să fie transferată în proporții mari către deponenții de mijloace bănești.

Volumetria depozitelor s-a diminuat cu 1% față de începutul anului 2010. Depozitele în valută au scăzut cu aproape 600 mln echivalent lei, sau cu 5%, datorită aprecierii valutei naționale față de începutul anului. În același timp, depozitele în lei au crescut cu 7%, adică cu 570 mln lei față de aceeași perioadă. Populația a fost ușor demotivată să plaseze cu același ritm resursele libere la bănci odată cu perspectivele diminuării ratei dobânzii și accelerarea creșterii ratei șomajului. Totuși, trebuie de menționat că față de iunie 2009, totalul volumului depozitelor a fost în creștere cu 5%. În lipsa oportunităților de investire, resursele libere în orice condiții vor fi plasate în cea mai mare parte în sectorul bancar.

Recomandări

Pentru a asigura stabilizarea situației economice și inversarea trendului general spre creștere, recomandările pentru 2010, la nivel macroeconomic, sunt următoarele:

1. Renunțarea de către BNM la lupta antiinflaționistă prin metode monetare, altele decât cel al stabilității cursului valutar, acesta fiind unicul factor monetar de influență a prețurilor în Moldova.
2. Modificarea politicii valutare spre favorizarea exportatorilor și defavorizarea importatorilor prin intervenția pe piața valutară și asigurarea unui curs valutar mai ridicat în perioada vară-toamnă față de iarnă-primăvară.
3. Asigurarea unui corridor verde pentru creșterea economică. Oricare politică (antiinflaționistă, valutară, tarifară etc.), dacă poate avea efecte negative asupra creșterii economice, trebuie minimizată.
4. Menținerea unui exces ușor de lei în economie pentru a provoca ieftinirea resurselor financiare.
5. Reducerea ratei de refinanțare și abandonarea principiului de corelare a ratei dobânzilor cu inflația în perioada de criză și imediat post criză. În perioada de criză și post criză, ratele dobânzilor trebuie să fie semnificativ mai mici decât inflația pentru a stimula creșterea economică.

FINANȚE PUBLICE

Tendințe generale

**Veniturile
Bugetului public
Național în
primele șase luni
ale anului 2010
s-au majorat cu
14,5% față de
perioada similară
a anului 2009.**

În Republica Moldova se evidențiază primele semne de depășire a crizei economice mondiale, care se manifestă prin îmbunătățirea indicatorilor economico-financiari, mai ales la capitolul executării părții de venituri ale Bugetului Public Național (în continuare BNP).

Veniturile Bugetului public național în primele șase luni ale anului 2010 s-au majorat cu 14,5 % față de perioada similară a anului 2009.

Impactul crizei, însă, și-a lăsat amprenta sa asupra economiei Republicii Moldova, afectând, în mare parte, consumatorii finali de mărfuri și servicii. În numărul precedent al Monitorului Economic s-a menționat că majorarea veniturilor la buget a fost asigurată, preponderent, de majorarea unor impozite și taxe (accize, taxele rutiere, unele taxe locale, TVA la gaze naturale și.a.). În consecință, s-au majorat prețurile și tarifele pentru o bună parte din mărfuri și servicii, care a lovit simțitor capacitatea de plată a consumatorilor autohtoni.

Economia Republicii Moldova este bazată pe consum, de aceea efectele majorării impozitelor și taxelor la unele mărfuri se resimt și în sfera socială, iar majorările veniturilor la buget nu sunt resimțite direct de către populație.

La început de an, creșterea veniturilor bugetului a fost influențată inclusiv și de fluctuațiile cursurilor valutare la principalele valute străine (dolar și euro), fapt ce a permis obținerea unor venituri financiare suplimentare din diferențele de curs, la primirea ajutoarelor financiare (credite, granturi și.a.) din partea organizațiilor internaționale, fapt care s-a inversat în perioada estivală, datorită aprecierii monedei naționale (Vezi Piața monetară).

**În primul
semestru curent
au fost colectate
la BPN venituri
în proporție
de 49,2% din
total venituri
prevăzute pentru
anul 2010**

În perioada ianuarie – iunie 2010, în BPN au fost acumulate venituri în sumă totală de 12399,8 milioane lei, ceea ce este cu 5 la sută mai mult față de indicii planificați pentru această perioadă. Respectiv, pe parcursul primului semestru veniturile la BPN au fost colectate în proporție de 49,2% din totalul de venituri prevăzute pentru anul 2010. Evoluția încasărilor la BPN pentru primele șase luni ale anului 2010 este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabelul 9. Evoluția încasărilor la BPN pentru perioada ianuarie – iunie, anii 2009 și 2010 mil. lei

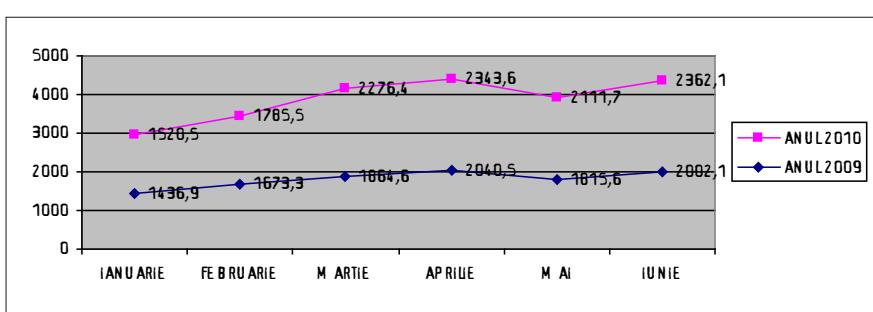
	anii	ianuarie						februarie						martie						aprilie						mai						iunie					
		2009	2010	plan	executat	deviere, +, -	plan	executat	deviere, +, -	plan	executat	deviere, +, -	plan	executat	deviere, +, -	plan	executat	deviere, +, -	plan	executat	deviere, +, -	plan	executat	deviere, +, -	plan	executat	deviere, +, -	plan	executat	deviere, +, -							
	2009	1506,2	1396,9	plan																																	
	2010	1520,5	1436,9	executat																																	
		+ 14,3	+ 40,0	deviere, +, -																																	
		1826,7	1693,5	plan																																	
		1785,5	1673,3	executat																																	
		- 41,2	- 20,2	deviere, +, -																																	
		1952,5	1861,8	plan																																	
		2276,4	1864,6	executat																																	
		+ 323,9	+ 2,8	deviere, +, -																																	
		2260,4	2527,3	plan																																	
		2343,6	2040,5	executat																																	
		+ 83,2	- 486,8	deviere, +, -																																	
		1998,8	2189,0	plan																																	
		2111,7	1815,6	executat																																	
		+ 112,9	- 373,4	deviere, +, -																																	
		2216,2	2503,5	plan																																	
		2362,1	2002,1	executat																																	
		+ 145,9	- 501,4	deviere, +, -																																	

Sursa: Informație operativă privind executarea BPN, sursa electronică: www.minfin.md

Din informația prezentată în tabelul prezentat, remarcăm că, în anul 2010, au fost stabilite planuri lunare mai realiste de colectare a veniturilor la BPN, în comparație cu anul 2009 (mai ales în perioada aprilie - iunie), care au permis colectarea veniturilor peste limita planificată.

Tabloul încasărilor efective la BPN în primele șase luni ale anului 2010 este prezentat în figura de mai jos.

Figura 10. Încasările lunare la BPN pentru primul semestrul, anii 2009 și 2010, mil. lei

82,5 la sută din totalul veniturilor la Bugetul public național îl constituie veniturile fiscale

Principalele surse de completare a veniturilor publice rămân veniturile fiscale, care acumulează 82,5 la sută din total venituri la BPN.

Tabelul 10. Structura veniturilor Bugetului Public Național

Indicatorii	ianuarie-iunie 2009		ianuarie-iunie 2010	
	suma, mil. lei	% în total	suma, mil. lei	% în total
Venituri, global inclusiv:				
Venituri fiscale , din care:	9071,9	83,7%	10232,2	82,5%
Impozitele pe venit	919,3	8,5%	968,2	7,8%
TVA	3419,3	31,6%	4032,4	32,5%
Accize	674,7	6,2%	867,2	7,0%
Impozite asupra comerțului internațional și operațiunile externe	397,9	3,7%	497,1	4,0%
Încasări nefiscale	464,5	4,3%	959,7	7,7%
Granturi externe	477,6	4,4%	496,0	4,0%
Granturi interne	82,3	0,8%	13,1	0,1%

Sursa: Informație operativă privind executarea BPN, sursa electronică: www.minfin.md

TVA - principala sursă de venit la bugetul de stat

Analizând informația prezentată în tabelul de mai sus, observăm că principalele venituri fiscale constituie impozitele indirecte, în special TVA. În anul 2010 se remarcă creșterea veniturilor din impozitele indirecte, comparativ cu anul 2009, dar efectele fiscale ale majorării cotelor accizelor în anul 2010 sunt mai puțin semnificative. Creșterea ponderii sumei accizelor cu 0,8% în totalul veniturilor la BPN în anul 2010, comparativ cu anul 2009 este nesemnificativă, în comparație cu efectele sociale care au provocat majorarea prețurilor la unele mărfuri și servicii.

Conform estimărilor noastre, ponderea încasărilor din accize în totalul veniturilor la BPN ar urma să fie de, cel puțin 8%, pentru a justifica reformele parvenite la acest impozit, introduse în bugetul 2010.

În situația dată, este nevoie de a eficientiza activitatea Serviciului Fiscal și a Serviciului Vamal în scopul depistării cazurilor de evaziune fiscală a agentilor economici.

Ponderea încasărilor din accize în totalul veniturilor la BPN ar urma să fie de, cel puțin, 8%, pentru a justifica reformele parvenite la acest impozit

În Republica Moldova, se agravează criza socială, drept efect al crizei economice. Salariul și remitențele reprezintă cele mai importante surse de venit pentru moldoveni. Datele statistice arată că aproape 1/2 din venituri provin din salarit, atât pentru populația de la oraș, cât și pentru cea de la sat, iar transferurile bănești din străinătate au o pondere de circa 20 la sută în totalul veniturilor.

În acest context menționăm că, impozitul pe venit din salarit și contribuțiile sociale (primele de asigurare medicală obligatorie și contribuțiile de asigurare socială de stat) afectează simțitor veniturile nete rămase la dispoziția populației. Situația se complică în cazul majorării prețurilor și tarifelor la unele mărfuri și servicii, drept consecință a majorării cotelor accizelor și TVA. Totuși, trebuie să menționăm că aceste mărfuri fac parte din categoria celor de lux și nu afectează o mare parte din populație, iar taxa pe valoare adăugată, de exemplu la gazele naturale, s-a majorat cu 1%, ceea ce nu afectează grav facturile populației.

Dacă privim din punct de vedere statistic, situația financiară în Republicii Moldova se îmbunătățește și, conform prognozelor noastre, până

la finele anului 2010 vor fi colectate veniturile planificate în bugetele de toate nivelele. Astfel, procentul executării BPN pentru anul 2010 de 101%, estimat în numărul precedent al Monitorului Economic este unul realist și poate fi chiar depășit cu 1 – 2%. Acest lucru se confirmă prin ritmul de încasare a veniturilor la BPN în primul semestru al anului 2010.

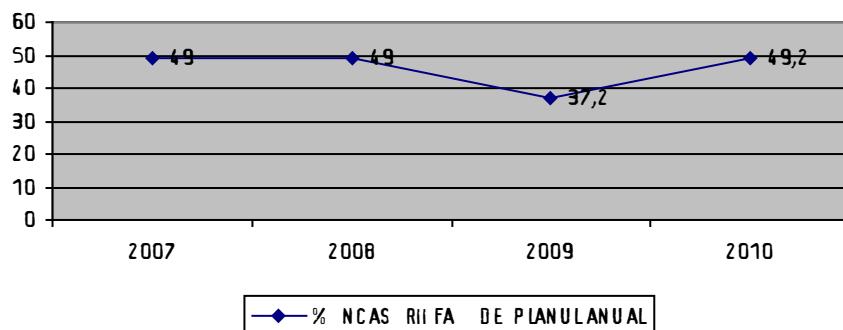
Tabelul 11. Executarea lunară a BPN pentru primul semestru al anului 2010 mil. lei

Indicatorii	planificat		Executat în ianuarie-iunie	Executat față de prevăzut pe an, %
	pe an	pe perioada ianuarie-iunie		
Venituri, global inclusiv:	25213,0	11760,8	12399,8	49,2%
Venituri fiscale	20755,1	9881,3	10232,2	49,3%
Încasări nefiscale	809,3	479,4	959,7	118,6
Granturi externe	2101,6	567,9	496,0	23,6%
Granturi interne	39,7	6,4	13,1	33,0

Sursa: Informație operativă privind executarea BPN, sursa electronică: www.minfin.md

Remarcăm că executarea BPN a fost asigurată, în mare parte, de veniturile fiscale, care au fost acumulate în proporție de 49,3% din totalul planificat pe an.

Figura 11. Evoluția încasării veniturilor la BPN pentru perioada ianuarie – iunie în anii 2007 – 2010, %

Din informația prezentată în figura de mai sus se evidențiază cel mai înalt procent al încasărilor în anul 2010, care a atins nivelul de 49,2% din totalul încasărilor planificate pentru anul 2010. În anul 2009 se remarcă impactul puternic al crizei economice, ceea ce a cauzat diminuarea considerabilă a veniturilor bugetare.

Conform prognozelor experților CPE, în a doua jumătate a anului 2010 se va majora consumul populației, inclusiv din contul remitențelor ce vor veni în țară, mai ales în perioada de la sfârșit de an. Acest lucru va amortiza parțial consecințele inundațiilor ce au avut loc în iulie 2010.

PREȚURILE

Tendințele de bază

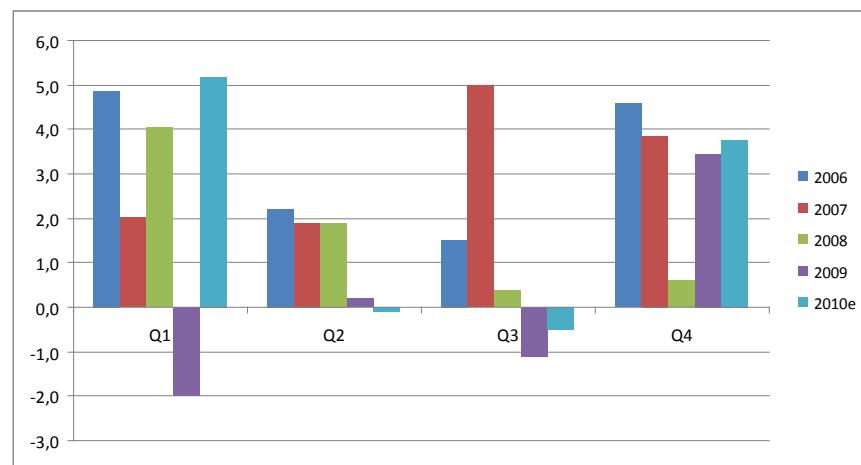
**Relaxarea
politiciilor
antiinflaționiste
au creat corridor
verde pentru
politiciile de
renaștere
economică.**

**Inflația în prima
jumătate de an
a anului 2010 –
4,7%**

În trimestrul doi creșterea de prețuri s-a potolit. Temperarea creșterii prețurilor de consum a venit pe fondul aprecierii leului în fața monedei americane și europene, cât și sezonului estival tradițional pentru diminuarea prețurilor la unele grupuri de mărfuri. Pentru prima jumătate de an Indicele Prețurilor de Consum a atins cota de 4,7% (ianuarie-iulie 2010).

Pentru sfârșitul anului 2010 ne așteptăm la o rată anuală a inflației, de altfel, anunțată de IDIS și în numerele precedente, în proximitatea valorii de 10%. S-ar putea ca acest indicator să fie mai mic în condițiile în care întărirea leului a ajutat la calmarea inflației. Majorarea tarifelor și accizelor de la începutul acestui an care au încins spiritele analiștilor economici și a mass-mediei, iată că sunt potolite ca urmare a unui trend descrescător continuu. Totuși, Moldova se clasează printre țările din regiune cu o inflație peste medie. Dar, primele semnale sporadice de dezmortire a economiei au fost deja resimțite la început de an (vezi capitolul *Industria*). Modificarea politicii economice din a doua jumătate a anului precedent, atragerea de împrumuturi de la sfârșitul anului 2009, dar și din 2010 în cupaj cu abandonarea unei politici monetare orientate exclusiv pe combaterea inflației și-au dat primele rezultate în economia reală. Este extrem de important de menținut un ritm accelerat al creșterii economice. Si elaboratorii de politici trebuie să înțeleagă că targetarea intensă a inflației nu va permite Moldovei să reducă decalajul enorm al nivelului economiei naționale față de țările învecinate.

Figura 12. Ratele trimestriale ale IPC pentru ultimii 5 ani

Sursa: BNS, Pronosticul experților CPE

După cum vedem în figura de mai sus, trimestrul doi al anului 2010 este însoțit de o reducere a prețurilor. Dar anumite sectoare (servicii, resurse energetice) păstrează un trend de creștere al prețurilor. Produsele alimentare au înregistrat reduceri semnificative ale prețurilor în această perioadă, mai puțin produsele nealimentare. În mare măsură, această evoluție a indicelui prețurilor de consum se datorează factorilor de sezonalitate și unui an agricol favorabil și roditor pentru produsele alimentare (vezi capitolul *Agricultură*). Totuși trebuie să menționăm că a continuat creșterea, drept că mai puțin notabilă ca în primul trimestru, al prețurilor la produsele petroliere, prețului de import la gazele naturale, pe când scăderea sezonieră pronunțată a prețurilor la legume și fructe, pe fondul aprecierii valutei naționale, au jucat un rol pronunțat la formarea prețurilor în trimestrul doi al anului 2010.

Deși prețurile la produsele alimentare agricole (preponderent cereale) au scăzut în trimestrul II față de trimestrul I, ele sunt în creștere față de anul precedent în mediu cu peste 18%, conform BNS. Cea mai spectaculoasă creștere, cu 37%, este înregistrată la cerealiere, inclusiv la grâu și porumb –cu cca 60% mai mult, iar floarea soarelui cu 86% mai mult.

Inflația în prima jumătate de an a anului 2010 – 4,7%

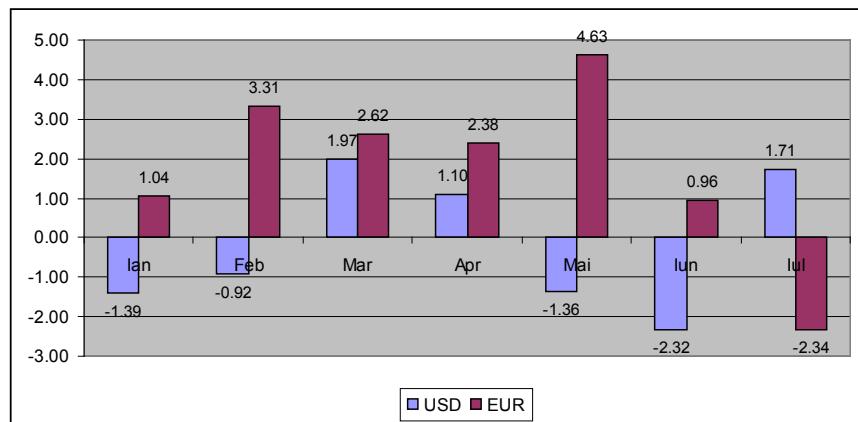
Situată economiei din ultima perioadă trebuie privită diferențiat. Există sectoare care performează destul de bine față de 2009, vorbim despre exporturi, producția industrială, consumul privat și-a revenit destul de bine. Însă comparativ cu anul 2008, mai avem de parcurs o treime din drum. Se află încă în amortire profundă investițiile în infrastructură, formarea brută de capital fix. Crearea unor cadre legislative prielnice în aceste sectoare sunt critice și efortul guvernului este indispensabil. Dar, situația politică ne sugerează că aceste subiecte vor fi abordate temeinic doar după alegerile din toamnă și o demarare vădită a procesului va fi observabilă doar spre mijlocul anului 2011.

Consumul, în prima jumătate a anului, este în continuare în creștere față de aceeași perioadă a anului precedent, fapt care indică cel puțin consolidarea situației economice din țară, unde economia este bazată în mare măsură pe consum.

Inflația gasterbaitelor

Remitențele, în prima jumătate de an, sunt practic la același nivel față de aceeași perioadă a anului precedent. Trebuie să menționăm că inflația a influențat facturile la unele servicii plătite în valută. Populația dependentă de resursele din exterior, este dublu taxată în cazul scumpirii bunurilor și serviciilor dependente de valuta străină pe fondul aprecierii valutei naționale.

Figura 13. Inflația gasterbaitelor în trimestrul doi 2010, în EUR și USD

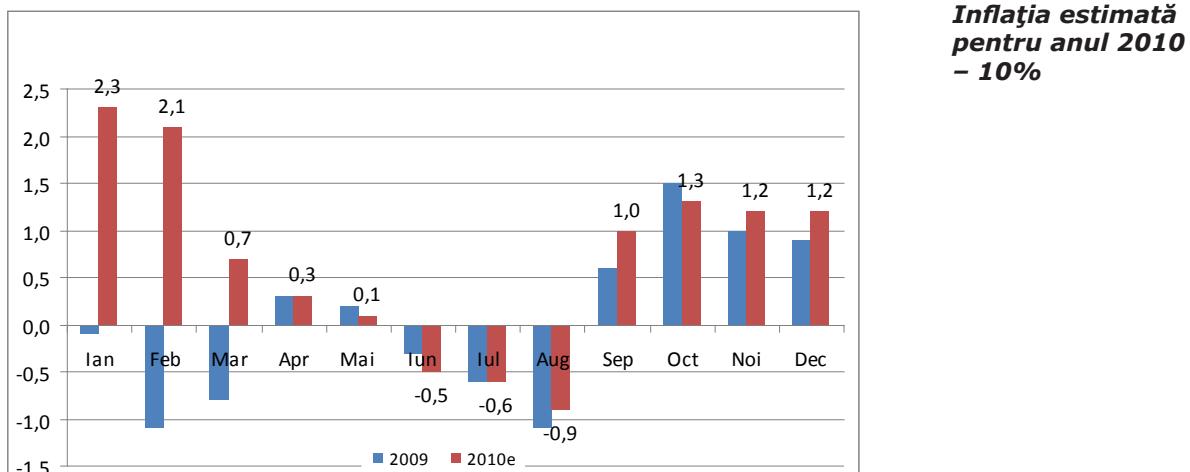
Inflația gasterbaitelor -12% pentru primul trimestru 2010

În primul trimestru al anului, cei dependenți de euro au suportat o inflație de cca 7%, iar cei dependenți de dolari SUA au avut de câștigat din aprecierea dolarului față de moneda națională însumând o deflație de cca 0,3%. Acest trend s-a păstrat și în trimestrul doi, cei cu venituri în euro au avut de suportat o inflație majorată față de salariații din țară, care au veniturile în lei. La ei, doar în prima jumătate de an (perioada ianuarie-iulie 2010) creșterea de prețuri a constituit peste 12%. Populația care obține veniturile în dolari a avut doar de câștigat. Astfel, la ei s-a înregistrat o deflație de peste 1%.

Deprecierea valutei naționale determină creșterea prețurilor, și a celor tarifare și a celor netarifare. Dar, aici BNM și Guvernul trebuie să găsească un compromis bine echilibrat pentru a balansa puterea de cumpărare a celor care au venituri în lei, versus cei care obțin venituri din remitențe valutare, aceștia fiind și din păturile sociale mai vulnerabile, și care vor fi afectați invers proporțional cu politica valutară comparativ cu primii. Pentru cei din urmă Biroul de statistică nu prezintă nici o informație privind efectele inflaționiste și este o greșală să construiesci strategia monetară și economică dependentă de o cifră calculată și supraestimată ca importanță (inflația).

De asemenea, o apreciere a valutei prea semnificativă va afecta exportatorii fără de care nu avem nici o șansă să realizăm o creștere economică durabilă. Stabilitatea cursului valutar cu un trend UȘOR de depreciere a valutei naționale, cu controlarea perturbațiilor provocate de factori psiho-sociali trebuie să fie obiectivul de bază al BNM. Inflația este un indicator agregat care NU poate fi pus doar pe spatele BNM. Politica de targetare a inflației trebuie să fie în responsabilitatea guvernului cu implicarea tuturor subdiviziunilor ei ce au influență asupra economiei (tarifare, taxe, bariere import export, etc.), BNM fiind unul din participanții la crearea politicii date (vezi capitolul *Piața Monetară*).

Figura 14. Ratele lunare ale inflației pentru 2009 și pronosticurile pentru 2010

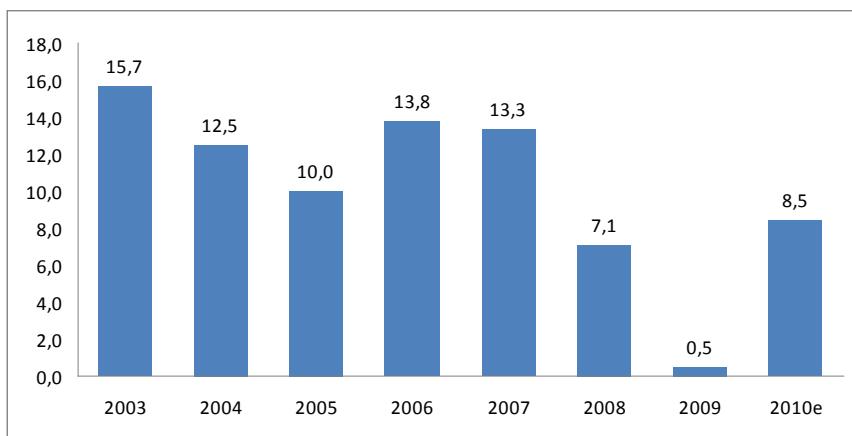

Sursa: BNS, Pronosticul experților CPE

S-a modificat și structura de consum a populației. A crescut ponderea produselor alimentare în total cheltuieli. Astfel, conform BNS, din 100 MDL populația în prezent cheltuiește deja 35 MDL pentru alimentație, 38 lei pentru produsele nealimentare, și 27 lei pentru servicii. Există posibilitatea ca ponderea serviciilor și produselor alimentare va crește în continuare până la sfârșit de an. Populația nu se grăbește să investească în produse nealimentare.

Apetitul populației pentru produse nealimentare – a coborât ușor

Figura 15. Ratele anuale ale inflației în Republica Moldova și pronosticurile pentru 2010, %

Sursa: BNS, Pronosticul experților CPE

Aprecierea leului în ultimele luni, face ca prograda anuală a inflației să fie rectificată spre scădere, până la 8,5% la sfârșit de an, față de cifra enunțată de CPE în numărul anterior. Dar imediat ce cursul valutar va fi restabilit în apropierea valorii 12,5 MDL/USD, inflația anuală va păstra trendul spre 10%. Lipsa intervenției BNM pe piața valutară pentru a procura excesul de valută înregistrat în ultimul timp,

nu va permite acumularea de rezerve necesare pentru atenuarea deficitului de valută, clasic la sfârșit de an, ceea ce va servi drept catalizator al majorării cursului și inflației în ultimele două luni ale anului.

Inflația țărilor partenere, mai ales în această perioadă de revenire din recesiune este un factor indirect de influență a indicatorului dat. Și de data aceasta vom monitoriza inflația în topul celor 10 țări exportatoare în Moldova.

Tabelul 12. Inflația pentru ianuarie-iunie 2010, în top 10 din țările partenere

Țara	ian-iunie, IPC, %
România	2.7
Ucraina	3.3
Rusia	4.3
Germania	0.4
Italia	1.1
Turcia	3.4
Belarus	4.1
Polonia	2.1
Marea Britanie	1.7
Grecia	3.5

Sursa: Eurostat

Luând în considerație că primele 3 țări asigură circa 40% din importuri, inflația acestor țări se răspândește direct asupra inflației din Moldova.

Criza, se pare că se remediază la noi în țară, cu toate că în multe țări din Europa acest lucru rămâne sub semnul întrebării, fapt care ar putea să afecteze și țara noastră (*vezi capitolul Economia Mondială*). Situația economică continuă să indice semne de stabilizare. Sectorul real a început deja să

valorifice lichiditatele existente, fapt care indică o înviorare a acestuia. Este posibil să fim pe punctul de trecere a sectorului real de pe poziția de supraviețuire la cea de reabilitare și dezvoltare. Potențialul de îmbunătățire a situației economice a fost condiționat și de infuzia de valută obținută în urma finanțării substanțiale din exterior.

În ciuda deflației înregistrate în trimestrul doi 2010, considerăm că până la finele anului, inflația va avansa datorită factorilor de reglementare, a cursului valutar și a inflației importate. Este foarte clar că spre sfârșitul anului vom avea o inflație peste țintă. Menținem estimările indicelui prețurilor de consum la nivelul de cca 10% pentru anul 2010. Iar în condițiile de renaștere economică inflația indicată nu este un pericol pentru echilibrul economic.

SITUATIA PE PIATA FORTEI DE MUNCĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Anul 2010 este remarcat ca un an de mari încercări pentru piața forței de muncă, aceasta aflându-se într-o dinamică continuă de modificări, condiționate de criza economică mondială și factorii interni politici. Prin urmare, o creștere a şomajului se va menține preponderent până la finele anului 2010, făcându-se din ce în ce mai evidentă lipsa locurilor de muncă pentru cadrele calificate. Migrația forței de muncă rămâne a fi principalul catalizator, care va produce în continuare distorsiuni pe piața muncii, iar o majorare treptată a salariilor pentru unele sectoare ale economiei nu va face față creșterii sezoniere a prețurilor la consum și servicii.

Politica socială

O problemă acută de la începutul anului a fost cea a pensiilor. *În luna mai anul curent Guvernul a întreprins o reformă pe termen scurt prin introducerea unor* amendamente în legislația de pensii în vigoare, care stipulează că pensiile deputaților vor fi reduse, acestea fiind calculate doar cu 42% din salariul acestor functionari publici. O remarcă ar fi că reducerea pensiilor a fost întreprinsă doar pentru demnitarii actuali și viITORI. Respectiv, acei demnitari, care s-au pensionat până ca legea să intre în vigoare, adică până în mai 2010, vor primi pensiile cum stipulează legea veche. Respectiv, pensiile deputaților precedenți, care deja s-au pensionat, nu sunt micșorate. Nici pensiile procurorilor și judecătorilor, care se calculează în proporție de 65 la sută din salariu, nu vor fi micșorate.

Reducerea pensiilor deputaților nu soluționează criza sistemului de pensii, care necesită restructurări semnificative.

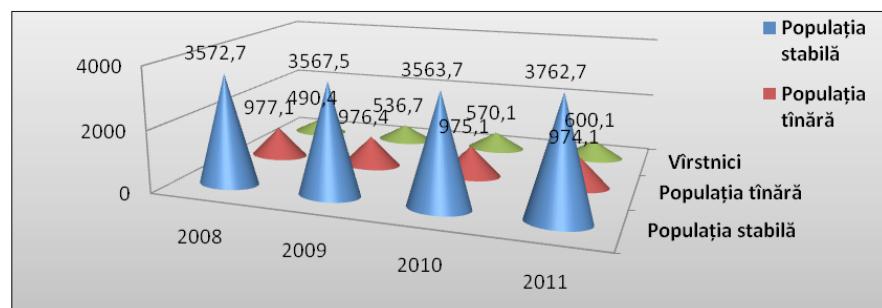
Pe lângă măsurile administrative în domeniul social implementate de către Guvern, în scopul ameliorării situației pădurilor vulnerabile, sistemul de pensii, cu regret, mai suferă de o instabilitate acută, determinată de o creștere substanțială a numărului de pensionari în mod anual, comparativ cu reducerea numărului de salariați în economie. Respectiv, serioase modificări pot surveni în *bugetul de asigurări sociale pentru anul 2011*.

Indicatorii demografici și migrația

Populația stabilă a Republicii Moldova la 01.01.2010 a constituit 3563,7 mii locuitori, dintre care 28,4% reprezintă Nordul, 29,9% Centru, 22% Municipiul Chișinău, 15,2% Sudul și 4,5 U.T.A. Găgăuzia. Conform estimărilor făcute de BNS, numărul populației s-a redus cu 3,8 mii locuitori comparativ cu anul precedent. Din numărul stabilit al populației, 1476,7 mii (41,4%) de persoane au constituit populația urbană și respectiv 2087,0 mii (58,6%) – cea rurală. Repartizarea populației după sexe se prezintă astfel: 51,9% – femei și 48,1% – bărbați.

Migrația face impulsuri sociale, economice și demografice, creând discrepanțe în structura demografică a societății în funcție de vârstă, gen și ocupație. Migrația forței de muncă în mărime egală cu îmbătrânirea populației au devenit impulsurile societății care afectează numărul populației ocupate (fig.16).

Figura 16. Distribuirea populației tinere comparativ cu cea vîrstnică din numărul total al populației stabilă

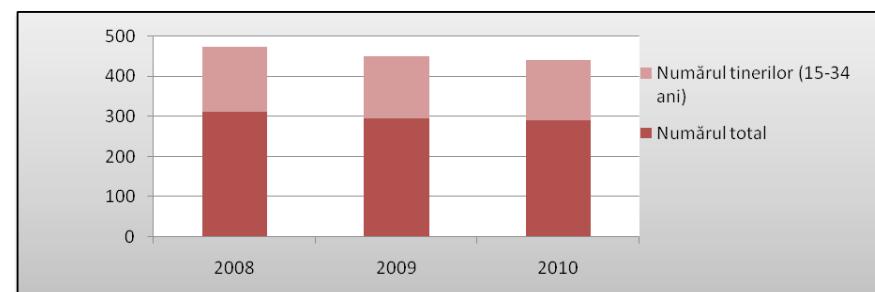
Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor BNS

Cerere redusă pe piața forței de muncă a muncii înalt calificate și specializeze.

Salariile mici reprezintă doar unul din motivele migrației. Societatea este afectată în continuare de exodul de creiere, care, nemijlocit, are un impact asupra dezvoltării economiei. Exodul de creiere reduce şansele statului la o dezvoltare durabilă. Mai cu seamă cei mai afectați de criza economică sunt tinerii, care se confruntă cu greutăți în angajarea în câmpul muncii imediat după finalizarea studiilor (fig.17). Aceștia nu sunt încurajați de potențialii angajatori prin activități de antrenare în câmpul muncii din lipsa experienței sau vechimii în muncă. Cu toate acestea, tinerii reprezintă cea mai ageră categorie de persoane în căutarea unui loc de muncă, încercând toate modalitățile de angajare doar pentru a reuși să obțină un loc de muncă și experiență. Astfel, domeniile ca comerțul, turismul, serviciile hoteliere, resursele umane, serviciile de telecomunicații (telefonie mobilă și serviciile asociate) și sectorul farmaceutic sunt domeniile întări pentru tineret.

Situația demografică acută influențează evoluția pieții muncii. Exodul intelectualității sau exodul de creiere, adâncește și mai mult sărăcia societății. Populația Tânără aptă de muncă scade proporțional cu dinamica valurilor de migrație (fig.17).

Figura 17. Numărul populației tinere din numărul total al persoanelor plecate peste hotare

Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor BNS

Pe piața muncii va predomina în continuare oferta în funcție de experiență. Luând în vedere faptul că nivelul șomajului este determinat de fluxul de migrație sezonieră, de calitatea joasă a managementului diversității pe piața muncii, de numărul considerabil de absolvenți, care în sezonul de toamnă sunt preocupați mai cu seamă de găsirea unui post de lucru și sunt fără experiență de muncă, acesta se va acutiza în continuare. În același timp, piața forței de muncă suferă de un deficit de forță calificată și de locuri de muncă pentru profesioniști.

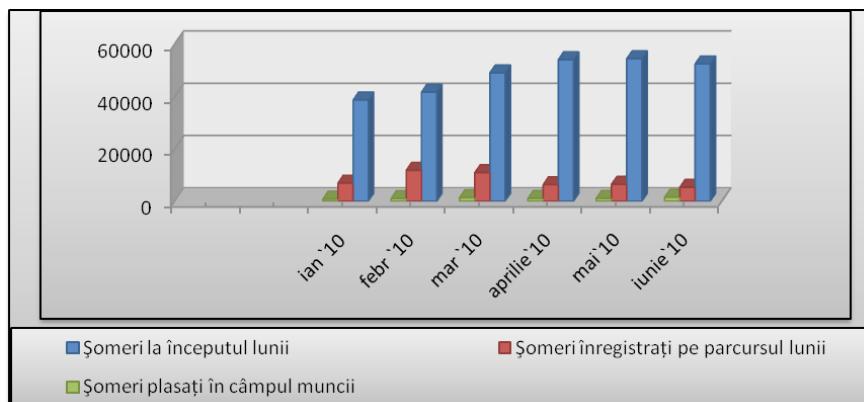
Scăderea numărului angajaților tineri calificați, în termeni reali, este o reflectare a cererii reduse pe piața forței de muncă a muncii înalt calificate și specializate. Salariile mici pentru o muncă intelectuală sunt mai puțin atractive pentru persoanele înalt calificate.

Populația ocupată și șomajul

În primul trimestru al anului 2010, populația ocupată a constituit peste 1022,6 mii persoane, micșorându-se cu 6,2% față de trimestrul I 2009. Ca și în cazul populației economic active, nu au fost înregistrate disparități pe sexe (50,6% femei și 49,4% bărbați). Aceeași situație s-a înregistrat pe medii (50,3% mediul urban și 49,7% mediul rural).

Numărul șomerilor, estimat conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii a fost de 102,1 mii pentru primul trimestru al anului 2010, fiind cu 11,2 mii mai mare față de tr. I 2009 (fig.18). Șomajul a afectat într-o proporție mai mare bărbații – 67,0% din totalul numărului de șomeri, la fel și persoanele din mediul urban – 62,0%.

Figura 18. Situația privind măsurile de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă realizate de ANOFM (mii, persoane)

Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor ANOFM

În trimestrul I 2010, în activitățile non-agricole numărul persoanelor ocupate a fost de 799,0 mii, fiind în scădere cu 41,6 mii sau cu 4,9 la sută față de trimestrul I 2009. Ponderea persoanelor ocupate în industrie

Numărul șomerilor este în permanentă creștere. Rata șomajului a atins o cifră critică de 7,0%.

a constituit 14,2% (14,8% în 2009) și în construcții – 5,0% (5,8% în 2009). Numărul persoanelor ocupate în industrie a înregistrat 97,6%, iar în construcții 83,1% din nivelul anului precedent. În sectorul serviciilor au activat 59,0% din totalul persoanelor ocupate, această pondere crescând cu 2,4 p.p. față de trimestrul I 2009, în timp ce numărul absolut al persoanelor ocupate în sectorul serviciilor a scăzut cu 13,5 mii.

În trimestrul II 2010 **populația economic activă** (populația ocupată plus șomerii) a constituit 1349,6 mii persoane, fiind cu 0,6 la sută în descreștere față de aceeași perioadă a anului 2009. Acest lucru se datorează faptului scăderii numărului populației ocupate în sectorul non-agricol cu 20,1 mii persoane. Concomitent s-a modificat și structura populației active, aceasta înregistrând o valoare de 93,0%.

**Fenomen
rar întâlnit
în economie
-creștere
economică
însoțită de șomaj
în creștere**

În trimestrul II, 2010, conform datelor estimate de ANOFM, 9483 persoane au beneficiat de ajutor de șomaj, comparativ cu 5471 persoane în trimestrul II 2009, sau 19,8% din numărul total de șomeri înregistrați în trimestrul II 2010. Din numărul total de 47860 șomeri înregistrați în trimestrul II, 2010, 14,45% de șomeri au fost plasați în câmpul muncii, comparativ cu 19,3% din 8608 de șomeri înregistrați în trimestrul II 2009.

In conditii de crestere economica, fenomenul de crestere a somajului este intalnit pentru prima data la noi in tara. Aceasta situatie s-a creat ca si efect al crizei economice, in care companiile au fost nevoie sa-ti revizuiasca cheltuielile si sa imbunatasteasca productivitatea muncii.

Șomeri instruiți profesional

În trimestrul I 2010 rata șomajului (propoția șomerilor BIM în populația activă) la nivel de țară a înregistrat valoarea de 9,1%, fiind mai ridicată față de trimestrul I 2009 (7,7%). Rata șomajului la bărbați și la femei a înregistrat următoarele valori: 11,9% și 6,1%. Disparități semnificative s-au înregistrat între rata șomajului în mediul urban – 11,0%, față de mediul rural – 7,1%. În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a constituit 21,0%. În categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a înregistrat valoarea de 16,5%.

Rata șomajului pentru semestrul II 2010 a înregistrat o valoare de 7,0%, fiind cu 6,1 la sută mai ridicată față de trimestrul II al anului 2009. În această perioadă rata șomajului se menține la fel de ridicată, așa cum ne arată și datele înregistrate de ANOFM. Dacă pentru trimestrul I 2010, numărul șomerilor înregistrați era de 29663 persoane, atunci pentru semestrul II acesta a constituit cu 61,3% mai mult, sau 47860 de persoane.

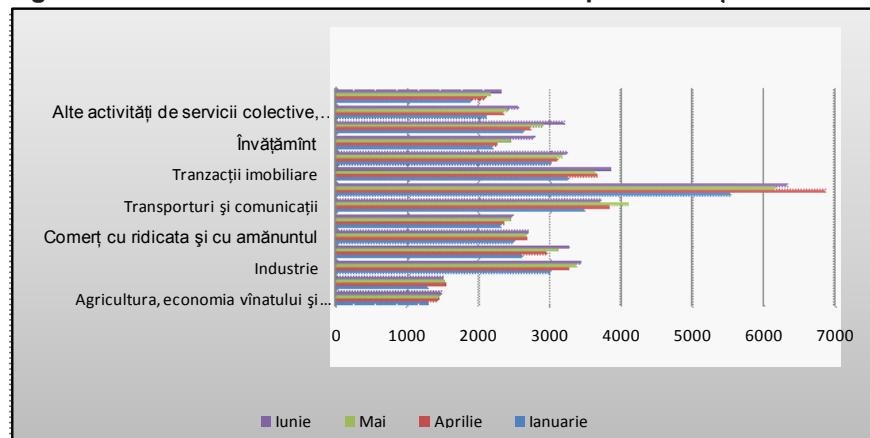
În luna august 2010 numărul șomerilor înregistrați de la începutul anului de ANOFM, inclusiv cei aflați în evidență la 1.01.2010, a constituit 96793 persoane, adică cu 23611 persoane mai mult decât pentru aceeași perioadă al anului precedent. Iar dacă să comparăm cu luna iulie al anului 2010, numărul acestora se arată cu 4352 persoane mai mult pentru august 2010.

Remunerarea salariaților

În luna aprilie remunerarea medie a unui salariat a fost de 2860,2 lei. Comparativ cu luna aprilie 2009, salariul mediu brut s-a mărit cu 2,6%, salariul real constituind 94,9% din nivelul anului trecut. În sfera bugetară salariul mediu a constituit 2458,9 lei, și a crescut cu 0,4% față de perioada similară 2009. În sectorul real salariul mediu lunar a înregistrat 3087,4 lei, fiind în creștere cu 3,4%.

După recentele estimări, salariul mediu lunar pe activitățile economice pentru luna iunie a crescut cu 219,9 lei comparativ cu luna aprilie 2010. O creștere ușoară a salariului mediu lunar se observă în domeniul construcțiilor, învățământului, sănătății și asistenței sociale. Astfel, în luna iunie, comparativ cu luna aprilie 2010, salariul mediu lunar în domeniul construcțiilor a ajuns să fie mai mare cu 10,7 la sută, iar în domeniul învățământului cu 23,1 la sută și respectiv în domeniul sănătății și asistenței sociale cu 17,3 la sută.

Figura 19. Salariu mediu lunar al unui lucrător pe activități economice

Sursa: Diagrama realizată de CPE în baza datelor BNS

În luna iulie remunerarea medie a unui salariat a constituit 3054,3 lei, iar în sfera bugetară – 2667,8 lei. Comparativ cu luna iulie 2009, salariul mediu brut s-a mărit cu 8,5%, iar salariul real – cu 0,8%. Salariul mediu lunar al unui lucrător din economia națională a constituit o valoare de 2877,8 lei.

DEZVOLTAREA REGIONALĂ

Valoarea Fondului național pentru dezvoltare regională constituie 135 milioane lei

În documentul strategic „Relansăm Moldova”, semnat la 24 martie curent la Bruxelles între Guvernul Republicii Moldova și partenerii săi, dezvoltarea regională reprezintă una dintre prioritățile de bază pentru dezvoltarea economiei naționale, de fapt prioritate menționată și în Strategia Națională de Dezvoltare. Însă oare aceasta că regiunile mai puțin dezvoltate vor beneficia de mijloace financiare sau fonduri de investiții mai substanțiale? Greu de spus.

Pentru anul 2010 valoarea Fondului național pentru dezvoltare regională constituie 135 milioane lei. Este mult sau puțin – mult pentru bugetul de stat, dar prea puțin – un grăunte pe dinte de leu, pentru regiunile ce se află într-o stare subdezvoltată. Conform discuțiilor din cadrul celei de-a doua ședințe ordinare a Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, mijloacele financiare menționate vor fi direcționate pe două direcții - pentru finanțarea proiectelor din regiuni și pentru asigurarea funcționalității și eficienței Agențiilor pentru Dezvoltare Regională lansate oficial în luna aprilie curent în Bălți, Cimișlia și Ialoveni.

În ședința din 25 august curent Guvernul a aprobat Documentul unic de program (DUP) pe anii 2010-2012, care stabilește acțiunile prioritare pentru următorii trei ani pentru implementarea obiectivelor de dezvoltare regională a țării. Documentul include, de asemenea, lista a 56 de proiecte de dezvoltare regională care vor beneficia de finanțare totală sau parțială din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională aprobat inițial la ședința Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale a decis în cadrul ședinței din 20 august.

DUP a fost elaborat de Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale și vizat de Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale la baza căruia stau strategiile și planurile operaționale regionale și care se încadrează în prioritățile de dezvoltare regională, ce țin de reabilitarea infrastructurii fizice, susținerea dezvoltării sectorului privat, în special în regiunile rurale, protecția mediului și promovarea atractivității turistice. Valoarea totală a celor 56 de proiecte preconizate pentru finanțare în perioada 2010-2012 este de circa 1,2 miliarde lei.

În anul 2010, Fondul va fi suplinit cu mijloace financiare în valoare de 1,75 milioane Euro oferite de Guvernul Marii Britanii în baza Memorandumului de înțelegere dintre Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (DFID) și Guvernul Republicii Moldova.

INDUSTRIA REGIONALĂ

Volumul producției industriale în prețuri curente, în trimestru II al anului curent a constituit 12216,1 mln lei, în creștere cu 6,6 la sută față de perioada similară a anului precedent. Contribuția majoră, de 47,7 la sută, după cum era și de așteptat aparține **RDCH**, totodată Chișinăul a avut o

creștere de 9,5% în perioada de analiză. Această creștere se datorează în cea mai mare parte majorării producției de carne (28,2%), făină (21,5%), cruce grișuri și aglomerate (9,5%), produselor de cofetărie (11,2%), dar și băuturilor alcoolice, în special producția de divinuri care a sporit de 2,4 ori, de vodcă cu 52,5% și de vinuri spumante cu 95,7 la sută. Dintre produsele lactate cea mai mare creștere a avut-o producția de unt de (75%).

RDN – a doua zonă industrială a țării a contribuit în această perioadă cu doar 16,4 la sută la producerea producției industriale, având o creștere de doar 0,4 la sută, dacă aceasta poate fi considerată creștere, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2009, pe când RDS, neînținând cont de caracterul preponderent agricol al regiunii și contribuția joasă la volumul total al producției industriale, a avut o creștere de 4,3%, în special datorită sporirii producției de origine animală - de carne cu 88,8%, mezeluri – 32,4%, iar produsele lactate au avut creșteri între 16 și 48 la sută. fructe prelucrate și conservate – 7,8%. și RDUTAG a avut o creștere de 6,5 la sută a producției industriale datorită sporirii volumului producției animaliere, în special a lactatelor (76,9%), și a producției alcoolice, în special a divinurilor cu 65,5%. După o perioadă de continuă diminuare a volumelor producției industriale, RDC a înregistrat în I semestrul al anului curent un spor de 6,4% contribuind la producția industrială pe țară cu 9,6%. Regiunea a avut creșteri semnificative la producția băuturilor alcoolice – de 8 ori la producția vinurilor tari cu o concentrație de alcool peste 15%, de 7,9 ori la vinuri spumante de 2,5 ori. Semnificative creșteri au fost înregistrate și la unele produse lactate.

Din cele menționate evidențiem creșteri doar a volumelor de producție din industria alimentară, industria materialelor de construcție, în special a celor extractive, fiind nu doar în stagnare dar și în continuă scădere.

**Contribuția
majoră în
producerea
industrială,
de 48 la sută,
apartine RDCH**

**Dezvoltarea
industriei în plan
regional este
determinată
de nivelul de
dezvoltare
a industriei
alimentare**

Tabelul 13. Producția Industrială, ianuarie-iunie 2010

	RDN	RDC	RDS	RDUTAG	RDCH	Total
Valoarea producției industriale	2008,3	1179,0	282,0	243,1	5826,7	12216,1 ¹
în % față de ianuarie-iunie 2009	100,4	106,4	104,3	106,5	109,5	106,6

BNS:¹ Indicatorul include valoarea producției întreprinderilor individuale care prezintă rapoarte statistice anuale, calculat estimativ

AGRICULTURA REGIONALĂ

Dezvoltarea agriculturii în plan regional este determinată de factorii climaterici și de specializarea regiunii, de aceea nu pot fi evidențiate mari schimbări structurale în perioada analizată comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Analiza structurii semănăturilor scoate în evidență modificarea acesteia prin diminuarea suprafețelor însămânțate cu culturi de prima grupă, în special a cerealelor, și sporirea suprafețelor cu culturi tehnice. Doar RDN și-a păstrat practic suprafețele însămânțate cu culturi

**Modificarea
structurii
semănăturilor
în plan regional
este determinată
de avansurile
unităților de
prelucrare a
materiei prime
agricole și nu de
politica agrară a
guvernului**

cerealiere și leguminoase, mărind suprafața culturilor tehnice din contul culturilor pentru nutreț, celelalte regiuni, diminuând suprafața cerealierelor cu 5-7 la sută, în unele raioane, precum Șoldănești diminuarea a fost până la 26%.

Totodată, suprafețele culturilor tehnice, precum floarea soarelui și tutunul, au crescut cu 12,4 și respectiv 69,6 la sută, dar și sfecla de zahăr, suprafețele cărei, în anul curent, a crescut cu 15 la sută. În special pot fi evidențiate raioanele din nordul și centrul republicii unde suprafețe, în unele raioane, au crescut de 1,5-2 ori. Aceste evoluții sunt rezultatul în special a creditelor tehnice oferite de către fabricile de fermentare a tutunului și fabricile de zahăr și nicidecum un trend continuu. În situația în care avansurile din partea procesatorilor vor fi stopate, rezultatul va fi invers proporțional.

Deoarece, în primele luni ale anului de obicei doar producția sectorului animalier dispune de careva rezultate, fie pozitive sau negative, analiza sectorului agricol în acest sens depinde de nivelul regional de dezvoltare a sectorului zootehnic. Astfel în creșterea vitelor și păsărilor și vânzarea acestora pentru sacrificare, indicatori ce au avut o creștere semnificativă de 24-26% fiecare în primul semestru al anului curent comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, aportul cel mai însemnat vine din partea RDC, care a realizat o cantitate de peste 12,1 mii tone carne realizând o creștere de 23%. De menționat că cota cea mai însemnată pe RDC aparține raionului Anenii Noi - 63 la sută. RDUTAG la acest indicator a avut o creștere de 7,2 ori, chiar dacă în valoare absolută vânzarea animalelor și păsărilor pentru sacrificare a fost de doar 1041 tone.

Neînținând cont de faptul ca volumul total al producției de lapte pe țară practic a rămas neschimbat, în semestrul I de peste 241 mii tone, în plan regional acesta a suferit modificări esențiale. Astfel RDN, RDC și RDS au avut diminuări la acest indicator cu 7, 12 și respectiv 9 la sută comparativ cu baza de analiză, pe când RDUTAG a avut majorări a producției de lapte cu 23 la sută. Analizând dinamica producției de ouă, menționăm rezultate pozitive în RDCH, RDC și RDS care au avut sporuri de 13%, 14% și respectiv 9 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Referindu-ne la efectivul total de animale, menționăm ca conform datelor BNS, la 01 iulie curent numărul total al animalelor nu s-a modificat esențial, având creșteri de 2-3%, cu excepția efectivului de porcine, care s-a majorat cu 34% pe țară. Aporturi semnificative în acest sens au fost aduse de RDC, cu o cotă de 41,1% și RDN cu 34,4% din totalul pe țară, care au avut sporuri la acest indicator cu 25 și respectiv 49 la sută față de aceeași perioadă a anului precedent.

Datorită condițiilor climaterice favorabile din acest an pentru culturile furajere, sectorul zootehnic are șanse reale de relansare, de aceea indicatorii negativi înregistrați la unele produse animaliere în primul trimestru de către unele regiuni practic vor fi îmbunătățiti semnificativ până la sfârșitul trimestrului III al anului curent.

***RDCH asimilează
în continuare cea
mai mare parte
a investițiilor,
accentuând
în continuare
discrepanța
dintre regiuni***

INVESTIȚII ȘI CONSTRUCȚII ÎN PLAN REGIONAL

Criza economico-financiară își continuă efectul negativ asupra domeniului de investiții și construcții a țării și în acest sens practic toate regiunile Moldovei, cu excepția RDCH și RDC, au suferit diminuări substanțiale în

valoarea mijloacelor financiare alocate în acest scop. Astfel, din suma totală de 3305,1 mil. lei a investițiilor în capitalul fix, care este în diminuare cu 8% comparativ cu primele şase luni ale anului precedent, peste 56 la sută revine RDCH, cu o creștere de 9,2% față de aceeași perioadă a anului 2009.

Tabelul 14. Investiții în capitalul fix și construcții

Regiunile de dezvoltare	Investiții în capital fix		din care, lucrări de construcții-montaj	
	realizări, mil. lei	în % față ianuarie-iunie 2009	realizări, mil. lei	în % față ianuarie-iunie 2009
Mun. Chișinău	1856,3	109,2	1040,6	92,0
Nord	482,8	75,2	177,8	103,5
Centru	417,9	103,6	244,1	102,4
Sud	205,5	68,3	86,0	56,0
UTA Găgăuzia	66,4	69,3	34,0	65,0
Total, inclusiv	3305,1	96,4	1726,8	92,0

Dacă investițiile în capitalul fix a RDN, cota căreia este de 14,6% s-au diminuat cu aproape 25%, apoi pentru RDS și RDUTAG acestea s-au redus cu 31,7 și respectiv 32,7 la sută.

TRANSPORTUL RUTIER PE REGIUNI

Indicatorii ce țin de transportul de mărfuri prin întreprinderile de transport auto, în total pe țară sunt în creștere, însă doar ceea ce ține de transportul de mărfuri. Neînțând cont de faptul că, în trimestru I al anului curent acest indicator era în diminuare cu 11,4% în minus față de perioada similară a anului trecut, la sfârșitul lunii iunie acesta s-a revărsat fiind în creștere cu 10,8% pe țară. Progresele RDCH la acest indicator nu sunt esențiale – de doar +1,2 puncte, pe când RDC a avut creșteri a cu 41,1% prin transportarea a peste 310,4 mii tone mărfuri. Celelalte regiuni au crescut volumul de mărfuri transportate în mediu cu 10 la sută.

Aceste evoluții se explică și prin caracterul sezonier de influență a complexului agroalimentar.

În ciuda faptului că, RDC, RDS și UTA Găgăuzia au avut evoluții pozitive la capitolului de transport a pasagerilor cu 8-12 la sută, diminuarea acestui indicator cu peste 6% în RDCH și 8 în RDN a dus la descreșterea numărului pasagerilor transportați pe țară cu 3,3%.

COMERȚUL CU AMĂNUNTUL ÎN ASPECT REGIONAL

Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul a avut o evoluție pozitivă în toate regiunile țării, creșterea medie fiind de 7,6% pe țară. Totodată, unele raioane au avut creșteri de 25-30% comparativ cu perioada similară a anului 2009 și doar 8 raioane nu au atins nivelul perioadei similare, fiind în diminuare cu 10-15 la sută.

REGIUNEA DE DEZVOLTARE TRANSNISTRIA

Criza economico-financiară a Transnistriei nu se retrage

Vulnerabilitatea economiei Transnistriei sub efectele negative ale crizei financiare mondiale continuă să fie evidențiată și în primele luni ale anului curent.

Unul din factorii cu influență negativă asupra economiei regiunii a fost presiunea inflației asupra pieței interne de consum. Astfel inflația pentru primele trei luni ale anului curent a constituit 6,5%, inclusiv în ianuarie – 2,56%, februarie – 2,96% și martie – 0,8%. Comparativ cu trimestru I al anului 2009, acesta este în creștere cu 5,9 la sută și cu 2,44% în creștere față de trimestrul IV al anului precedent. Prin analiza indicelui prețului de consum menționăm că în primele luni ale anului au sporit prețurile la produsele alimentare cu mai bine de 5%, cea mai mare influență, în acest sens, a avut creșterea prețului la legume (38,2%), cartofi (17,69%), zahăr (33,16%). Sporirea indicelui prețului de consum la produsele nealimentare cu 3,74% au fost determinate de creșterea prețurilor la medicamente (8,3%), combustibil (8,25%), țigări (11,86%).

Pe lângă cele menționate, în primul trimestru al anului 2010, tarifele la servicii au crescut cu 13,16 la sută.

Dacă e să analizăm nivelul dezvoltării economice în trim. I al anului 2010 cu perioada similară al anului 2008, majoritatea indicatorilor nici pe de parte nu ating nivelul de până la criza financiară. Astfel volumul producției industriale s-a diminuat în perioada analizată cu 18,3% față de trim. IV al anului 2009 și cu 26,2 la sută față de trim I al anului 2008. Industria metalurgică se află în aceeași situație. Chiar dacă a atins același volum de producere comparativ cu trim. I al anului 2009, industria metalurgică este în diminuare cu 45,1% și 61% față de trim IV al anului precedent și respectiv trim. I al anului 2008.

În același timp, valoarea schimburilor comerciale s-a diminuat 26,7 și respectiv cu 40,9 la sută.

În regiune continuă să crească și nivelul șomajului, astfel în perioada analizată față de perioada similară a anului precedent aceasta s-a majorat cu 2,1%.

ECONOMIA MONDIALĂ

Tendințe generale

Prima jumătate de an din 2010, a fost peste așteptările celor mai optimiști experți. Economia mondială își revine din criză mai rapid decât se estimase, totuși viteza cu care economiile se redresăză este inegală. Toate sectoarele economiei au avut un avânt puternic, datorat în mare măsură creșterii cererii și încrederii robuste din partea consumatorilor. Situația din 2008-2009 a fost într-adevăr foarte alarmantă, de aceea este important pentru țările emergente și nu numai, să acționeze eficient, să nu se repete ceea ce s-a întâmplat acum doi ani, adică să nu se întâmpile o evoluție în W. În continuare vulnerabilitatea țărilor europene în contextul actualei crize este destul de ridicată. Si această vulnerabilitate este generală, atât în țările din Uniunea Europeană, cât și în lume. În acest context, toate țările au adoptat măsuri mai puțin populare, dar sunt măsuri care pot funcționa eficient. Cel mai important obiectiv îl reprezintă evitarea unei noi crize și menținerea, deși lentă, a relansării economice. Foarte multe țări au fost nevoie să se împrumute pentru atenuarea impactului crizei în 2010 și pentru obținerea unui efect multiplicator al investițiilor pe timp de criză.

Relansare economică mondială

Cel mai mare avânt economic continuă să fie prezent în țările din Asia. Astfel, China își continuă ascensiunea economică depășind pentru prima oară, din punct de vedere statistic, Japonia la PIB. Este practic deja a doua economie în lume devansând Japonia cu 49 mlrd dolari în trimestrul doi al anului 2010.

PIB-ul Japoniei în al doilea trimestru al anului 2010 este estimat la aproximativ 1,288 mlrd de dolari, sau 118. 538 mlrd de yeni, în timp ce PIB-ul Chinei a ajuns la 1,337 mlrd de dolari în aceeași perioadă. China este de așteptat să devanzeze Japonia pentru a deveni a doua economie, imediat după Statele Unite până la sfârșitul anului 2010. De fapt, PIB-ul Chinei s-a diminuat în trimestrul doi față de primul, însă micșorarea a fost mai mică decât cea înregistrată în Japonia.

O simplă comparație trimestrială ar putea duce în eroare. PIB-ul total al Japoniei în prima jumătate a anului 2010 a fost de 2,587 mlrd de dolari (aproximativ 236,284 miliarde de yeni), mai mare decât cel al Chinei cu 55 mlrd dolari, care cifrează în total o sumă de 2,532 mlrd de dolari (aproximativ 17,284 mlrd de yuani). În continuare, Japonia va rămâne în avans față de China la capitolul infrastructură și calitatea vieții populației.

Economia Statelor Unite a încetinit în trimestrul al doilea (aprilie-iunie) la o rată anuală de 2,4% de la 3,7% în trimestrul anterior. Evoluția reală a PIB în al doilea trimestru reflectă în primul rând, contribuții pozitive din investiții în mijloace fixe, exporturi, consum, cheltuieli ale guvernului federal. Importurile, care se scad din calculul PIB, au crescut.

Exporturile de bunuri și servicii au crescut cu 10,3 procente în al doilea trimestru, comparativ cu o creștere de 11,4 la sută în primul. Importurile de bunuri și servicii au crescut cu 28,8 la sută, comparativ cu o creștere de 11,2 la sută. Rata şomajului se menține stabil la 9,5% cu mici fluctuații în prima jumătate a anului 2010 și astfel se reușește să se evite probleme de ordin politic și social.

Economia în zona euro s-a extins la o rată anuală de 1,00 la sută în ultimul trimestru. Produsul intern brut în această regiune este în valoare de 12,456

**Recuperarea
economiei
europene – cea
mai modestă
ascensiune în
2010**

**Economia Greciei
coboară a
șaptea perioadă
consecutiv**

miliarde de dolari sau 20% din economia mondială, potrivit Băncii Mondiale. Germania s-a reafirmat ca motorul creșterii economice din zona euro, după ce produsul intern brut a atins rata de 2,2 la sută în al doilea trimestru comparativ cu ultimele trei luni.

Temerile noastre referitor la situația din zona euro, expuse în numărul anterior, s-au adeverit. În ciuda evoluției spectaculoase a Germaniei, regiunile periferice ale Europei - inclusiv Grecia, Irlanda, Spania și Portugalia - au avut o expuñere foarte mare la criză, și în acest sens economiile lor au fost marcate de creșterea datoriei guvernelor. Economia Greciei a coborât în continuare, deja a șaptea perioadă consecutivă. În trimestrul al doilea din anul 2010 Grecia a avut o scădere economică de 1,5%, cea a Italiei a crescut la 0,4 la sută, iar Spania și Portugalia la 0,2%. Ca rezultat, Germania are o pondere enormă pentru creșterea din întreaga regiune.

În tot cazul, creșterea economică a fost trasată atât în zona euro cât și în zona EU 27, în mărime de 1% pentru trimestrul doi. În primul trimestru rata de creștere a fost de 0,2% în ambele zone. Șomajul în UE a fost stabil pe parcursul primei jumătăți de an, și s-a cifrat la 10% în ultimele luni. Expertii consideră că piañă muncii din UE este pe punctul de a crea noi locuri de muncă.

Consumul în Europa este încă relativ scăzut. Încă nu există semnale de a crede că cererea internă s-a redresat. Din contra, pofta pentru consum posibil să fie tăiată de înăsprirea măsurilor fiscale, care a fost lansată în cele mai multe state membre din UE.

Deja putem spune cu anumită certitudine că anul 2010 va fi anul în care economia mondială își va reveni din cea mai severă criză din ultimele decenii. Deși instituñiile internañionale, precum FMI, rectifică iarăși în ascensiune evoluñia PIB mondial de la 3,9% până la 4,6%, procesul de redresare ar putea fi periclitat dacă guvernele vor retrage prea rapid programele de susþinere, care în 2009 s-au ridicat la mii de miliarde de Euro. Ținând cont că anul 2009 a fost un an în care zona euro s-a pomenit în zona extremelor, pentru Uniunea Europeană, FMI se aşteaptă la un avans al PIB de 1% în 2010. UE este singura regiune pentru care nu au fost modificate prognozele. Pentru Statele Unite, ținând cont de creșterea economică de la început de an, FMI modifică estimările anterioare la 3,3%, depăñind prognoza anterioară de 2,7% (vezi tabelul 12).

Tabelul 12. Prognoza creșterii economice globale

	Creșterea PIB fañă de anul precedent, %			
	2008	2009	2010est.	2011est.
Creșterea economică mondială	3.0	-0.6	4.6	4.3
Economiile avansate	0.5	-3.2	2.6	2.4
SUA	0.4	-2.4	3.3	2.9
Zona euro	0.6	-4.1	1.0	1.3
Japonia	-1.2	-5.2	2.4	1.8
Economiile emergente și în proces de dezvoltare	6.1	2.5	6.8	6.4
CSI	5.5	-6.6	4.3	4.3
Rusia	5.6	-7.9	4.3	4.1
China	9.6	9.1	10.5	9.6
India	6.4	5.7	9.4	8.4
Brazilia	5.1	-0.2	7.1	4.2

Sursa: World Economic Outlook, iunie 2010, FMI

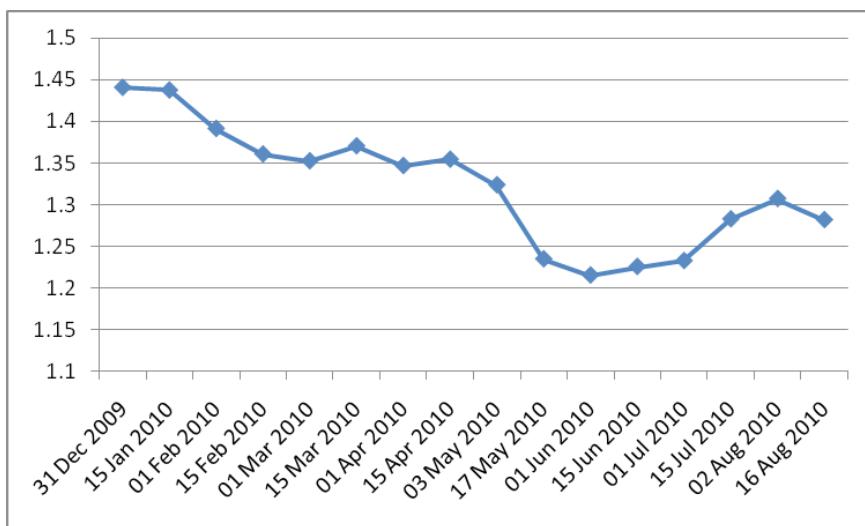
Economiile emergente și în proces de dezvoltare sunt în topul creșterilor economice

Economia mondială a început să crească din nou, dar recuperarea va fi inegală. După intervenția fără precedent a băncilor centrale și a guvernelor, economia globală a început să se consolideze, rezultatele fiind vizibile deja în prima jumătate a anului 2010. Cu toate acestea, problemele persistă în unele țări din UE, evoluția cărora va depinde de gestionarea împrumuturilor voluminoase încasate recent. FMI se așteaptă ca economiile avansate, după o contracție de 3,2% în 2009, să crească cu 2,6%. Totuși, la nivel mondial, se programează un avans de 4,6%, datorat creșterii puternice a economiilor emergente și țărilor în proces de dezvoltare cu 6,8% în 2010.

Valoarea dolarului SUA față de moneda europeană

Moneda Euro a înregistrat o scădere record începând cu decembrie 2009, pe fundalul dificultăților cauzate UE de către Grecia. În al doilea trimestru al anului a fost o încercare de revitalizare a EUR versus USD, care a fost mai curând provocată de acțiunile autorităților monetare ale SUA. SUA are ca politică stimularea exporturilor, ce reprezintă o componentă importantă a creșterii economice. Aprecierea atât de drastică a dolarului SUA față de moneda EURO nu se înscră nicidcum în politica SUA.

Figura 20. Evoluția ratei EUR/USD

Sursa: Banca Centrală Europeană

Confidența privind măsurile Guvernului Grec care au contribuit la stabilizarea parității EUR/USD, a fost spulberată de semnalele negative privind deficitul bugetar ale Spaniei și Portugaliei. Astfel o ușoară apreciere în aprilie curent a monedei euro a fost transformată într-un trend de nesiguranță și mai curând în devalorizarea față de USD în ultimile luni ale trimestrului doi. Interesele băncii centrale ale Europei sunt orientate spre stabilizarea situației. Deprecierea euro duce la stimularea exporturilor Comunității Europene, dar o depreciere prea mare poate duce la efecte socio-economice negative pe alte domenii. De aceea, politicile băncii europene centrale vor merge spre stabilizarea valutei euro. În

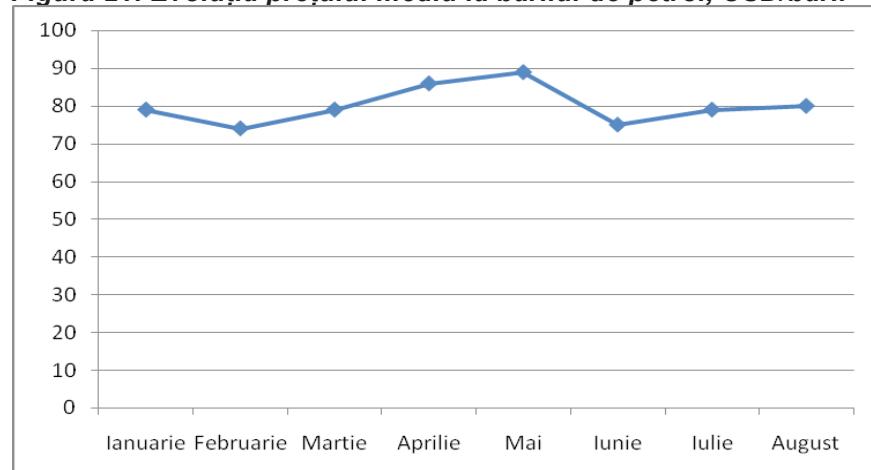
coroborare cu politica SUA de a stimula exporturile, este foarte probabil ca euro să înregistreze creștere în a doua jumătate de an. O prognoză pentru un termen mai mare este recunoscut și de experții internaționali că are un grad mare de incertitudine.

Piața mondială a petrolului

Barilul de petrol la un preț moderat în 2010, dar cu risc de creștere persistent

În 2010, prețul barilului de petrol se menține relativ constant, cu unele oscilații. La începutul anului, prețul era de 78 USD/baril, atingând, în primele zile ale lunii mai cota de 89 USD/baril, adică maximul înregistrat în 2010. Totuși, până la sfârșitul lunii iunie, prețul per baril a scăzut până la un nivel mai mic decât cel de la începutul anului, înregistrând o valoare de 74 USD/baril. Pe parcursul lunii iulie, prețul petrolului a crescut până la 79 USD/baril, iar în prima săptămână din august a ajuns deja la cotația de 80 USD/baril.

Figura 21. Evoluția prețului mediu la barilul de petrol, USD/baril

Sursa: Bloomberg, CPE

Principalul factor care influențează piața mondială a petrolului îl constituie situația economiei mondiale, în special indicii macroeconomici ai SUA, care influențează direct asupra valorii barilului de petrol. Piața este în așteptare și este greu de estimat încotro se va duce prețul petrolului în viitorul apropiat. La moment menținem prognoza pentru 2010, enunțată în numărul anterior al Monitorului Economic, precum că petrolul va oscila, probabil, în jurul valorii de 80 dolari SUA/baril. Menționăm că mai există pârghii care pot menține o explozie a prețurilor la petrol cum ar fi creșterea importurilor chineze, întărirea yuanului. În acest caz există pericolul unui preț de trei cifre al aurului negru până la sfârșitul anului. Or, în condiția de relansare economică, un preț mare al petrolului devine o piedică în plus în calea unei creșteri economice durabile, iar prețurile mari per baril afectează toate industriile și toți consumatorii.

Piața mondială a grâului

Prețul grâului urcă vertiginos în 2010

Anul 2010 va fi unul de încercare pentru culturile cerealiere, inclusiv pentru producția de grâu, care, la nivel mondial, se estimează că va

fi în anul curent, de 651 milioane de tone, cu aproape 4% mai mică comparativ cu anul trecut.

Seceta și temperaturile ridicate din Rusia, Kazahstan, Ucraina și din țările din nord-vestul Europei, alături de ploile din Canada și sud-estul Europei vor conduce în anul curent la o criză a grâului pe plan mondial din cauza deciziei luate de Rusia de a stopa exporturile de grâu dar și a recoltei reduse din bazinul Marii Negre.

Aceasta ar putea aduce câștiguri însemnante pentru producătorii europeni de cereale. De aceea este de așteptat ca Uniunea Europeană să preia o parte din cota de piață deținută până acum de Rusia și Ucraina.

Potrivit organizației ONU pentru alimentație și agricultură, întreruperea de către Rusia a exporturilor de cereale din cauza caniculei a creat o situație distorsionată pe piața grâului. O majorare continuă de prețuri la grâu ar putea determina probleme de securitate alimentară în țările sărace. Totuși, temerile unei noi crize alimentare mondiale nu sunt justificate la acest moment.

Evoluția economică a principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova

Rusia

În prima jumătate a anului 2010 economia Rusiei a avansat cu peste 4%, comparativ cu perioada similară a anului trecut, potrivit serviciului federal de statistică din Rusia.

Economia, pe fonul efectelor caniculei și incendiilor devastatoare, va avea de suferit considerabil și își va încetini ritmul și mai mult. Prejudiciile se cifrează la 1% din PIB, adică la peste 11 miliarde de euro.

Criza din Rusia se poate atenua pe fonul stabilității sau chiar majorării în unele perioade a prețului la resursele energetice. Rusia este cel mai mare producător de petrol și gaze din lume, aceasta fiind principala sură a puterii sale, dar și un risc economic semnificativ. Aproape 65% din veniturile din exporturile țării provin din petrol și gaze - un sector ce reprezintă aproximativ 20% din PIB. Până nu demult, Rusia era principala forță din cadrul țărilor emergente BRIC (Brazilia, Rusia, India și China), însă performanța proastă a Rusiei în anul 2009 a demonstrat încă o dată în plus vulnerabilitatea acestei țări.

Crestere economică a Rusiei susținută de prețul la resurse energetice

Din cauza caniculei, companiile au anunțat sistarea activității de producție și reducerea programului de muncă. Tot din cauza calamităților, au fost modificate și prognozele de inflație pentru 2010, de la 6,8% la 8,5%. Estimările oficiale indică o inflație de 6% în acest an, dar guvernul Rusiei admite majorarea indicatorului pe fonul calamităților naturale.

Totuși, pentru anul 2010, previziunile de creștere economică a Rusiei au avansat ușor, față de cele expuse în numărul precedent al Monitorului Economic, până la un minim de 4%, pe fonul majorării ușoare a cotațiilor la hidrocarburi.

Economia ucraineană - cu noi performanțe, după un declin dureros

Ucraina

Economia Ucrainei a avut o performanță mai bună decât cea a Rusiei, înregistrând o creștere de 6% în trimestrul doi 2010, evoluție susținută de exporturi, care s-au majorat cu 33,5% preponderent în sectorul metalelor. Importurile au crescut și ele, dar într-un ritm mai scăzut, cu 29,6%.

Preliminar, creșterea a fost de 3,9% față de primele trei luni ale anului. PIB-ul Ucrainei a crescut pentru al doilea trimestru consecutiv, după ce anul trecut s-a contractat cu 15,1%, înregistrând cel mai puternic declin din 1994.

Producția industrială, care reprezintă un sfert din economia Ucrainei, s-a majorat cu 12% în primele șase luni, comparativ cu un declin de 31% față de perioada similară din 2009. Inflația, prezentă și ea în economia ucraineană, a atins cota de peste 3% în prima jumătate a anului 2010.

Creșterea economică a Ucrainei în anul 2010 ar putea fi peste 4%, stimulată de sporirea cererii externe, spre deosebire de anii anteriori crizei, când motorul creșterii venea din interior, în baza sporirii cererii interne de consum.

România în proces de restructurare economică

România

Produsul Intern Brut al României a avut un declin anual pe primele șase luni de 1,5%. Economia română va stagna în 2010 din cauza noilor măsuri de austерitate, ce includ majorarea de TVA, reducerea numărului de bugetari, care vor frâna cererea internă.

În contextul procesului de restructurare, rata șomajului va crește drastic de la 7,4% cât a fost înregistrat în iunie, determinând presiuni asupra bugetului de asigurări sociale pentru șomaj, unde cheltuielile aproape că s-au dublat, iar veniturile au rămas practic aceleași.

Inflația va crește și ea, pe fonul majorării de TVA cu 5% la sfârșitul trimestrului doi. Doar în luna iulie, imediat după creșterea TVA, indicele prețului de consum a sărit la valoarea de 2,6%.

Dacă în primul trimestru previziunile noastre se opreau la o cifră de creștere de 1,3%, atunci, ținând cont de evoluțiile din prima jumătate de an, aliniate cu măsurile luate de guvernul român, putem spune că România va avea în 2010, în cel mai bun caz, o creștere economică neglijabilă, în jur de zero; astă în caz că nu se vor adeveri prognozele oficiale de scădere economică de 1,9%.

Germania

Exporturile germane, ajutate de o scădere a valorii monedei euro, au înregistrat cea mai rapidă expansiune, avansând PIB-ul Germaniei până la 2,2% în al doilea trimestru. Astfel, Germania își confirmă încă o dată poziția sa de motor de creștere economică a Uniunii Europene. Cheltu-

Germania – își demonstrează capacitatea de a fi în fruntea economiilor europene

ielile publice și private au avut și ele un aport pozitiv la creșterea înregistrată. Dar, principalii factori de creștere în al doilea trimestru au fost anume exporturile și investițiile.

Exporturile germane au fost în valoare de 86,5 miliarde de euro în luna iunie 2010. Economia germană este în mare măsură orientată spre export. Acest fapt e demonstrat de ponderea exporturilor în economie, reprezentând mai mult de o treime din producția națională. Exporturile sale principale sunt: autovehicule, utilaje, produse chimice, dispozitive electrice și a tehnologiei de telecomunicații. Majoritatea exporturilor din Germania rămân a fi destinate tot Europei. Pentru Germania, principalii parteneri de export sunt Franța, Statele Unite ale Americii, Marea Britanie și Italia.

Guvernul Germaniei consideră deja că o creștere economică de peste 2% este posibilă pentru acest an, estimând 1,5% anterior.

Italia

În privința economiei italiene, veștile sunt mai triste, decât în cazul Germaniei. Totuși, Italia a înregistrat în prima jumătate de an, la capitolul creștere economică valoarea pozitivă de 0,4%. Economia italiană este condusă în mare parte de fabricarea de bunuri de consum de înaltă calitate fabricate de către întreprinderile mici și mijlocii. Iar revigorarea exporturilor de aceste bunuri este critică pentru susținerea creșterii continue.

Ca și în cazul altor țări membre, în Italia, intreruperea măsurilor de stimulare fiscală în a doua jumătate a anului 2010 și efectele restrictive ale ajustării bugetare ar duce la o încetinire a activității economice, comparativ cu primele șase luni ale acestui an. De aceea Guvernul italian va trebui să tină sub control acest aspect economic.

Reiterăm faptul că, Guvernul italian a revizuit în urcare previziunea de creștere economică pentru acest an, la 1,1%, de la nivelul de 0,7% estimat anterior. Revizuirea în urcare a programei se datorează perspectivelor unei reveniri mai puternice a comerțului mondial, ce va avantaja economia Italiei, bazată pe exporturi.

ANEXE STATISTICE

Tabelul 1. PIB după utilizări, milioane MDL, prețuri curente

Anul	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010e
PIB	19 052	22 556	27 619	32 032	37 652	44 754	53 354	62 840	60 043	66 545
Consum final	19 263	23 289	29 706	33 298	41 368	50 972	60 104	71 534	67 738	76 273
gospodării	16 385	18 493	24 417	28 125	34 694	41 360	48 826	57 944	52 354	58 951
administrație publică și privată	2 878	4 796	5 739	5 173	6 674	9 612	11 278	13 590	15 384	17 322
Formarea brută de capital	4 436	4 886	6 401	8 443	11 607	14 656	20 360	24 684	14 261	16 400
formarea brută de capital fix	3 190	3 682	5 127	6 787	9 258	12 691	18 222	21 392	13 491	14 100
modificarea stocurilor	1 246	1 204	1 274	1 656	2 349	1 965	2 138	3 292	770	2 300
Exporturi nete de bunuri și servicii	-4 647	-5 619	-8 325	-9 936	-14 042	-21 004	-27 118	-31 916	-21 956	-26 128
exporturi de bunuri și servicii	9 536	11 834	14 487	16 398	19 526	20 591	24 176	25 603	22 115	26 317
importuri de bunuri și servicii	-14 183	-17 453	-22 812	-25 107	-33 568	-41 595	-51 294	-57 519	-44 071	-52 444
Memo: PIB în milioane USD, rsma	1 481	1 663	2 007	2 520	2 895	3 356	4 484	6 048	5 215	5 345

Tabelul 2. Structura PIB după utilizări, %

Anul	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010e
PIB	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Consum final	101,1	103,2	107,6	104,0	109,9	113,9	112,7	113,8	112,8	114,6
gospodării	86,0	82,0	88,4	87,8	92,1	92,4	91,5	92,2	87,2	88,6
administrație publică și privată	15,1	21,3	20,8	16,1	17,7	21,5	21,1	21,6	25,6	26,0
Formarea brută de capital	23,3	21,7	23,2	26,4	30,8	32,7	38,2	39,3	23,8	24,6
formarea brută de capital fix	16,7	16,3	18,6	21,2	24,6	28,4	34,2	34,0	22,5	21,2
modificarea stocurilor	6,5	5,3	4,6	5,2	6,2	4,4	4,0	5,2	1,3	3,5
Exporturi nete de bunuri și servicii	-24,4	-24,9	-30,1	-31,0	-37,3	-46,9	-50,8	-50,8	-36,6	-39,3
exporturi de bunuri și servicii	50,1	52,5	52,5	51,2	51,9	46,0	45,3	40,7	36,8	39,5
importuri de bunuri și servicii	-74,4	-77,4	-82,6	-78,4	-89,2	-92,9	-96,1	-91,5	-73,4	-78,8

Tabelul 3. Producția industrială, milioane MDL, prețuri curente

Anul	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010e
Total industrie	10 428	12 624	15 963	17 591	20 770	22 371	26 174	29 655	23 267	26 200
Industria prelucrătoare	8 108	10 066	13 311	14 665	17 627	18 718	21 390	24 045	14 422	17 030
Energie electrică, gaze și apă	1 902	1 974	1 989	2 069	2 235	2 368	3 176	3 853	3 035	3 520

Tabelul 4. Produsul agricol brut, milioane MDL

	Total	Modificarea anuală reală, %	Producția vegetală	Modificarea anuală reală (%)	Producția animală	Modificarea anuală reală	Servicii	Modificarea anuală reală
2001	8 646,0	6,4	5 727,0	8,8	2 655,0	1,2	264,0	-4,3
2002	9 474,0	3,4	6 298,0	25,0	2 870,0	5,7	306,0	15,9
2003	10 354,0	-13,6	7 086,0	-17,3	2 937,0	-4,9	331,0	8,1
2004	11 819,0	20,8	7 900,0	29,3	3 524,0	4,0	395,0	19,3
2005	12 688,0	0,8	8 449,0	-2,2	3 851,0	8,4	388,0	1,3
2006	13 734,0	-1,1	9 079,0	-3,4	4 278,0	4,0	377,0	5,0
2007	12 825,0	-23,1	7 941,0	-33,6	4 509,0	-1,4	375,0	-
2008	16 503,0	32,1	10 600,0	68,9	5 519,0	-18,9	384,0	-
2009	13 242,0	-9,9	7 740,0	-17,4	5 152,0	11,8	350,0	-

Tabelul 5. Principalele produse agricole

Perioada	Cereale și leguminoase boabe, mii tone	Struguri, mii tone	Fructe și pomușoare, mii tone	Legume, mii tone	Carne(greutate vie), mii tone	Ouă, milioane	Lapte, mii tone
2001	2 628,0	505,0	317,0	448,0	115,0	618,0	579,0
2002	2 587,0	641,0	327,0	397,0	120,0	671,0	604,0
2003	1 613,0	677,0	617,0	361,0	118,0	620,0	593,0
2004	2 994,0	686,0	430,0	315,0	119,0	668,0	628,0
2005	2 838,0	518,0	384,0	389,0	121,0	762,0	659,0
2006	2 290,0	466,0	460,0	475,0	134,0	765,0	628,0
2007	902,0	598,0	277,0	222,0	141,0	704,0	604,0
2008	3 169,0	635,0	370,0	376,0	110,0	562,0	543,0
2009	2 171,0	682,0	305,0	307,0	128,0	640,0	575,0
2010e	2 420,0	470,0	320,0	310,0	127,0	730,0	529,0

Tabelul 6. Bugetul Național mld. MDL

	2005	2006	2007	2008	2009	2010e
BUGETUL PUBLIC NATIONAL	14 528	17 845	22 292	25 517	23 244	25 227
I. Bugetul de Stat	8 738	11 117	14 059	15 978	13 568	15 494
II. Bugetul Asigurărilor Sociale	3 696	4 348	5 157	6 363	7 574	8 126
III. Bugetul de Asigurări în Medicină		1 559	2 036	2 689	2 851	3 089
IV. Bugetele locale	3 785	4 796	5 649	6 129	6 286	7 000
Transferuri de la bugetul de stat spre alte bugete		3 752	4 456	5 511	7 035	8 482

Tabelul 7. Indicatori monetari, sfârșitul perioadei

	Numerar în circulație		Agregatul M1		Agregatul M2		Agregatul M3		Rezerve valutare ale BNM, milioane USD	MDL/USD media perioadei
	milioane MDL	creștere %	milioane MDL	creștere %	milioane MDL	creștere %	milioane MDL	creștere %		
Q1'03	2193,1	-4,2	3 243,2	-3,1	4 455,1	-1,4	6 885,7	5,7	250,4	14,2
Q2'03	2364,1	7,8	3 469,8	7,0	4 749,5	6,6	7 300,7	6,0	260,1	14,4
Q3'03	2907,5	23,0	4 054,2	16,8	5 384,6	13,4	8 199	12,3	285,9	13,9
Q4'03	2740,5	-5,7	4 151,5	2,4	5 621,9	4,4	8 509,2	3,8	302,3	13,3
Q1'04	2632,8	-3,9	4 068,2	-2,0	5 800,9	3,2	8 659,2	1,8	309,6	12,9
Q2'04	2853,4	8,4	4 273,3	5,0	6 130,1	5,7	9 099,1	5,1	295,7	11,9
Q3'04	3320,9	16,4	4 968,4	16,3	7 140,9	16,5	10 384,9	14,1	391,6	12,0
Q4'04	3699,9	11,4	5 564,2	12,0	8 136,5	13,9	11 719,6	12,9	470,3	12,4
Q1'05	3656,1	-1,2	5 530,8	-0,6	8 432,3	3,6	12 103,3	3,3	461,2	12,5
Q2'05	3 895,2	6,5	5 997,2	8,4	9 257,9	14,9	13 345,7	10,3	482,6	12,6
Q3'05	4 350,0	11,7	6 909,6	15,2	10 505,8	8,4	14 932,7	11,9	582,1	12,6
Q4'05	4 571,2	5,1	7 333,1	6,1	11 125,4	5,9	15 826,8	6,0	597,4	12,7
Q1'06	4 541,2	-0,7	6 992,3	-4,6	11 065,5	-0,7	16 299,6	3,0	587,7	12,9
Q2'06	4 924,0	8,4	7 672,1	9,7	11 582,9	4,9	17 790,0	9,1	632,7	13,2
Q3'06	4 744,7	-3,6	7 584,3	-1,1	11 295,8	-2,4	17 835,4	0,3	647,0	13,3
Q4'06	5 145,8	8,5	8 268,2	9,0	12 470,2	10,4	19 558,0	9,7	775,3	13,2
Q1'07	4 856,1	-5,6	7 946,9	-3,9	12 681,8	1,7	19 948,3	2,0	750,0	12,5
Q2'07	5 421,6	11,6	8 744,4	10,0	14 199,7	12,0	22 110,0	10,8	745,2	12,4
Q3'07	5 928,4	9,3	9 518,3	8,9	15 846,9	11,6	24 767,2	12,0	950,6	12,0
Q4'07	6 664,9	12,4	10 923,5	14,8	18 379,4	16,0	27 344,2	10,4	1 050,0	11,4
Q1'08	6 367,4	-4,4	10 241,0	-6,2	19 108,5	4,0	28 470,4	4,1	1 093,8	11,1
Q2'08	6 594,1	3,6	10 859,3	6,0	20 497,6	7,3	30 149,1	5,9	1 186,6	10,3
Q3'08	7 176,5	8,8	11 400,2	5,0	21 779,3	6,3	32 356,0	7,4	1 303,9	10,2
Q4'08	7 578,7	5,6	11 609,2	1,8	21 757,2	-0,1	31 663,9	-2,1	1 505,3	10,4
Q1'09	5 612,0	-26,0	8 966,2	-22,8	17 159,1	-21,1	28 110,4	-11,3	1 132,3	10,6
Q2'09	6 600,5	17,6	10 167,7	13,4	17 787,7	3,7	29 055,4	3,4	1 210,0	11,2
Q3'09	7 258,0	10,0	11 223,0	10,4	18 424,4	3,6	29 576,6	1,8	1 290,0	11,2
Q4'09	8 849,0	21,9	13 206,8	17,7	20 940,7	13,7	32 683,0	10,5	1 480,3	11,4
Q1'10	8 267,6	-6,6	12 451,1	-5,7	20 494,3	-2,1	32 588,9	-0,3	1 460,0	12,6
Q2'10	8 812,7	6,6	13 497,8	8,4	21 801,7	6,4	32 950,6	1,1	1 421,8	12,7
Q3'10e	9 297,4	5,5	14 273,0	5,7	22 726,3	4,2	34 053,6	3,3	1 500,0	12,4
Q4'10e	9 715,8	4,5	14 850,6	4,0	23 396,9	3,0	35 007,4	2,8	1 510,0	12,5

Tabelul 8. Indicatori creditari, milioane MDL, dacă nu este indicat altceva, sfârșitul perioadei

	Depozite la termen în MDL	Rata medie a dobânzii pentru total depozite în MDL, %	Depozite la termen în valută	Rata medie a dobânzii pentru total depozite în valută, %	Rata de refinanțare a BNM, %	Rata dobânzii la credite în lei, %	Rata dobânzii la credite în valută, %
Q1'03	1 211,9	12,3	1 544,1	3,0	10,5	19,5	11,0
Q2'03	1 280,1	11,9	1 654,7	2,9	10,5	19,6	10,8
Q3'03	1 330,4	12,2	1 741,6	2,8	12,0	18,7	10,2
Q4'03	1 469,6	13,8	1 813,0	3,7	14,0	19,4	11,2
Q1'04	1 725,9	15,0	1 806,0	4,5	14,0	20,8	11,5
Q2'04	1 856,3	14,8	1 909,0	4,9	14,0	21,2	11,3
Q3'04	2 145,9	15,8	2 051,8	5,1	14,5	21,0	11,3
Q4'04	2 572,3	15,5	2 393,6	5,4	14,5	21,0	11,5
Q1'05	2 901,5	15,4	2 538,0	5,3	14,0	20,9	11,3
Q2'05	3 260,7	13,5	2 614,0	5,2	13,0	19,6	11,2
Q3'05	3 596,2	12,7	2 709,5	5,1	12,5	18,7	11,0
Q4'05	3 792,3	11,5	2 800,0	5,1	12,5	17,8	10,9
Q1'06	4 057,8	11,3	3 463,7	5,0	12,5	18,3	11,0
Q2'06	3 911,0	11,1	4 184,9	5,2	12,5	17,8	11,0
Q3'06	3 711,5	11,8	4 579,3	5,2	12,5	18,2	11,1
Q4'06	4 202,0	13,2	4 893,2	5,3	14,0	18,5	11,3
Q1'07	4 734,9	14,0	5 283,2	5,6	14,5	18,6	11,1
Q2'07	5 455,3	15,4	5 582,9	5,9	13,5	18,7	11,0
Q3'07	6 328,6	15,1	5 940,7	6,1	15,3	18,9	10,8
Q4'07	7 455,9	15,5	6 717,7	6,3	16,0	19,0	10,8
Q1'08	8 867,5	15,9	7 033,2	6,6	16,3	19,1	10,9
Q2'08	9 638,3	17,3	7 312,0	8,8	18,0	20,3	11,4
Q3'08	10 379,1	18,8	8 178,7	10,7	18,0	22,4	12,5
Q4'08	10 148,0	19,7	7 955,6	11,4	15,5	22,5	13,6
Q1'09	8 192,9	20,2	8 565,0	11,2	11,5	23,1	13,5
Q2'09	7 620,0	16,2	11 267,7	8,4	9,0	20,7	12,8
Q3'09	7 201,4	14,0	11 152,2	5,9	5,0	19,2	12,1
Q4'09	7 733,9	10,3	11 742,3	5,0	4,2	18,2	11,4
Q1'10	8 043,3	8,8	12 094,6	3,6	7,0	17,3	10,3
Q2'10	8 123,7	6,7	12 336,5	3,3	7,0	16,5	10,5
Q3'10e	8 286,2	8,0	12 459,8	3,5	7,0	16,0	10,0
Q4'10e	8 369,0	8,5	12 584,4	3,8	7,0	16,5	10,0

Tabelul 9. Salarii

	Salariul lunar nominal, MDL (media perioadei)	Creșterea față de trimestrul precedent, % ajustată sezonier	Valoarea minimului de existență (medii lunare pe o persoană, lei), media perioadei	Raportul dintre salariul mediu nominal și minimum de existență, %
Q1'03	775,7	11,0	702,0	110,5
Q2'03	864,2	0,7	656,8	131,6
Q3'03	921,3	3,4	541,9	170,0
Q4'03	1 088,7	6,8	619,1	175,7
Q1'04	976,0	-2,1	702,0	139,0
Q2'04	1 087,7	4,7	726,9	149,6
Q3'04	1 123,3	4,1	584,1	192,3
Q4'04	1 282,3	2,9	682,4	187,9
Q1'05	1 148,0	-10,4	771,7	148,7
Q2'05	1 296,0	12,9	766,7	169,0
Q3'05	1 335,3	3,0	647,1	206,4
Q4'05	1 532,7	14,7	771,7	198,6
Q1'06	1 454,3	-5,1	878,7	165,5
Q2'06	1 684,0	15,8	968,2	173,9
Q3'06	1 774,0	5,3	816,6	217,2
Q4'06	1 948,0	9,8	929,0	209,7
Q1'07	1 783,0	-8,5	980,2	181,9
Q2'07	2 069,0	16,0	1 062,6	194,7
Q3'07	2 135,0	3,2	1 025,3	208,2
Q4'07	2 353,0	10,2	1 142,1	206,0
Q1'08	2 286,0	-2,8	1 318,3	173,4
Q2'08	2 583,0	13,0	1 389,3	185,9
Q3'08	2 602,0	0,7	1 260,5	206,4
Q4'08	2 747,0	5,6	1 355,8	202,6
Q1'09	2 569,0	-6,5	1 338,0	192,0
Q2'09	2 792,0	8,7	1 238,0	225,5
Q3'09	2 771,0	-0,8	1 085,0	255,4
Q4'09	2 920,0	5,4	1 120,0	260,7
Q1'10	2 747,0	-1,7	1 343,0	204,5
Q2'10	2 966,0	2,2	1 385,8	214,0
Q3'10e	3 075,0	1,1	1 350,0	227,8
Q4'10e	3 250,0	1,8	1 400,0	232,1

Tabelul 10. Structura populației ocupate, mii oameni

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010e
Total populație	3635	3627	3618	3607	3600	3589	3581	3573	3564	3550
Populația activă	1617	1615	1474	1433	1422	1357	1314	1303	1265	1255
Populația ocupată în economie	1499	1505	1356	1316	1319	1257	1247	1251	1184	1158
Şomeri	118	110	117	116	104	102	70	52	80,9	97

Tabelul 11. Rata inflației, %

	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sep	Oct	Noi	Dec	Față de decembrie anul precedent
2001	1,2	0,3	0,3	1,5	0,5	-3,5	-1,7	-0,5	0,9	1,3	1,1	1,9	6,3
2002	1,3	-3,4	0,5	1,9	1,6	-3,4	-1,5	-0,6	0,8	1,2	1,2	1,9	4,4
2003	1,9	1,8	0,9	1,5	0,5	1,0	1,3	0,4	1,6	2,1	1,1	0,7	15,7
2004	1,5	0,9	0,6	0,9	0,5	0,1	0,3	0,5	1,0	2,2	1,8	1,6	12,5
2005	1,1	2,1	0,8	1,4	0,1	-0,8	-1,1	0,2	1,2	1,5	1,9	1,4	10,0
2006	1,9	1,4	1,5	1,0	1,2	0,0	-0,4	0,8	1,1	1,6	1,7	1,2	13,8
2007	0,8	0,6	0,6	1,0	0,9	0,0	1,1	2,2	1,6	1,6	1,3	0,9	13,3
2008	1,4	1,5	1,1	1,6	1,5	-1,2	-0,9	0,7	0,6	0,8	0,0	-0,2	7,1
2009	-0,1	-1,1	-0,8	0,3	0,2	-0,3	-0,6	-1,1	0,6	1,5	1,0	0,9	0,5
2010e	2,3	2,1	0,7	0,3	0,1	-0,5	-0,6	-0,9	1,0	1,3	1,2	1,2	8,5

Tabelul 12. Balanța de plăti și poziția investițională netă, milioane USD

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Contul curent	-19,80	-130,17	-46,13	-225,81	-379,72	-695,14	-1 009,34	-439,29
Soldul balanței comerțului cu mărfuri	-377,80	-623,01	-754,17	-1 191,50	-1 585,66	-2 307,95	-3 223,39	-1 943,55
Exporturi FOB	659,70	805,09	994,07	1 104,58	1 058,76	1 368,46	1 646,65	1 329,16
Importuri FOB	-1 037,50	-1 428,10	-1 748,24	-2 296,08	-2 644,42	-3 676,41	-4 870,04	-3 272,71
Balanța serviciilor	-40,34	-44,33	-20,97	-20,74	4,20	20,01	25,85	-28,76
Venituri, inclusiv	156,58	230,79	357,04	410,89	402,06	414,27	583,90	313,73
Compensare pentru muncă	185,69	289,02	438,94	476,83	522,60	592,89	763,00	497,73
Transferuri curente	241,76	306,38	371,97	575,54	799,68	1 178,53	1 594,30	1 219,29
Contul de capital și financiar	43,90	82,64	-54,54	47,56	315,42	556,55	925,82	376,83
Contul de capital	-19,27	-19,01	-12,81	-3,83	-22,78	-7,96	-14,67	-17,54
Investiții directe	83,60	73,64	147,79	190,86	251,79	481,39	679,40	79,45
Investiții de portofoliu	-27,38	-23,75	-9,77	-6,95	-4,79	-4,51	6,38	-5,82
Alte investiții	33,91	65,78	-32,33	-2,31	231,77	616,96	705,78	119,85
Erori / omisiuni	-24,10	47,53	100,67	178,25	64,30	138,59	83,52	62,46
Pozitia investițională netă	-1 545,73	-1 679,60	-1 575,91	-1 701,98	-2 086,50	-2 726,45	-3 735,92	-4 072,09

Tabelul 13. Creșterea PIB în principalele țări-partener

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010e	Ponderea în exporturile Moldovei, %, 2009
Rusia	5,0	4,7	7,3	7,2	6,4	7,7	8,1	5,6	-7,5	4,0	24,3
Zona Euro:	1,9	0,9	0,8	2,2	1,7	2,9	2,7	0,9	-4,2	1,0	
Italia	1,8	0,5	0,0	1,5	0,7	2,0	1,6	-1,0	-3,2	1,1	10,3
Germania	1,2	0,0	-0,2	1,2	0,8	3,0	2,5	1,3	-2,9	2,0	4,9
România	5,6	5,0	5,3	8,5	4,1	7,9	6,2	7,1	-8,5	0,0	16,6
Ucraina	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,1	-14,0	4,0	6,1

Tabelul 14. Importurile Moldovei după țările de origini, milioane USD

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010e
CSI	334,5	434,8	593,4	764,8	915,9	1020,8	1333,7	1737,2	1140,4	1118,7
Rusia	136,3	168,6	183	212,3	273,6	417	498,6	666,1	373,2	-
Ucraina	164,2	225,3	309,3	436,3	491,4	516,5	687	838,9	458,8	-
Belarus	38,7	39,1	50,6	64,3	84,5	74,6	118,7	199,1	137,4	-
Altele	4,70	1,80	50,50	51,90	66,40	12,70	29,40	33,10	170,6	-
UE	249,00	290,60	505,80	581,10	752,30	837,50	1681,30	2105,40	1422,5	1681,4
România*	-	-	-	-	-	-	449,10	590,80	311,7	-
Germania	93,60	101,30	135,60	150,20	190,90	214,10	319,40	364,50	252,3	-
Italia	61,10	82,80	118,70	131,60	152,30	196,30	269,30	306,20	231,5	-
Altele	94,30	106,60	252,50	299,30	409,10	427,10	643,50	843,90	627	-
ALTE ȚARI	313,70	377,70	303,60	422,60	643,60	834,90	674,90	1056,30	715,4	992,9
România*	107,10	126,20	98,20	164,10	257,40	345,90	-	-	-	-
China	8,40	11,80	21,50	37,70	73,90	116,80	202,90	325,50	246,5	-
Turcia	19,70	32,70	48,20	69,10	93,00	113,80	166,80	231,90	172,4	-
Celelalte țări	178,50	207,00	135,70	151,70	219,30	258,10	305,20	498,90	296,5	-
Total	897,2	1103,1	1402,8	1768,5	2311,8	2693,2	3689,9	4898,9	3278,3	3793

Tabelul 15. Exporturile Moldovei după țările de destinație, milioane USD

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010e
CSI	348	368,8	423,8	502,4	551,2	424,1	550,3	627,9	490,5	574,4
Rusia	249,9	251,7	308,4	353,3	347,5	182	232,7	318,4	286,5	-
Ucraina	62	64,9	56,2	64,8	99,7	128,8	167,9	142,8	81,3	-
Belarus	30,2	39,6	41,1	58,7	71,2	74	82	92,8	80,7	-
Altele	5,90	12,60	18,10	25,60	32,80	39,30	67,70	73,90	42	-
UE	122,30	172,90	211,00	296,30	324,30	368,00	679,30	820,10	678,5	672,4
România*	-	-	-	-	-	-	211,20	335,80	239,6	-
Germania	41,10	52,60	56,20	71,30	47,40	51,90	86,30	63,80	75,5	-
Italia	47,70	64,40	82,40	136,40	133,60	116,90	140,20	167,10	135,7	-
Altele	33,60	56,00	72,40	88,60	143,30	199,20	241,60	253,40	227,7	-
ALTE ȚĂRI	99,90	168,90	155,20	186,50	215,80	259,50	112,20	149,30	128,7	157,3
România*	40,20	59,70	90,20	98,90	111,70	155,60	-	-	-	-
China	-	1,30	0,10	0,10	0,60	0,40	0,90	2,20	0,9	-
Turcia	2,30	4,10	7,20	12,30	24,70	28,50	32,10	33,40	33,1	-
Celelalte țări	57,40	103,80	57,70	75,20	78,80	75,00	79,20	113,70	94,7	-
Total	570,2	710,6	790	985,2	1091,3	1051,6	1341,8	1597,3	1297,7	1404,1

Tabelul 16. Comerțul cu amănuntul, servicii și construcții de case particulare, milioane MDL, dacă nu este indicat altceva

	Comerțul cu amănuntul	Creșterea anuală reală, %	Servicii prestate populației	Creșterea anuală reală, %
2001	7 612	14,8	3 404,4	21,2
2002	10 753	34,2	4 221,7	11,8
2003	14 537	18,2	5 298,9	13,3
2004	16 576	5,6	6 970,4	5,3
2005	19 488	5,3	8 209,5	9,2
2006	23 357	6,9	9 964,0	5,6
2007	28 220	7,6	11 568,5	1,1
2008	34 684	8,8	13 152,5	-2,2
2009	19 925	-3,5	12 262,0	4,3
2010e	24 765	9,5	14 376,9	6,5

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranzitiei spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

